

З.О.К.-2
2660

ПРОЛЕТАРЫ! У СІХ КРАЇН, ЕДНАЙЦЕЮ!

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

№ 7

№ 7

25 05 / 18502

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
КОНТРОЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

МІНСК

Выдавецтва ЦК КП(б)Б „ЗВЯЗДА”
1939

25. 05
18002

ПРОЛЕТАРЫ І УСІХ КРАІН, ЕДНАНЦЕСЯ!

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

ТЭАРЭТЫЧНЫ І ПАЛІТЫЧНЫ
ЖУРНАЛ ЦК КП(б)

ГОД ВЫДАНИЯ XIII

№ 7

Ліпень 1939 г.

З М Е С Т

Стар.

Аб мерапрыемствах па развіццю грамадскай жывёла- гадоўлі ў калгасах. (Пастанова СНК СССР і ЦК ВКП(б))	2
Перадавы—Магутны флот магутнай дзяржавы	16
М. Кулагін—Па-большэвіцку сустрэць Трэці ўсесаюзны з'езд калгаснікаў	21
Б. Зельцэр—За большэвіцкае кіраўніцтва калгасамі	31
С. Новік—Рашуча змагацца з разбазарваннем грамадскіх зямель калгасаў	40
С. Гурэвіч—Нястомна ўмацоўваць абаронную магутнасць нашай краіны	48
Ю. Балбатун—Як я вывучаю гісторыю ВКП(б)	53

Кансультацыі

Дваццацігоддзе першай сусветнай імперыялістычнай вайны	55
П. Рубінчык — Аб кнізе Леніна „Матэрыялізм і эмпірыокры- тыцызм“	71

Адказы на пытанні

С. Топаз—Што такое матэрыялізм і ідэалізм	88
Тлумачэнне некаторых філасофскіх тэрмінаў, якія сустракаюцца ў артыкулах П. Рубінчыка і С. Топаз, змешчаных у гэтым нумары журнала	98

Рэцэнзіі

Кніга аб вялікай перамозе	101
-------------------------------------	-----

Адрас рэдакцыі:
Менск, вул. Карла Маркса,
Памішканне Парткурсаў пры ЦК КП(б),
пакой 13.
Тэлефоны рэдакцыі: нам. рэдактара—хамутатар
20-060. д.б. 271; агульны—24-887.

20581
18502

30к-2
2600
(Вен)

Аб мерапрыемствах па развіццю грамадскай жывёлагадоўлі ў калгасах

*Пастанова Савета Народных Камісараў Саюза ССР
і Цэнтральнага Камітэта ВКП(б).*

Совет Народных Камісараў Саюза ССР і Цэнтральны Камітэт ВКП(б) адзначаюць сур'ёзныя поспехі калгасаў у справе развіцця грамадскай жывёлагадоўлі. Колькасць калгасных жывёлагадоўчых ферм складае цяпер больш 400 тысяч, а пагалоўе жывёлы ў фермах вырасла з 1933 г. па 1938 год: па буйнай рагатай жывёле на 79 проц., па авечках, козах і свіннях на 168 проц. На 1-е студзеня 1939 года ў калгасных фермах мелася буйнай рагатай жывёлы 12,9 мільёна гадоў, авечак і коз 27,2 мільёна, свіней 6,6 мільёна.

Праведзена вялікая работа па паляпшэнню пароднага састава жывёлы і павышэнню яе прадукцыйнасці. У 1938 годзе ў калгасных фермах ужо 90 проц. кароў было пакрыта племяннымі вытворнікамі, 86 проц. авечак—племяннымі баранамі, а ўсё матачнае пагалоўе свіней было ахоплена метызацыяй.

У калгасах вырасла армія перадавікоў, арганізатараў соцыялістычнай жывёлагадоўлі, аўладаўшых справай правільнага вядзення грамадскай жывёлагадоўчай гаспадаркі.

У рэзультате велізарнай дапамогі, аказанай калгаснікам Партыяй і Урадам, ліквідавана бескароўнасць у калгаснікаў, і значна ўзрасла колькасць усіх відаў жывёлы і птушкі, якія знаходзяцца ў асабістым карыстанні калгаснікаў.

Але побач з гэтымі поспехамі ёсць і сур'ёзныя недахопы ў развіцці калгаснай жывёлагадоўлі. Значная частка калгасаў да гэтага часу зусім не мае жывёлагадоўчых ферм, а многія калгасы абзаваліся толькі найдрабнейшымі фермамі, якія не даюць ні належнай таварнасці, ні належнай даходнасці калгасам, не гледзячы на тое, што ў іх ёсць велізарныя нескрыстаныя магчымасці для развядзення грамадскай жывёлы і арганізацыі вялікіх і даходных жывёлагадоўчых ферм.

Так, напрыклад, у Кіргізкай ССР не маюць зусім ніякіх жывёлагадоўчых ферм 45 проц. усіх калгасаў, у Таджыцкай ССР—62 проц., у Разанскай вобласці—17 проц., у Акцюбінскай вобласці—13 проц., у Кіраўскай вобласці—11 проц., у Горкаўскай вобласці—10 проц. Маюць менш 10 кароў у ферме 50 проц. калгасаў Варонежскай вобласці, 50 проц.—Орлоўскай вобласці, 50 проц.—Разанскай вобласці, 46 проц.—Маскоўскай вобласці, 45 проц.—Яраслаўскай вобласці, 43 проц.—Горкаўскай вобласці, 38 проц.—Калінінскай вобласці і 21 проц.—Валагодскай вобласці. У Азербайджанскай ССР 50 проц.

калгасаў не маюць грамадскага стада авечак, у Чэчэна-Інгушскай АССР—49 проц., ва Узбекскай ССР—35 проц., у Палтаўскай вобласці—40 проц., у Іркуцкай—34 проц., у Одэскай—32 проц., у Горкаўскай—27 проц.; у Казахскай ССР калгаснікі маюць у асабістым карыстанні ад 25 да 150 галоў авечак на адзін калгасны двор, у той час, як напрыклад, у Гур'еўскай вобласці Казахскай ССР толькі каля 30 проц. калгасаў маюць больш 100 галоў авечак і коз на калгасную ферму; ва Узбекскай ССР колькасць ферм, якія маюць звыш 100 галоў авечак, налічваецца ўсяго 28 проц.; у Іркуцкай вобласці ўсяго 24 проц. калгасаў маюць аўцагадоўчыя фермы з пагалоўем звыш 100 галоў, 42 проц. калгасаў маюць аўцагадоўчыя фермы з пагалоўем менш 100 галоў, а 34 проц. калгасаў зусім не маюць аўцагадоўчых ферм. Такое-ж становішча з калгаснай аўцагадоўляй мае месца ў Омскай, Новасібірскай, Курскай, Каменец-Падольскай і Чэрнігаўскай абласцях.

Толькі 12,5 проц. калгасаў Маскоўскай вобласці маюць больш 5-ці галоў свінаматак на калгас, другія 12,5 проц. маюць менш 5-ці галоў свінаматак, а астатнія 75 проц. калгасаў зусім не маюць грамадскай свінагадоўлі; у Смаленскай вобласці менш 7 проц. калгасаў маюць звыш 5-ці галоў свінаматак на калгас, 28 проц. калгасаў маюць менш 5-ці галоў свінаматак, а 65 проц. зусім не вядуць грамадскай свінагадоўлі; у Кіраўскай вобласці 9 проц. калгасаў маюць больш 5-ці галоў свінаматак на калгас, 22 проц.—менш 5-ці галоў свінаматак, а 69 проц. калгасаў зусім не маюць грамадскай свінагадоўлі. Такое-ж нецярпімае становішча з калгаснай свінагадоўляй ёсць у абласцях: Горкаўскай, Іванаўскай, Яраслаўскай, Тульскай, Чкалаўскай, Чэлябінскай, Ленінградскай, Тамбоўскай, Орлоўскай, Новасібірскай, Калінінскай, Іркуцкай і ў Краснаярскім краі.

Справе развіцця калгаснай жывёлагадоўлі перашкаджае, перш за ўсё, дзеючая сістэма абавязковых паставак мяса дзяржаве калгасамі, якая вылічвае размеры мясапаставак па колькасці пагалоўя жывёлы ў калгасных фермах і адпаведна з ростам гэтага пагалоўя. Гэта сістэма, па якой размеры мясапаставак у кожны год павялічваюцца для калгасаў, маючых прырост пагалоўя ў фермах, і памяншаюцца для калгасаў, скарачаючых пагалоўе жывёлы, ставіць у нявыгоднае становішча перадавыя калгасы, знішчае іх зацікаўленасць у росце грамадскай жывёлагадоўлі і, наадварот, ставіць у ільготнае становішча адсталыя калгасы, якія не маюць жывёлагадоўчых ферм або не даюць росту пагалоўя жывёлы ў фермах.

Для таго, каб знішчыць гэту перашкоду на шляху развіцця грамадскай жывёлагадоўлі ў калгасах, неабходна існуючую сістэму мясапаставак ліквідаваць і замяніць новай сістэмай мясапаставак, якая б вылічвала размеры мясапаставак не па наяўнасці пагалоўя жывёлы ў калгасах, а па размерох зямлі, якая знаходзіцца ў карыстанні калгасаў. Такая сістэма стварыла б выгоднае становішча для перадавых калгасаў, якія маюць добрыя фермы і павялічваюць штогод пагалоўе жывёлы ў фермах, паставіла б у нявыгоднае становішча адсталыя калгасы, якія не маюць добрых ферм і не клапацяцца аб павелічэнні пагалоўя жывёлы, і прымусіла б адсталыя калгасы абзавесціся добрымі фермамі, павялічваць штогод пагалоўе грамадскай жывёлы і стаць, такім чынам, перадавымі калгасамі.

Але існуючая сістэма мясапаставак не з'яўляецца адзінай прычынай, перашкаджаючай развіццю грамадскай жывёлагадоўлі ў калга-

сах. Справе развіцця калгаснай жывёлагадоўлі перашкаджае таксама неарганізаванасць кармавой базы, моцнае адставанне механізацыі працэсаў сенаўборкі і самой жывёлагадоўлі, у параўнанні з агульным узроўнем механізацыі сельскай гаспадаркі. Вялікія сенакосныя плошчы застаюцца часта няўбранымі або ўбіраюцца са спазненнем, з прычыны малой насычанасці МТС машынамі і ўборкі сенакосных плошчаў уручную. Напрыклад, у Казахскай ССР штогод ўбіраецца ўручную больш 2-х мільёнаў гектараў сена. Апрача таго, вытворчасць сенаўборачных машын знаходзіцца ў запушчаным стане і ні ў якой меры не адпавядае патрэбнасці сельскай гаспадаркі. МТС самаўхіліліся ад справы сенаўборкі, у рэзультате чаго велізарныя рэсурсы кармоў для жывёлы не скарыстоўваюцца, прападаюць марна, а грамадская жывёлагадоўля забяспечана кармамі недастаткова. Нарэшце, усё яшчэ незадавальняюча пастаўлена справа павышэння ўраджайнасці кармавых культур, паляпшэння лугоў і пастбішчаў і арганізацыі вытворчасці насенаводства кармавых траў.

У мэтах далейшага развіцця і ўмацавання грамадскай жывёлагадоўлі ў калгасах і ліквідацыі маючыхся недахопаў у сістэме мясапаставак, Совет Народных Камісараў Саюза ССР і Цэнтральны Камітэт ВКП(б) пастанаўляюць:

I.

Аб развіцці калгасных жывёлагадоўчых ферм.

1. Лічачы пажаданым і мэтазгодным мець у кожным калгасе тры жывёлагадоўчыя фермы, адну—буйнай рагатай жывёлы, другую—аўцагадоўчую і трэцюю—свінагадоўчую, устанавіць, што кожны калгас павінен мець па крайняй меры не менш двух жывёлагадоўчых ферм, з іх: адну ферму буйнай рагатай жывёлы і другую—аўцагадоўчую або свінагадоўчую ферму.

2. Калгасная ферма буйнай рагатай жывёлы павінна мець мінімум пагалоўя:

а) у калгасах Беларускай ССР, Украінскай ССР, Башкірскай АССР, Крымскай АССР (за выключэннем раёнаў паўднёвага берагу), Паўночна-Осецінскай АССР, Комі АССР, АССР Немцаў Паваложжа, Кабардзіна-Балкарскай АССР, Бурат-Мангольскай АССР, Калмыцкай АССР, Якуцкай АССР, Алтайскага, Краснаярскага, Орджа-нікідзеўскага і Краснадарскага краёў, Іркуцкай, Новасібірскай, Омскай, Усходне-Казахстанскай, Гур'еўскай, Заходне-Казахстанскай, Паўночна-Казахстанскай, Кустанайскай, Паўладарскай, Куйбышэўскай, Архангельскай, Валагодскай, Чкалаўскай, Саратаўскай, Сталінградскай, Растоўскай, Алмацінскай, Акцюбінскай, Карагандзінскай, Пермскай, Сverdлоўскай, Чэлябінскай і Чыцінскай абласцей—

з зямельнай плошчай да 200 га—не менш 10 кароў,

з зямельнай плошчай звыш 200 га, але не больш 500 га—не менш 20 кароў,

з зямельнай плошчай звыш 500 га, але не больш 1000 га—не менш 40 кароў,

з зямельнай плошчай звыш 1000 га, але не больш 2000 га—не менш 60 кароў,

з зямельнай плошчай звыш 2000 га, але не больш 3000 га—не менш 80 кароў,

а з зямельнай плошчай звыш 3000 га—не менш 100 кароў;

б) у калгасах Кіргізскай ССР, Азербайджанскай ССР (за выключэннем раёнаў субтрапічных культур), Грузінскай ССР (за выключэннем раёнаў Заходняй Грузіі), Армянскай ССР, Карэльскай АССР, Приморскага і Хабараўскага краёў, Варонежскай, Горняўскай, Іванлуцкай, Калінінскай, Ленінградскай, Маскоўскай, Курскай, Паўднёва-Казахстанскай, Орлоўскай, Пензенскай, Разанскай, Тамбоўскай, Тульскай, Смаленскай і Яраслаўскай абласцей—

- з зямельнай плошчай да 150 га—не менш 8 кароў,
- з зямельнай плошчай звыш 150 га, але не больш 400 га—не менш 16 кароў,
- з зямельнай плошчай звыш 400 га, але не больш 800 га—не менш 28 кароў,
- з зямельнай плошчай звыш 800 га, але не больш 1500 га—не менш 45 кароў,
- а з зямельнай плошчай звыш 1500 га—не менш 60 кароў;

в) у калгасах астатніх рэспублік, краёў і абласцей—

- з зямельнай плошчай да 120 га—не менш 5 кароў,
- з зямельнай плошчай звыш 120 га, але не больш 200 га—не менш 7 кароў,
- з зямельнай плошчай звыш 200 га, але не больш 500 га—не менш 15 кароў,
- з зямельнай плошчай звыш 500 га, але не больш 1000 га—не менш 25 кароў,
- а з зямельнай плошчы звыш 1000 га—не менш 35 кароў.

3. Калгасная свінагадоўчая ферма павінна мець мінімум пагалоўя:

а) у калгасах Украінскай ССР, АССР Немцаў Паваложжа, Краснадарскага і Орджанікідзеўскага краёў, зернавых раёнаў Кустанайскай, Паўночна-Казахстанскай і Усходне-Казахстанскай абласцей, Растоўскай і Сталінградскай абласцей—

- з зямельнай плошчай да 200 га—не менш 6 свінаматак,
- з зямельнай плошчай звыш 200 га, але не больш 500 га—не менш 10 свінаматак,
- з зямельнай плошчай звыш 500 га, але не больш 1000 га—не менш 18 свінаматак,
- з зямельнай плошчай звыш 1000 га, але не больш 2000 га—не менш 26 свінаматак,
- а з зямельнай плошчай звыш 2000 га—не менш 34 свінаматак;

б) у калгасах Беларускай ССР, Башкірскай АССР, Крымскай АССР, Кабардзіна-Балкарскай АССР, Мардоўскай АССР, Татарскай АССР, Чувашскай АССР, Алтайскага і Краснаярскага краёў, Іркуцкай, Новасібійскай, Омскай, Чэлябінскай, Чкалаўскай, Куйбышэўскай, Саратаўскай, Варонежскай, Курскай, Тамбоўскай, Орлоўскай, Разанскай, Тульскай і Смаленскай абласцей—

- з зямельнай плошчай да 150 га—не менш 4 свінаматак,
- з зямельнай плошчай звыш 150 га, але не больш 400 га—не менш 6 свінаматак,
- з зямельнай плошчай звыш 400 га, але не больш 800 га—не менш 10 свінаматак,

- з зямельнай плошчай звыш 800 га, але не больш 1500 га—не менш 18 свінаматак,
а з зямельнай плошчай звыш 1500 га—не менш 26 свінаматак;
в) у калгасах астатніх рэспублік, краёў і абласцей—
з зямельнай плошчай да 150 га—не менш 2 свінаматак,
з зямельнай плошчай звыш 150 га, але не больш 400 га—не менш 4 свінаматак,
з зямельнай плошчай звыш 400 га, але не больш 800 га—не менш 8 свінаматак,
з зямельнай плошчай звыш 800 га, але не больш 1500 га—не менш 12 свінаматак,
а з зямельнай плошчай звыш 1500 га—не менш 18 свінаматак.

4. Калгасная аўцагадоўчая (козагадоўчая) ферма павінна мець мінімум пагалоўя:

а) у калгасах Казахскай ССР, Кіргізкай ССР, Туркменскай ССР, Паўночна-Осецінскай АССР, Бурат-Мангольскай АССР, Дагестанскай АССР, Кабардзіна-Балкарскай АССР, Калмыцкай АССР, Орджанікідзеўскага і Алтайскага краёў, Растоўскага і Сталінградскай абласцей—

- з зямельнай плошчай да 300 га—не менш 80 матак,
з зямельнай плошчай звыш 300 га, але не больш 1000 га—не менш 160 матак,
з зямельнай плошчай звыш 1000 га, але не больш 2000 га—не менш 250 матак,
з зямельнай плошчай звыш 2000 га, але не больш 3000 га—не менш 350 матак,
а з зямельнай плошчай звыш 3000 га—не менш 500 матак;

б) у калгасах Азербайджанскай ССР (за выключэннем раёнаў субтрапічных культур), Армянскай ССР, Грузінскай ССР (за выключэннем раёнаў заходняй Грузіі), АССР Немцаў Паваложжа, Крымскай АССР, Чэчэна-Інгушскай АССР, Башкірскай АССР, Краснадарскага і Краснаярскага краёў, Чыцінскай, Іркуцкай, Новасібірскай, Омскай, Чэлябінскай, Чкалаўскай, Куйбышэўскай і Саратаўскай абласцей—

- з зямельнай плошчай да 300 га—не менш 60 матак,
з зямельнай плошчай звыш 300 га, але не больш 1000 га—не менш 120 матак,
з зямельнай плошчай звыш 1000 га, але не больш 2000 га—не менш 180 матак,
з зямельнай плошчай звыш 2000 га, але не больш 3000 га—не менш 240 матак,
а з зямельнай плошчай звыш 3000 га—не менш 350 матак;

в) у калгасах Таджыкскай ССР, Узбекскай ССР, Украінскай ССР, Мардоўскай АССР, Татарскай АССР, Варонежскай, Курскай, Пензенскай, Орлоўскай і Тамбоўскай абласцей—

- з зямельнай плошчай да 150 га—не менш 30 матак,
з зямельнай плошчай звыш 150 га, але не больш 400 га—не менш 50 матак,
з зямельнай плошчай звыш 400 га, але не больш 1000 га—не менш 80 матак,

з зямельнай плошчай звыш 1000 га, але не больш 2000 га—не менш 140 матак,
з зямельнай плошчай звыш 2000 га, але не больш 3000 га—не менш 200 матак,
а з зямельнай плошчай звыш 3000 га—не менш 280 матак;

г) у калгасах астатніх рэспублік, краёў, абласцей і раёнаў—з зямельнай плошчай да 150 га—не менш 20 матак,

з зямельнай плошчай звыш 150 га, але не больш 400 га—не менш 30 матак,
з зямельнай плошчай звыш 400 га, але не больш 1000 га—не менш 50 матак,
з зямельнай плошчай звыш 1000 га, але не больш 2000 га—не менш 80 матак,
а з зямельнай плошчай звыш 2000 га—не менш 100 матак.

5. Устанаўліваемы гэтай Пастановай мінімум пагалоўя жывёлы на фермах павінен быць дасягнут калгасамі не пазней канца 1942 г., а да канца 1940 г. мінімальнае пагалоўе жывёлы на фермах павінна скласці не менш 60 проц. устаноўленага мінімума пагалоўя жывёлы ў фермах.

6. Калгасам, якія маюць тры жывёлагадоўчыя фермы—рагатай жывёлы, свінагадоўчую і аўцагадоўчую, з мінімумам пагалоўя жывёлы, устаноўленым данай Пастановай, змяншаць нормы мясапаставак дзяржаве на 10 проц.

7. Адмяніць п. 3 Пастановы СНК СССР ад 2 лістапада 1937 г. «Аб ільготах па абавязковых пастаўках малака дзяржаве», які прадугледжвае зніжэнне норм паставак малака для калгаснікаў, у калгасах якіх ёсць фермы буйнай рагатай жывёлы.

8. Рэкамендаваць калгасам, апрача грошовай аплаты па дзяржаўных закупачных цэнах, налічваць калгаснікам за цёлку, зданую імі для папаўнення фермы, да 10 працадзён і за нецеля да 20 працадзён, у залежнасці ад якасці зданай цёлкі або нецеля.

Працадні, налічваемыя калгаснікам за праданых ферме цёлак і нецеляў, не ўключаюцца ў абавязковы мінімум працадзён у годзе, які павінен мець кожны працаздольны калгаснік і калгасніца, згодна Пастанове ЦК ВКП(б) і СНК СССР ад 27 мая 1939 г. «Аб мерах аховы грамадскіх зямель калгасаў ад разбазарвання».

9. Рэкамендаваць калгасам, якія выканалі гадовы план мясапаставак і дзяржаўны план развіцця жывёлагадоўлі, рашэннем агульнага схода калгаснікаў дадаткова налічваць працадні старшыням калгасаў, зоатэхнікам і ветфельчарам—членам калгасаў паасобку кожнаму:

а) за кожную маючуюся на ферме на канец года звыш плана карову—5 працадзён, свінаматку—3 працадні, авечку—чвэрць працадня;

б) за павышэнне ўдою на ферме ў параўнанні з папярэднім годам за кожныя 100 літраў малака, надоеных дадаткова ў сярэднім на 1 фуражную галаву,—3 працадні.

10. Рэкамендаваць калгасам увесці для членаў жывёлагадоўчых брыгад і зоветперсанала калгасаў, працуючых непасрэдна на ферме, грашовыя прэміі з сум, атрыманых калгасам у выглядзе прэмій-набавак за праданую дзяржаве прадукцыю жывёлагадоўлі ў парадку дзяржзакупак у наступных размерах:

- а) 30 проц. агульнай сумы прэмій-надбавак, атрыманых калгасам ад продажу прадукцыі буйнай рагатай жывёлы і свінагадоўлі;
 б) ад 15 проц. да 30 проц. агульнай сумы прэмій-надбавак, атрыманых калгасам ад продажу прадукцыі аўцагадоўлі.

II.

Аб развіцці кармавой базы калгаснай жывёлагадоўлі.

11. Для ліквідацыі адставання ў развіцці кармавой базы, для механізацыі сенаўборкі, поўнага забеспячэння грубымі і сакавітымі кармамі калгаснай жывёлагадоўлі і павышэння яе прадукцыйнасці, СНК СССР і ЦК ВКП(б) абавязваюць Наркамзем СССР арганізаваць у саставе МТС у раёнах з вялікімі сенакоснымі масівамі машына-сенакосныя атрады, забяспечыўшы іх камплектам сенаўборачных машын. На чале гэтых атрадаў паставіць начальнікаў атрадаў. Арганізаваць к уборачнай кампаніі 1940 г.— 500 машына-сенакосных атрадаў і к уборачнай кампаніі 1941 г.— 450 атрадаў з наступным размеркаваннем па рэспубліках, краях і абласцях:

1940 год 1941 год

Казахская ССР	150	110
УССР	30	40
Хабараўскі край	20	15
Прыморскі край	18	10
Чыцінская вобласць	20	10
Бурат-Мангольская АССР	15	10
Іркуцкая вобласць	15	10
Краснаярскі край	10	5
Алтайскі край	20	20
Новасібірская вобласць	20	15
Омская вобласць	20	20
Челябінская вобласць	10	10
Чкалаўская вобласць	15	10
Свердлоўская вобласць	7	5
Пермская вобласць	5	10
Кіраўская вобласць	7	15
Горкаўская вобласць	7	15
Ленінградская вобласць	7	15
Архангельская вобласць	5	10
Смаленская вобласць	9	10
БССР	10	15
Варонежская вобласць	5	10
АССР Немцаў Паваложжа	5	10
Саратаўская вобласць	15	10
Сталінградская вобласць	15	10
Калмыцкая АССР	15	10
Растоўская вобласць	15	10
Орджанікідзеўскі край	10	10

12. Абавязаць Наркамат сярэдняга машынабудаўніцтва і Наркамат агульнага машынабудаўніцтва зрабіць па заказе Наркамзема СССР у другім паўгоддзі 1939 г. і ў першым паўгоддзі 1940 года:

Шыроказхватных сенакосілак	2 000 штук
Шыроказхватных грабель	1 500 .
Трыярных завівак	1 000 .
Конных сенакосілак	50 000 .
Конных грабель	50 000 .
Кустарэа	5 .
Канаваканалеяў	150 .
Карчавалак трактарных	500 .
Балотных кустарыкавых плугоў	1 800 .
Фрэз	5 .
Сіласарэзак трактарных	3 000 .

а таксама прадугледзець сур'езнае разгортванне вытворчасці сенауборачных машын у 1941—1942 гг.

13. Абавязаць Наркамлес СССР зрабіць і адгрузіць Наркамзему СССР у 1940 г.—1 000 стандартных драўляных сіласных вежаў, ёмкасцю да 300 кубаметраў кожная.

14. Абавязаць Дзяржплан СССР прадугледзець у плане вытворчасці мясцовай прамысловасці на 1940 г. выраб 2 000 штук кранавых стогаметацеляў і 1 000 штук конных сіласарэзак для продажу калгасам.

15. Абавязаць Наркамзем СССР разгарнуць работу па механізацыі працаёмкіх працэсаў жывелагадоўлі, у асаблівасці водаснабжэння і кормаздабывання, забяспечыўшы правядзенне гэтай работы, у першую чаргу, на буйных фермах і ў прыгарадных зонах.

Для гэтай мэты абавязаць Дзяржплан СССР прадугледзець у плане 1940 г. пастаўку Наркамзему СССР:

Ветраўхавікоў	6 000 штук
Сіласарэзак	15 000 .
Карыярэзак	10 000 .
Жмыхадрабалак	2 000 .
Зернадрабілак	2 000 .
Кормазапарнікаў	8 000 .
Газагенератарных рухавікоў	1 000 .
Конных прыводаў	7 000 .
Механічных дзільных машын	6 000 агрегатаў
Труб газавых	10 000 тон
Абсадных труб	5 000 тон

16. Ускласці на селекцыйныя станцыі вывядзенне новага і паліпшэнне існуючага сартавога насення кармавых культур ані раўнасасігасы размнажэнне гэтага насення згодна загада Наркамзема СССР, апублікаванага ў газеце «Социалистическое земледелие» ад 8.VII 1939 г. за № 152.

Сортавыпрабаванне вікі, жытняка, магара, суданкі, цімафесукі і экспарцэта ускласці на Дзяржкамсію па сортавыпрабаванню зернавых культур, абавязаўшы яе разгарнуць гэтую работу на сватых участках.

17. Павысіць загатоўчыя цэны на насенне аднагадовых траў і ўстанавіць наступныя: на насенне суданкі 60 рублёў за цэнтнер, магара—35 рублёў і вікі—20 рублёў за цэнтнер.

III.

Аб мясапастаўках.

А. Па калгасах

18. Адмяніць існуючую сістэму вылічэння мясапаставак дзяржаве па колькасці пагалоўя жывёлы ў калгасных фермах і ўстанавіць з 1 студзеня 1940 г. вылічэнне абавязковых мясапаставак дзяржаве калгасамі з кожнага гектара зямельнай плошчы (пахачі, у тым ліку сады і агароды, лугі і пасбішчы), замацаванай за калгасамі.

19. Устаноўціць па рэспубліках, краях і абласцях з аднаго гектара зямельнай плошчы (пахачі, у тым ліку сады і агароды, лугі і пасбішчы), замацаванай за калгасамі, наступныя сярэднегадовыя нормы мясапаставак калгасамі дзяржаве ў кілограмах жывой вагі з разліку сярэдняй укармленасці:

I.

1. Украінская ССР	}	4,5
2. Краснадарскі край		
3. Кабардына-Балкарская АССР		

II.

4. Растоўская вобласць	}	4
5. Орджанікідзеўскі край		
6. Паўночна-Осецінская АССР		
7. Дагестанская АССР		
8. Армянская ССР		

III.

9. Беларуская ССР	}	3,5
10. Крымская АССР		
11. Чувашская АССР		
12. Свердловская вобласць		
13. Грузінская ССР		
14. Азербайджанская ССР		
15. Туркменская ССР		

IV.

16. Варонежская вобласць	}	3
17. Курская вобласць		
18. Орлоўская вобласць		
19. Смаленская вобласць		
20. Пермская вобласць		
21. Коми АССР		
22. Алтайскі край		
23. Новасібірская вобласць		
24. Омская вобласць		
25. Чэлябінская вобласць		

V.

26. Архангельская вобласць	}	2,5
27. Валагодская вобласць		
28. Ленінградская вобласць		
29. Маскоўская вобласць		

30. Рязанська вобласць	}	2,5
31. Тульська вобласць		
32. Тамбоўська вобласць		
33. Пензенська вобласць		
34. Горкаўська вобласць		
35. Іванаўська вобласць		
36. Яраслаўська вобласць		
37. Калінінська вобласць		
38. Кіраўська вобласць		
39. Башкірська АССР		
40. Удмуртська АССР		
41. Карельська АССР		
42. Татарська АССР		
43. Мардоўська АССР		
44. Марійська АССР		

VI

45. Куйбышўська вобласць	}	2
46. Чкалаўська вобласць		
47. Ставінградська вобласць		
48. Саратаўська вобласць		
49. АССР Немцаў Памаложжа		
50. Іркуцкая вобласць		
51. Краснаярскі край		
52. Бурят-Монгольська АССР		
53. Чэчэна-Інгушська АССР		
54. Таджыкська ССР		
55. Кіргізьська ССР		
56. Узбекська ССР		

VII.

57. Калмыцкая АССР	}	1
58. Приморскі край		
59. Хабарайскі край		
60. Чыцінська вобласць		

VIII.

61. Казахская ССР	}	0,5
62. Якуцкая АССР		
63. Мурманская вобласць		

20. Абавязавы Союзнакомы саюзных і аўтаномных рэспублік, кра-
явыя і абласныя выканаўчыя камітэты, на аснове ўстаноўлення для
рэспублікі, края, вобласці пагектарнай нормы мясапаставак, уста-
навіць паравенныя гадавыя нормы абавязковых мясапаставак калга-
самі з гектара зямельнай плошчы і пасля зацвярджэння іх Наркам-
загам СССР апублікаваць к 1 верасня 1939 года.

21. Зацверджаныя Наркамзагам СССР паравенныя нормы абавяз-
ковых мясапаставак прымяняць, як правіла, для усіх калгасаў раёна.

Для асобных калгасаў, у парадку выключэння, дапускаць, з за-
цвярджэння ўпаўнаважаных Наркамзага СССР у абласцях, краях і
рэспубліках (не маючых абласнога падзелу) адхіленні ў бок павелі-
чэння або змяншэння паравеннай гадавой нормы мясапаставак у ме-
жах да 30 проц., пры абавязковым захаванні па раёну зацверджанай
гадавой нормы мясапаставак у сярэднім для раёна.

22. Раённы ўпаўнаважаны Наркамзат СССР устаноўляе абавязальства кожнага калгаса па мясапастаўках дзяржаве на падставе ўстаноўленай для калгаса нормы мясапаставак і размеру зямельнай плошчы (пахаві, у тым ліку сады і агароды, лугі і пасбішчы), арганізаванай за калгасам. Пасля ўдзялення ў гэтую вагу імя Наркамзат СССР у абласцях, краях і рэспубліках (не маючых абласнога падзелу) абавязальства па мясапастаўках дзяржаве ўручаецца калгасу раённым ўпаўнаважаным Наркамзата СССР.

23. Прыдастаны права Наркамзату СССР у першым год дзеяння гэтай Постановы, г. зн. у 1940 годзе, дзяляць калгасам у асобных выпадках замену мяса зярном па эквіваленту.

8 кілограмаў зярна за 1 кілограм мяса ў жывой вазе, у адносінах свіней—9 кілограмаў зярна за 1 кілограм мяса ў жывой вазе.

Б. Па калгасных дварах і аднаасобных гаспадарках.

24. Устаноўце, пачынаючы з 1940 г., наступныя нормы абавязковых мясапаставак дзяржаве калгаснымі дварамі і аднаасобнымі гаспадаркамі ў кілограмах жывой вагі:

	Калгасны двор	Аднаасобная гаспадарка
1. У зоне зернавых, баваўняных, ільняных і каналляных, бураковых, бульба-гароднінных, чайных і табачных раёнаў	32	64
2. У зоне земляробчых раёнаў з развітым жывёлагадоўствам	36	72
3. У зоне раёнаў некачавой і поўкачавой жывёлагадоўчы, дзе земляробства мае невялікае значэнне і жывёлагадоўля адыгрывае рашаючую ролю ў гаспадарцы	40	80
4. У зоне раёнаў качавой жывёлагадоўчы, дзе земляробства не мае амаль ніякага значэння, а жывёлагадоўля з'яўляецца ўсеабдымнай формай гаспадарк.	45	90

Аднесенне раёнаў да зон з'яўляецца Наркамзатам СССР у адпаведнасці з устаноўленымі Наркамзатам СССР зонамі па вызначэнню норм жывелы ў асабістым карыстанні калгаснікаў, згодна Статута сельскагаспадарчай арцелі.

25. Устаноўце, што пражываючыя ў сельскай мясцовасці і дачных паселішчах члены прамысловых, рыбацкіх арцелей і арцелей калператыву інвалідаў, а таксама рабочыя і служачыя, якія працуюць на пастаянным (не сезонным) рабочым у дзяржаўных і калператывных прадпрыемствах і маюць у асабістым карыстанні жывелу, прыцягваюцца да абавязковых мясапаставак дзяржаве:

а) па нормах, устаноўленых для калгасных двароў данага раёна, калі пагалоўе жывелы, якое знаходзіцца ў іх асабістым карыстанні, не перавышае колькасці, прадугледжанай Статутам сельгасарцелі для калгаснікаў данага раёна;

б) па нормах, устаноўленых для аднаасобных гаспадарак, калі пагалоўе жывёлы, якое знаходзіцца ў іх асабістым калгасніцкім, больш колькасці, прадугледжанай Статутам сельгасарцела для калгаснікаў данага раёна.

в) аднаасобнікі, якія працуюць на сезоннай рабоце або на пастаяннай менш аднаго года і моманту ўручэння абавязацельстваў, прыцягваюцца да абавязковых мясапаставак па нормах, устаноўленых для аднаасобных гаспадарак.

26. Саматужнікі-адзіночкі, якія пражываюць у сельскай мясцовасці і дачных пасёлках і маюць прысядзібны або палявы ўчастак, не прыцягваюцца да абавязковых мясапаставак па нормах, устаноўленых для аднаасобных гаспадарак данага раёна.

27. Устаноўце, што да абавязковых мясапаставак дзяржаве не прыцягваюцца:

а) гаспадаркі жыхароў гарадоў, рабочых пасёлкаў і інш. паселішчаў, аднесеных урадамі саюжных рэспублік да ліку паселішчаў гарадскога тыпу, калі гэтыя гаспадаркі не маюць заданняў па пасавах на палявых участках або не абкладаюцца сельгаспадаткам і калі маюць не больш адной каровы і цалкі да аднаго года і адной свінаматкі;

б) настаўнікі і аграномы, зоатэхнікі, землеўпарадчыкі, медыцынскія і ветэрынарныя ўрачы і фельчары, меляратары і тэхнікі па сельскай гаспадарцы, інжынеры, старшыя механікі і дырэктары МТС, МТМ і саўгасу, а таксама раённыя кіруючыя работнікі, калі іх колькасць не больш 30 чалавек на раён па спісах, вызначаемых аблкрайвыканкамі і СНК рэспублік (не маючых абласнога падзелу), калі іх гаспадаркі не маюць заданняў па пасавах на палявых участках, не абкладаюцца сельгаспадарчым падаткам і маюць у асабістым карыстанні пагалоўе жывёлы, не перавышаючае колькасці, прадугледжанай Статутам сельгасарцела для калгаснікаў данага раёна.

в) члены прамысловых рыбалавецкіх арцелей і арцелей калуперацыі інвалідаў, якія пражываюць у сельскіх мясцовасцях і дачных пасёлках і не маюць прысядзібных або палявых участкаў;

г) гаспадаркі непрацаздольных з прычыны старога ўзросту калгаснікаў, ратчыкаў, сямейных і аднаасобнікаў (мужчыны, дасягнуўшыя 60-гадовага ўзросту і жанчыны—55-гадовага ўзросту), якія не маюць іншых і родавых членаў сям'і, занятых у данай гаспадарцы, а таксама гаспадаркі прэстарэлых мужчын і жанчын, сыны якіх знаходзяцца да сярэдняй ваеннай службы ў ратах Чырвонай Арміі або Чырвонага Флота, а ў сям'ях асталіся іх жонкі з дзецьмі да 7 год;

д) гаспадаркі пенсіянераў, атрымліваючых пенсію ад дзяржаўных органаў; інвалідаў ваіны і працы, аднесеных органамі сацыяльнага забеспячэння або сацыяльнага страхавання да I і II груп інваліднасці, калек, якія не могуць прымаць удзел у палявых і іншых работах, калі гэтыя гаспадаркі не маюць палявых участкаў зямлі, не абкладаюцца сельгаспадаткам і калі ў саставе іх сямей няма працаздольных членаў сям'і, працуючых у гаспадарцы.

28. Устаноўце, што скаргі на няправільнае прыцягненне да мясапаставак падляюцца пачынам у паўнаважанаму Наркамзема СССР у 10-дзённы тэрмін з дня ўручэння абавязацельства.

Рашэнне Раёнага ўпаўнаважанага Наркамзема СССР можа быць

абскарджана ў райвыканком у дзесяцідзённы тэрмін з дня ўручэння рашэння.

Райвыканком, калі знаходзіць скаргу грунтоўнай, сваё рашэнне ўносіць на зацвярджэнне ўпаўнаважанага Наркамзага СССР у вобласці, краі і рэспубліцы (не маючай абласнога падзелу), рашэнне якога з'яўляецца канчатковым.

29. Лічыць утраціўшымі сілу з 1 студзеня 1940 года:

а) Пастанову СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 23 верасня 1932 года «Аб мясазагатоўках» (З. З. СССР 1932 г. № 70, арт. 418);

б) Пастанову СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 28 жніўня 1933 года «Аб абавязковай пастаўцы мяса дзяржаве ў 1934 г.» (З. З. СССР 1933 г. № 55, арт. 323);

в) Арт. 12 Пастановы СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 14 жніўня 1933 г. «Аб дапамозе бескароўным калгаснікам у абзавядзенні каровамі» у частцы льгот па мясапастаўках і Пастанову СНК СССР ад 10 кастрычніка 1933 г. № 2215 (З. З. СССР 1933 г. № 52, арт. 303 і № 63, арт. 381);

г) Пастанову СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 19 лістапада 1934 г. № 2624 «Аб мясапастаўках у 1934 г.»;

д) Пастанову СНК СССР ад 9 верасня 1934 г. «Аб зацвярджэнні Інструкцыі Народнага Камісарыята Харчовай Прамысловасці аб парадку правядзення абавязковай пастаўкі мяса дзяржаве ў 1935 г.» (З. З. СССР 1934 г. № 46, арт. 362; З. З. СССР 1934 г. № 60, арт. 440; З. З. СССР 1935 г. № 19, арт. 159; З. З. СССР 1936 г. № 22, арт. 209);

е) Пастанову СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 22 жніўня 1935 г. № 1865 «Аб уручэнні абавязацельстваў па мясапастаўках на 1936 г.»;

ж) Пастанову СНК СССР ад 22 мая 1935 г. № 971 «Аб аслабленні ад мясапаставак калгасаў, метызіруючых грубашэрсных авечак каракулевымі баранамі»;

з) арт. 5 і 6 раздзела IV Пастановы СНК СССР ад 7 сакавіка 1936 г. «Аб дзяржаўным плане развіцця тонкаруннай авцагадоўлі і дапамогі калгаснікам у абзавядзенні авечкамі ў асабістае карыстанне» (З. З. СССР 1936 г. № 15, арт. 128);

і) Пастанову СНК СССР ад 13 лютага 1936 г. «Аб змяненні зачотных эквівалентаў па курдзючных авечках, прымаемых у лік мясапаставак» (З. З. СССР 1936 г. № 12, арт. 103);

к) Пастанову СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 31 ліпеня 1936 г. «Аб абавязковай пастаўцы мяса дзяржаве ў 1937 г.» (З. З. СССР 1936 г. № 42, арт. 356);

л) Пастанову СНК СССР ад 23 лістапада 1936 г. «Аб зацвярджэнні інструкцыі Народнага Камісара Харчовай Прамысловасці Саюза ССР і Камітэта па Загатоўках Сельскагаспадарчых Прадуктаў пры СНК Саюза ССР—«Аб парадку правядзення абавязковых паставак мяса дзяржаве ў 1937 г.» (З. З. СССР 1936 г. № 60, арт. 452; З. З. СССР 1937 г. № 17, арт. 62; З. З. СССР 1937 г. № 18, арт. 66);

м) Пастанову СНК СССР ад 25 верасня 1937 г. № 1682 «Аб дзяржаўным плане мясапаставак на 1937 г. і аб мясапастаўках у 1938 г.»;

н) арт. 2 Пастановы СНК СССР ад 30 верасня 1938 г. «Аб колькасці жывёлы, якая знаходзіцца ў індывідуальным карыстанні работнікаў саўгасаў» (З. З. СССР 1938 г. № 45, арт. 268);

о) Інструкцію Комітета Заготовок при СНК СССР аб Парадку правядзення абавязковай пастаўкі мяса дзяржаве ў 1938 г., зацверджаную Постановай СНК СССР 28 снежня 1937 г. (З. 3. СССР 1938 г. № 1, арт. 4);

п) Постанову СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 27 студзеня 1939 г. № 118 «Аб абавязковых пастаўках мяса дзяржаве ў 1939 г.»

р) арт. 9 Постановы СНК СССР ад 23 красавіка 1939 г. № 542 «Аб мерапрыемствах па паляпшэнню каракулеводства».

Старшыня Савета Народных Камісараў Саюза ССР В. МОЛАТАЎ.

Сакратар Цэнтральнага Комітэта ВКП(б) І. СТАЛІН.

8 ліпеня 1939 года.

Магутны флот магутнай дзяржавы

Дзень 24 ліпеня ўвойдзе ў гісторыю нашай краіны, як выдатная дата. Сяста Саюзнам СССР і ЦК ВКП(б) паставілі адзначань штогодна 24 ліпеня, як «Дзень Ваенна-Марскога Флота» для мабілізацыі шырокіх мас працоўных вакол пытанняў яго будаўніцтва.

У гэты дзень усенароднага свята Ваенна-Марскі Флот нашай краіны прадэманстраваў перад савецкім народам сваю магутнасць, баявую сілу, адвагу і высокае майстэрства яго людзей, свае дасягненні ў справе аўладання новай складанай тэхнікай, адданасць каманды, начальства і асабовага састава свайму заданню, камуністычнай партыі і любімаму правадару народаў вялікаму Сталіну.

Мыслены савецкіх людзей з любоўю і гордасцю ад іх палы сваёй працы па стварэнню Ваенна-Марскога Флота Савецкай дзяржавы. На марях і многаводных рэках краіны адбыліся велічныя дэманстрацыі магутнасці Ваенна-Марскога Флота. У ваенна-марскім парадзе прынялі удзел магутныя лінейныя караблі, цяжкія і лёгкія крэйсеры, быстраходныя лідэры і мінаносцы, падводныя лодкі, імклівыя быстраходныя кацеры, марская авіяцыя. Сэрцы працоўных былі напоўнены радасным асведамленнем магутнасці сваёй ратзімы і цвердай упэўненасцю ў перамозе над ворагам у надыходзячых бітвах.

Увесь капіталістычны свет атрымаў новы довад адзінства помыслаў і імкненняў народа і арміі, усіх людзей савецкай зямлі, згуртаваных пад сцягам партыі Леніна—Сталіна ў адну дружную, брацкую сям'ю. На тысячных сходах і мітынгах працоўныя гарача віталі доблесных абаронцаў нашых марскіх рубяжоў, рыкваючы бязмежную любоў да сваёй сацыялістычнай ратзімы, непахіснае жаданне зрабіць наш Ваенна-Марскі Флот самым магутным у свеце.

Наш Ваенна-Марскі Флот карыстаецца велізарнай любоўю ўсяго савецкага народа. Гэта любоў знаходзіць сваё яркае выражэнне ў імкненні савецкай моладзі служыць ва флоте. Матэрыялісты паддаюць заявы аб дагэрміновым прыёме іх ва флот, у ваенна-марскія навучальныя ўстановы і ВНУ суднабудаўнічай прамысловасці.

Браты-патрыёты Якаў, Нікалай, Грыгорый і Владимир Лебедзевы выказалі жаданне паступіць у ваенна-марское вучылішча. Маці і бацька гарача падтрымалі іхняе жаданне сваіх сінюх. У пісьме на імя наркома яны пісалі: «Мы самі яшчэ настолькі моцны, што, калі патрабуецца, разам з сынамі пойдзем абараняць Савецкі Саюз і да апошняй каплі крыві будзем біцца за наш народ, за партыю Леніна—Сталіна». Пярком задаволены іх просьбу ўсе татыра браты прыняты ў ваенна-марское вучылішча.

17

2000

4
P

12

142

Кожны год рады Ваенна-Марскога Флота папаўняе фізічна моцная, сільная духам і целам моладзь, у любую мінуту гатовая на гераічныя ўчышкі ва славу радзімы. Многія сотні чырвонафлотцаў праявілі героіства ў выкананні спецыяльных заданняў урада. Многіх урад узнгародзіў ордэнамі і медалямі, многім прысвоіў высокае званне Героя Савецкага Саюза.

Фашысцкія агрэсары распальваюць полымя другой імперыялістычнай ваіны, перакроіваюць карту свету, падначальваюць сабе слабыя народы. Увесь капіталістычны свет узбройваецца да зубоў. Марскія ўзбраенні за апошнія годы растуць шалёнымі тэмпамі. Ліхаманкавая гонка узбраенняў, рост фашысцкай агрэсіі, безупынная правзакцыя японскай ваеншчыны на Далёкаўсходніх рвбляжах, нападзенне на тэрыторыю дружэственнай нам Мангольскай народнай рэспублікі патрабуюць ад нас асаблівай пільнасці, пастаяннай мабілізацыянай гатоўнасці. На сушы, на моры і ў паветры мы павінны быць заўсёды гатовы разграміць любога ворага, калі ён пасягне на нашу радзіму.

Пад сцягам камуністычнай партыі большэвікоў, пад вадзіцельствам вялікага правадыра народаў таварыша Сталіна наш Ваенна-Марскі Флот у надыходзячых боіках будзе бязлітасна зніштажаць варожыя эскадры, як сумесна з Чырвонай Арміяй знішчаў іх у грамадзянскай вайне.

М. Кулагін

Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР,
нам. старшыні СНК і Наркамзем БССР

Па-большэвіцку сустрэць Трэці ўсесаюзны з'езд калгаснікаў

У жыцці ўсёй нашай краіны, у жыцці калгаснага вёскі знамянаць най падзейнай будзе III зезд калгаснікаў, з'езд лепшых людзей калгаснай вёскі, які склікаецца восенню гэтага года на падставе рашэння ЦК ВКП(б) і СНК СССР, адобранага майскім пленумам ЦК ВКП(б). Гэты зезд абмяркуе пытанне аб папраўках да статута сельскагаспадарчай арцелі, наказа, як ідзе развіццё нашых большэвіцкіх калгасаў, якімі гіганцкімі крокамі, з якой імкліваасцю наша маладое сацыялістычнае земляробства ідзе ўсё ўперад, заваяваючы ўсё новыя перамогі на шляху да камунізма.

Пяты год нашай ужо з таго часу, калі лепшыя майстры калгасных палеў, сабраўшыся на 2-гі зезд калгаснікаў-ударнікаў, распрацавалі пры бліжэйшым удзеле і пры непасрэдным кіраўніцтве тава-рыша Сталіна прыкладны статут сельгасарцелі і гэты «вышэйшы асноўны закон пабудовы новага грамадства ў вёсцы».

Два першыя ўсесаюзныя з'езды калгаснікаў-ударнікаў аказалі вялікі уплыў на рост калектывізацыі, на умацаванне і працвітанне калгаснага ладу.

З гушчы народнай большэвіцкай партыі падняла і выхавала мільёны лепшых людзей — стаханавцаў і ўдарнікаў, наватараў сацыялістычнага земляробства, да канца адданых радзіме і вялікай справе партыі Леніна—Сталіна. Не пакладаючы рук, дружна працуюць яны на палях і фермах, пакрываючы цудоўныя плады сваячаснай працы.

Новым палітычным і вытворчым уздымам, яшчэ большымі клопатамі аб умацаванні і нашырэнні грамадскай арцельнай гаспадаркі адказваюць зараз калгаснікі на рашэнні майскага пленума Цэнтральнага Камітэта нашай партыі.

Расце і шырыцца ў калгасах хваля сацыялістычнага спаборніцтва імені Трэцін Сталінскай Пяцігодкі. Новымі рашаючымі поспехамі ў калгасным будаўніцтве абавязваюцца сустрэць калгасы і калгаснікі свой трэці зезд.

Баявая задача ўсіх партыйных, савецкіх і комсамольскіх арганізацый—з большэвіцкім размахам разгарнуць спаборніцтва ў калгаснай вёсцы: раёна з раёнам, сельсавета з сельсаветам, МТС з МТС, наміж брыгадамі, звеннямі, паасобнымі калгаснікамі, растлумачышы ім велізарнае значэнне гэтай справы. Дабіцца выдатнага ўраджаю.

узорна і без страт убраць яго, па-большэвіцку правесці загатоўкі, забяспечыць высокія даходы калгасаў і калгаснікаў—вось баявы большэвіцкі лозунг, пад якім трэба сустрэць 3-ці ўсесаюзны з'езд калгаснікаў.

Совецкае сялянства знайшло ў калгасэх шлях да заможнага, шчаслівага, культурнага жыцця з расквітнелых і расцебленых сялянскіх палёў і гароднін. Зараз калгасы з высокага рангу ператварыліся ў сааўдзельніцкія. Саху і серп змянілі трактары і камбайны.

Партыя і ўрад узброены калгасам і прыкладным статутам сельскагаспадарчай арцелі, які цвёрда стаіць на стражы інтарэсаў грамадскай калгаснай уласнасці.

Трацкісцка-бухрынскія і буржуазныя нацыянал-фашысцкія наймы ўсяляк спрабуюць разбурыць калгасы, таарваць іх растучую магутнасць, выкінуць неадольнае калгаснікаў, каб падрыхтаваць гэтым шляхам для звароту капіталізма. Але іх стаўка была біта. Воля народа, які згуртаваўся пад сцягам партыі Леніна—Сталіна і пераможна перамагавіць блок камуністаў і беспартыйных, гэтыя ворагі народа былі выяўлены і знішчаны.

Гэта, вядома, не значыць, што можна ўжо супакойцца. Мы павінны цвёрда памятаць указанні таварыша Сталіна аб тым, што пакуль існаваў капіталізм знаходзіцца ў капіталістычным акружэнні, прымаючыся ажвосце ворагаў народа, выконваючы заданні замежных капіталістаў, будзе прабаваць шкодзіць нам. Наш абавязак—быць пільнымі да ворагіх промывкаў, асабліва ў нашай пагранічнай БССР.

Статут сельскагаспадарчай арцелі—непахісны, цвёрды закон, кожнаму з нас няма права прасякнута сталінскімі клопатамі аб умацаванні грамадскай уласнасці, аб інтарэсах калгаснага сялянства.

Кожны калгаснік павінен адчуваць, што калгас—гэта яго гаспадарка, што ад яго перш за ўсе залежыць працвітанне калгаса, а стала быць, і добрабыт калгаснікаў.

Абавязак усіх калгасаў, усіх савецкіх і партыйных арганізацый—цвёрда і непахісна праводзіць у жыццё статут сельскагаспадарчай арцелі, чула і ўважліва адносіцца да патрэб калгаснікаў, нягледзячы нахоўваць іх правы, калгасную дэмакратыю.

Нажаль, не ўсе раённыя работнікі цвёрда ўсвядомілі гэтыя ўказанні партыі і ўрада. І таарваць і грубыя парушэнні статута. З іх ведама і згоды незаконна павялічваліся размеры прысядзібных участкаў і колькасць жывёлы ў асабістым карыстанні калгаснікаў, дапускалася няправільнае размеркаванне натуральных і грашовых прыбыткаў, самавольна змяняліся фінансавыя каштарысы, зацверджаныя дзяржаўнымі сходамі калгаснікаў. Разбазарвалася калгасная прадукцыя. Праўдзінны многіх калгасаў наймаць рабочую сілу ў той час, калі вялікая колькасць калгаснікаў амаль не прымала удзелу ў калгаснай вытворчасці. Усе гэта прыводзіла да ўмяшчэння грамадскіх калгасных інтарэсаў.

Цэнтральны Камітэт ВКП(б) і Совет Народных Камісараў СССР далі удар антыкалгасным, антыпартыйным дзеянням сваіх паставоваў «Аб мерах аховы грамадскіх зямель калгасаў ад разбазарвання». Калгаснікі сустралі гэту паставову з вялікім натхненнем і спакойна і чэсна працай стараліся апраўдаць клопаты і ўвагі, якія праяўляюць да іх партыя і ўрад.

Калгасам Совецкай Беларусі па дзяржаўных актах перадаана ў бестэрміновае карыстанне каля 8 мільёнаў гектараў зямлі. Гэтыя зямельныя масіў калгасам ні ў якім выпадку не павінен змяняцца. Надзяленне членаў арцелі зямлёй за кошт калгаснай плошчы абавязна забараняецца.

У сталінскім статуте сельскагаспадарчай арцелі сказана:

«Зямля, займаемая арцеллю (як і ўсякая іншая зямля ў СССР), ёсць саўласнасцю дзяржаўная ўласнасць. Яна, згодна законаў рабоча-сялянскай дзяржавы, замацоўваецца за арцеллю ў бестэрміновае карыстанне, гэта значыць, навечна і не падлягае ні куплі-продажу, ні здачы арцеллю ў арэнду».

Гэта прамое ўказанне статута ва многіх раёнах Беларусі парушаўся. Былі і такіх, калі грамадскія калгасныя зямельныя масівы перадаваліся ва ўладу прыватнаўладальнікам і гаспадарам, якія вносілі ў калгасы астаткі разбітага кулацтва.

У адной толькі Магілёўскай вобласці выяўлена 17 тысяч калгасных двароў, якія мелі прысядзібныя ўчасткі больш устаноўленай плошчы. У Гомельскай вобласці больш 13 тысяч калгасных гаспадарстваў мелі прысядзібныя ўчасткі з плошчай больш 100 га калгаснай зямлі.

Скажэнне палітыкі партыі ў галіне калгаснага землекарыстання і выкарыстання зямельных масаў і грамадскай зямлі, якая неабходна для выхавання ў асабістых карыстання калгаснікаў і асабістасці калгаснага зварачаюцца калгасам пасля абмеру прысядзібных участкаў. Партыйныя і савецкія арганізацыі абавязаны забяспечыць сапраўды настанавіць забяспечыць праблемы і задачы абмеру прысядзібных участкаў.

Майскі пленум ЦК ВКП(б) звярнуў асаблівую ўвагу на тое, што была спроба ўзяць грамадскія зямлі калгасам у карысць прыватнага карыстання калгаснікаў, а таксама ўсёе прыватнае прысядзібных участкаў звыш размерам, прадуманых статутам сельскагаспадарчай арцелі, нават разглядацца як крымінальнае злачынства.

Цірэкі ўрады каб стварыць сабе апору на вёсцы, ўзмацненна насаджаю кулацкіх гаспадаркі. На Беларусі было створана больш 20 тысяч хутароў. Працягваліся дзейнасць фальшма, буржуазная нацыяналісты ўсёяк стараліся захавань хутарнічын. Яны ў сваю чаргу, паміма жадаючы буднякоў і сярэднякоў, таксама насаджалі хутары і дробныя пасёлкі ў тры-пяць двароў.

Калгаснае сялянства і аднаасобнікі з вялікім уздымам сустрэлі пастанову ЦК ВКП(б) і СНК СССР аб ліквідацыі хутарскіх прысядзібных участкаў.

Дзяржаўны аддзел калгаснікам, якія перасяляюцца з хутароў, даў тэрміновыя крэдыты на 500 рублёў на кожнага двор. На льготных цэнах адпущаліся 100 тысяч кубаметраў лесу, 1200 тон цвікоў і іншых будматэрыялаў. Калгасам з вялікім планам сямейна вылучана 150 трынаццаці аўтамашын і 1300 аўтапакрышак.

Савецкія, партыйныя і профсаюны арганізацыі БССР паслалі ў калгасы больш тысячы агітатараў, каб давесці да шырокіх мас велікоўнасць значэнне гэтых пастановаў. У парадку сацыялістычнай дапамогі з фабрык і заводаў рэспублікі паехалі ў веску на працяглы тэрмін сотні спецыялістаў розных прафесій.

Ужо можна падвесці некаторыя вынікі ліквідацыі хутарскога

рассялення. Замест 93.300 двароў, падлягаючых ссяленню ў 1939 годзе, да 20 ліпеня перавезена 108417 або 116,2 проц. Аднак, у некаторых раёнах адбудова перавезеных дамоў ідзе вельмі марудна. Неабходна ўсімі мерамі яе паскорыць.

Каб закончыць гэту вялікую працаёмкую работу ў самы кароткі тэрмін, партыйныя і савецкія арганізацыі ў раёнах павінны праявіць максімум ініцыятывы, настойлівасці і працабачання. Адпушчаныя дзяржавай крэдыты на ссяленне хутароў трэба па-гаспадарску скарыстаць і, галоўнае, па-сапраўднаму ўстрасаць мясцовыя рэсурсы. Даць шырокі прастор ініцыятыве, быстра падхопліваць добры вопыт, нахаду выпраўляць усе няўвязкі, рашуча прасякаць маленішча процідзеянне ссяленню хутароў — толькі пры гэтых умовах магчыма будзе выканаць баявую задачу, якая стаіць перад рэспублікай у справе быstrarэйшай ліквідацыі хутароў.

* * *

Рашаючую ролю ва ўздыме і ўмацаванні калгаснай вытворчасці адыгрываюць МТС. Гэта — асноўны рычаг, пры дапамозе якога савецкая дзяржава вядзе гіганцкую работу па ўмацаванні сацыялістычных форм у земляробстве. Праз МТС яна ажыццяўляе кіраванне калгасамі. МТС указваюць шляхі ліквідацыі процілегласці паміж градамі і вескай, паміж працай фізічнай і разумовай. Развіццё цяжкай індустрыі, асабліва ў галіне сельскагаспадарчага будаўніцтва забяспечыла карэнную перабудову ўсёй сельскай гаспадаркі на сацыялістычных асновах. У БССР налічваецца 234 МТС з паркам каля 9 000 трактараў і звыш 1.300 камбайнаў.

У калгасах БССР на 1 студзеня г. г. налічвалася 2 946 грузавых аўтамашын, 1.472 рухавікоў і аўтамабіляў, 7.135 зернавых, млынчаных і іншых сеялак, 1.331 складаных і поўскладаных малатарань, 19.231 простых малатарань, 9.293 сенакосы, 17 032 жніўныя, 475 снапавязалы, 8.314 конных грабель, 4 029 зернавых трыераў, 7.228 зернавых сартыровак, 21.931 веялка, 150 бульбасаджалы, 965 бульбаканалы, 1.242 церак ільня і канюшыны і шмат іншых сельскагаспадарчых машын.

Узросшая механізацыя сацыялістычнай сельскай гаспадаркі і творчая актыўнасць калгасных мас забяспечылі ўмовы для ўкаранення ў сельскагаспадарчай вытворчасці перадавой агра-тэхнікі. Павялічыўся завоз у калгасы мінеральных угнаенняў.

Рашаючыя поспехі дасягнуты ва ўмацаванні калгаснага ладу. Новая савецкая веска унесла карэнныя змены ў эканоміку сельскай гаспадаркі. У 1936 годзе, апошнім годзе другой пяцігодкі, валавы збор зярна ў калгасах БССР складаў 9 мільянаў 26 тысяч цэнтнераў, а ў 1938 годзе, пры неспрыяючых для раду раснаў кліматычных умовах, — 9 мільянаў 964 тысячы цэнтнераў, на 838 тысяч цэнтнераў больш.

Барацьба за штогоднюю вытворчасць 8 мільярдаў пудоў зярна азнаменавалася выдатнымі перамогамі. З года ў год наша рэспубліка збірае усё больш і больш зярна, бульбы, гародніх і тэхнічных культур.

Значнае месца займае ў нас лен-вядучая тэхнічная культура калгасных палеў рэспублікі. Ад рэалізацыі глыбокай тэхнічнай культуры калгасам у 1938 годзе атрымалі 42.049.000 рублёў прыбытку.

Поўная перамога калгаснага ладу прывяла да няухільнага росту грашовых калгасных прыбыткаў і заможнасці калгаснікаў.

Даволі прывесці некалькі лічбаў, каб упэўніцца ў велізарным росце эканомікі калгасаў.

У 1936 годзе калгасы БССР атрымалі 269 393 000 руб. прыбытку, а ў 1938 годзе — 333 400 000 рублёў, што складае 128,8 % да 1936 года, больш спрыяючага ў кліматычных адносінах.

Рост грашовых прыбыткаў (у рублях) па калгасах БССР характарызуецца наступнымі данымі.

	1934 г.	1935 г.	1936 г.	1937 г.	1938 г.
Грашовы прыбытак на 1 калгас (у сярэднім)	14 985	21 378	27 986	31 040	34 512
Размеркаванне грашовых прыбыткаў на працадзень на 1 калгас (у сярэднім)	3 557	6 778	9 384	11 870	15 690

Бліскучыя дасягненні ва ўсіх галінах гаспадаркі найбольш ярка відаць з паказчыкаў паасобных калгасаў. Калгас імя Тэльмана Брагінскага раёна ўдзельнік Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі ў 1935 годзе меў валавога прыбытку да 121 910 рублёў, у 1936 годзе — 140 023 руб., у 1937 годзе — 193 005 рублёў і ў 1938 годзе 226 665 рублёў.

Калгас імя Куйбышэва Іаўруйскага раёна — удзельнік Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі ў 1937 годзе меў валавога прыбытку 660 160, а ў 1938 годзе 930 144 рублёў.

У гэтых калгасах за апошнія два годы падвоілася аплата працадзень.

Калгас імені Куйбышэва (старшыня калгаса дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, ордэнаносца, удзельнік Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі тав. Мінкевіч) у 1938 годзе выдаў на працадзень: 1,5 кг. зярна, 7 кг. бульбы, 3,1 кг. гародніны, 2,5 кг. сена, 1,3 кг. саломы, 0,5 кг. яблык і шмат іншых прадуктаў і грошымі 6 р. 71 к.

Калгас імені Тэльмана ў 1938 годзе выдаў на працадзень: 2,2 кг. зярна, 10 кг. бульбы, 1,5 кг. гародніны і шмат іншых прадуктаў, грошымі — 3 р. 15 к. Сям'я калгасніка Шатуна Ігната атрымала на свае працадні 3 635 рублёў грошай, 2599 кг. зярна, 11540 кг. бульбы, 1731 кг. гародніны, 1154 літры малака, 58 кг. мяса і інш.

Такіх прыкладаў не мала ў калгасах нашай рэспублікі.

* * *

Вялікіх поспехаў дабіліся калгасы БССР і ў развіцці жывёлагадоўлі. На 1 ліпеня 1938 года ў калгасах было 826 273 галавы буйнай рагатай жывёлы, а на 1 ліпеня 1939 года звыш 849 000 галоў. Свіней у калгасах на 1 ліпеня 1939 года налічвалася звыш 251 000 і авечаў — звыш 491 000 галоў.

За годы другой пяцігодкі палалоўе буйнай рагатай жывёлы павялічылася на 59 проц. і свіней на 40 проц. Нашы калгасы маюць

1.815 малочнатаварных, 4.199 свінатаварных, 5.764 аўцагадоўчых і 220 конегадоўчых ферм.

Трэба прызнаць, што абласныя і раённыя земаддзелы не выкарысталі пэўнае ўсё магчымае развіццё жывёлагадоўлі, якія існуюць у нашай рэспубліцы не давалі да практычных работнікаў усё апошнія дасягненні зоатэхнікі і ветэрынарыі, не здолелі вырашыць цэлы рад пытанняў, вядзеных з далейшым развіццём сельскай Белагасіны вопыт перадавікоў жывёлагадоўлі, ордэнаносцаў, знатных людзей не таксама шырока папулярызуюцца ў калгасных фермах. Паасобныя раёны мала ўвагі ўдзяляюць злучнай кампаніі, зачастую дапускаюць непрыкладную злучку з беспароднымі жарабцамі. Калгасы Беларусі, як і ўвесь Савецкага Саюза, маюць багатыя магчымасці для развіцця конных ферм. Трэба толькі наладзіць правільнае выкарыстанне пастаянных вытворцаў на раснах і атрымаць за імі добры догляд.

Рашэнне ЦК ВКП(б) і СНК СССР «Аб мерапрыемствах па развіццё жывёлагадоўлі» павінна стаць у цэнтры ўвагі ўсіх партыйных і савецкіх арганізацый, праўленняў калгасаў, конюхаў, зоатэхнікаў, калгасна-капсёлкаў. Як і ў нашых краінах, пратэкцыянасць нашай жывёлы павінна быць значна вышэй, чым у капіталістычных краінах.

Далейшае развіццё і узбагачэнне калгасных жывёлагадоўчых ферм — важнейшае звяно ў ажыццяўленні пастаўленай XVIII партыйным зездам задачы камплектовага вырашэння праблемы жывёлагадоўлі, далейшага арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў.

Багацейшы вопыт перадавікоў, знатных людзей жывёлагадоўлі і іх чэсна праца служыць парывам таму, што ў нашай пастаўленай партыйнай, урэдкам і асабіста таварышом Сталіным у галіне развіцця жывёлагадоўлі, будуць пэўнаасцю выкананы.

Большасць калгасаў БССР змагаецца за тое, каб у самы бліжэйшы час мець па 3 і больш ферм. І гэтага яны абавязкова даб'юцца, бо маюць даволі кармоў, маюць вялікі вопыт энтузіястаў, якія вырошчваюць цудоўных быстраходных коней, высокапрадукцыйных кароў, свіней, авечак.

За апошнія годы рэзка ўзрасла колькасць жывёлагадоўчых ферм па ўсёй нашай краіне. У калгасах СССР налічваецца зараз больш 400 тысяч ферм, з якіх на Беларусі — каля 18.000.

Пягломнымі клопатамі партыі і ўрада дасягнуты немалыя поспехі і ў павышэнні таварнасці і даходнасці жывёлагадоўлі. Справа чэсці калгасаў і ўсіх работнікаў зямельных органаў, ўсіх партыйных і непартыйных большавікоў дабрацца яшчэ большых поспехаў, разгарнуць к 5-му зезду калгаснікаў шырокае сацыялістычнае спаборніцтва за выкананне і перавыкананне планаў развіцця жывёлагадоўлі у трэцяй сталінскай пяцігодцы.

Арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне калгасаў і рост зможнасці калгаснікаў садзейнічалі росту культуры калгаснай вёскі.

Калгасы БССР маюць 2373 клубы на 288.258 чалавек, 285 хатчытальняў, 414 чырвоных куткоў, 2.287 дзіцячых ясляў, 256 дзіцячых садоў, 60 хат-лабараторый, 99 хат-радзільняў, 2.214 тыповых бань і 46 спецыяльна абсталяваных цырульняў.

У калгасах рэспублікі шырока развілася народная творчасць і самадзейнасць розных мастацкіх гурткоў.

Вялікіх вытворчых поспехаў многія калгасы ордэнаванай Совецкай Беларусі дабыліся падыхам украінскай і таханаўскай метадаў працы. Стаханаўскі рух быў падрыхтован усім ходам нашага развіцця, і гэта ў пераходны перыяд пераўтвараючай работы партыі і ўзмацненнем калгасаў, усёй вялікай пераўтвараючай работай партыі і ўладамі.

На гэтай усесаюзнай нарадзе стаханаўцаў тав. Сталін гаварыў:

«Жыць стала лепш, таварышы. Жыць стала веселей. А калі пачала живеца, работа спорыцца. А адсюль высокія нормы вытворчасці, а адсюль героі працы... Калі стаханаўцы ўзялі тэхнічныя нормы ў 5 і ў 6 раз, то гэта значыць, што яны апіраюцца цалкам і поўнасьцю на новую тэхніку... што яны... новыя людзі ў рабочых і работніц, якія аднавілі і развілі тэхніку паслужылі тым, якая аформіла і рушыла ўперад савецкае сельскае гаспадарства».

Ад гэтых сяміх стаханаўцаў і калгаснікаў, якіх ужо ў гэтым годзе ўзрост знатных людзей—стаханаўцаў вытворчасці, таленавітых кіраўнікоў калгасаў.

Дзесяткі тысяч энтузіястаў калгаснага гаспадарства аддаюць увесь свой вопыт, усе сілы на ўдасканаленне і развіццё працвітанне калгасаў.

Шырокім масам Савецкай Беларусі вядомы імяны знатных людзей рэспублікі.

Таварышы Рачок, Значоў, Мінкевіч, Барушкоў, Батоўкін і многія іншыя стаханаўцы сельскай гаспадаркі воляю народа абраны дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета БССР. Шырокім папулярнасцю карыстаюцца лепшыя кіраўнікі калгасаў. Старшыня калгаса «Чырвоны агароднік», Менскага раёна, тав. Трушкевіч, старшыня калгаса «Савецкая Беларусь», Тураўскага раёна, тав. Тарасюк, старшыня калгаса імя Варашылава, Магілёўскага раёна, тав. Каракін, многія дзесяткі і сотні лепшых калгасных кіраўнікоў добрай арганізацыяй работы ў звеннях і брыгадах забяспечылі ў сваіх калгасах высокі ўраджай і заможнае жыццё калгаснікаў. Такіх людзей—партыйных і непартыйных большэвікоў—у калгасах Савецкай Беларусі з кожным днём становіцца ўсё больш і больш.

За выдатныя поспехі ў калгасным будаўніцтве, за выдатны ўклад у развіццё калгаснага гаспадарства ў нашай краіне перадавыя людзі ў ордэнаванай Савецкай Беларусі ўжо з часам носяць ордэны і медалі Саюза ССР.

Дзякуючы вялікай арганізатарскай рабоце партыі Леніна—Сталіна, у нас маса сурэспандэнтаў і ў камуністычным выхаванні калгасных мас. Аднак, ні ў якім выпадку нельга ўпускаць з-пад увагі, што сазнанне людзей у сваім развіцці адстае ад іх фактычнага становішча, што перадавыя людзі што скіруюць машыны сярод калгаснікаў, што калгаснікі, хіць і калючыя калектывамі але ў іх свядомасці і ў іх жыццё сціска п'яныя ідэі і буржуазныя тэндэнцыі.

Нельга забываць ні на адну хвіліну, што ад «дробнабуржуазных» ідэяў паводзіцца не адразу, не пудзім, не па вяленню божай маці, не па вяленню доўгай разнапоўны, дэкрэта, а толькі ў доўгай і сапраўднай барацьбе з масавымі дробнабуржуазнымі уплывамі (Ленін). Нельга забываць, што задача выхавання калгаснікаў у духу калектывізму яшчэ не вырашана і гэта адна з адных з галоўных нашых задач на бліжэйшы перыяд.

Перамаганне перажыткаў капіталізму ў сазнанні мас, развіццё ко-

муністычнай свядомасці мільёнаў тружанікаў вёскі—вось галоўнае і асноўнае ў барацьбе за ўмацаванне соцыялізма і перамогу камунізма ў вёсцы.

«Уся наша работа па будаўніцтву соцыялізма, уся наша выхаваўчая работа накіравана да пераўтварэння сазнання людзей. На тое і існуе наша партыя, на тое мы дабіліся перамог соцыялізма, на тое мы і ставім задачы камуністычнага будаўніцтва, каб перарабіць людзей, іх сазнанне» (Жданав, здаклад на XVIII з'ездзе партыі).

Разгортванне соцыялістычнага спаборніцтва, заахвочванне перадавікоў і падцягванне адстаючых, выкрыццё лодыраў і дармаедаў ажыццяўляецца паслугу партыі і савецкім арганізацыям у далейшай рабоце па выхаванню калгаснікаў у духу калектывізма.

Партыйныя і савецкія арганізацыі, уцягваючы ў сааборніцтва ўсё новыя і новыя тысячы ўдзельнікаў, пазіны добра разумеюць, што поспех яго залежыць ад таго, наколькі шырока будзе пастаўлена масава-палітычная работа.

Трэба ўсямерна заахвочваць лепшых людзей калгасаў, акружаць іх пашанай, як сапраўдных герояў і гераінь соцыялістычнай працы, як самаадданных барацьбітоў за працвітанне калгасаў, за сапраўдны росквіт калгаснай заможнасці. Вопыт перадавікоў, метады і ўзоры іх работы павінны неадкладна становіцца набыткам усіх калгаснікаў. Усе сродкі агітацыі і прапаганды неабходна падпарадкаваць гэтай важнейшай справе, выходзячы на прыклады лепшых з лепшых усю масу калгаснікаў.

Усе партыйныя і савецкія арганізацыі павінны цярпліва і пастойліва працаваць над соцыялістычным перавыхаваннем сялян-калгаснікаў, памятаючы, што ў гэтым зараз галоўная, асноўная задача.

* * *

Першага жніўня ў сталіцы нашай вялікай радзімы Маскве адкрылася Усесаюзная сельскагаспадарчая выстаўка агледзі вялікіх перамог калгаснага ладу.

Больш 4500 калгасаў, саўгасаў і лепшых, перадавых людзей нашай Савецкай Беларусі прадэманструюць на выстаўцы свае дасягненні.

Усесаюзная сельскагаспадарчая выстаўка пакажа працоўным усяго свету, якіх велізарных перамог дабілася калгасная вёска пад кіравніцтвам партыі Леніна—Сталіна.

Калгаснікі і калгасніцы, змагаючыся за новыя вытворчыя дасягненні, павінны дабіцца, каб у 1940 годзе колькасць ўдзельнікаў выстаўкі ад нашай рэспублікі павялічылася ва многа раз. МТС, калгасы, саўгасы, перадавікі і арганізатары сельскай гаспадаркі, якія па сваіх паказчыках не могуць быць зараз ўдзельнікамі выстаўкі, маюць усе магчымасці заваяваць сваёй стаханаускай работай права на ўдзел у выстаўцы 1940 г. Ні адзін раён, ні адзін калгас не павінен застацца ў баку ад соцыялістычнага спаборніцтва, рэзультатам якога з'явіцца не толькі выкананне, але і перавыкананне трэцяй сталінскай пяцігодкі.

З года ў год павышаецца ў калгасах прадукцыінасць працы, умяцоўваецца працоўная дысцыпліна. За 1938 год 207 090 працаздольных калгаснікаў і калгасніц выпрацавалі ад 300 да 400 працадзён і

183 527 працаздольных калгаснікаў выпрацавалі больш 400 працадзён кожны.

У азнаменаванне 3-га з'езда калгаснікаў кожны працаздольны калгаснік і калгасніца павінны не толькі паставіць перад сабой задачу, але і выпрацаваць не меншую колькасць працадзён, чым перадавікі сельскай гаспадаркі, каб высокаякасна і ў тэрмін выканаць усе сельскагаспадарчыя работы і даць нашай соцыялістычнай прамысловасці сваю рабочую сілу.

Для выканання велізарных задач, якія стаяць перад сельскай гаспадаркай, неабходна мець добра падрыхтаваныя кадры. Зараз у калгасах Беларусі працуюць 9 664 старшыні калгасаў, 7 295 іх намеснікаў, 9 630 старшын рэвізійных камісій, 11 206 калгасных рахункаводаў, 22 913 брыгадзіраў-раслінаводаў, 1 002 фельчароў, 9 538 загадчыкаў жывёлагадоўчых ферм, 1 596 брыгадзіраў жывёлаводства, 160 загадчыкаў хат-лабараторый, 1 924 шофераў, каля 18 000 трактарыстаў.

Толькі за першую палавіну 1939 года да ўборачнай кампаніі падрыхтавана 512 камбанняраў, 316 пам камбайнераў, 500 ільнацерабішчыкаў, 837 машыністаў зернавых малатарань і т. д.

Але трэба прамасказаць, што падрыхтоўка кадраў з'яўляецца яшчэ адстаючым участкам. Ні Наркамзем па сваёй сістэме, ні райвыканкомы гэтай справай па-сапраўднаму не заняліся. Асабліва дрэнна пастаўлена падрыхтоўка і вылучэнне жанчын на кіруючую работу ў сельскай гаспадарцы. Многія раённыя арганізацыі забываюць, што жанчына ў калгасе—вялікая сіла, і не дапамагаюць ёй у далейшым росце на практычнай рабоце.

Доўгі і абавязак партыйных і савецкіх арганізацый—шырока разгарнуць падрыхтоўку кадраў для сельскай гаспадаркі і вылучэнне жанчын на кіруючую работу ў калгасах.

Большэвікі Савецкай Беларусі таксама з чэсцю павінны выканаць задачы ўборкі і загатоўкі сельскагаспадарчых прадуктаў. Для гэтага мы маем усе ўмовы. У гэтым годзе ўборачная плошча зернавых культур складае 1 866 243 га, у тым ліку коласавых 1 670 000 га. Звыш 850 тысяч калгаснікаў і калгасніц будуць актыўна ўдзельнічаць ва ўборцы ўраджаю. У нас не мала усемагчымых складаных і поўскладаных сельгасмашын і 365 тысяч коней, якія могуць быць выкарыстаны для ўборкі. Усе каласавыя выспяваюць амаль адначасова, таму ўборку трэба правесці ў 11—12 дзён і ільна ў 5—6 дзён. Пры гэтым неабходна ўлічыць і выкананне іншых сельскагаспадарчых работ, рэагортванне абмалоту, задачу абавязковых паставак дзяржаве.

Усю людскую сілу, жывое цягло і машыны трэба загадзя правільна расставіць, арганізавань працу ў звышніх і брыгадах, забяспечыць рашучую барацьбу са стратамі пры ўборцы і малацёбе.

Выкананне ўсіх гэтых задач з'явіцца залогам паспяховай падрыхтоўкі да размярвання натуральных і грашаніх даходаў калгасаў.

Пад кіраўніцтвам Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) і любімага прывадыра народа—таварыша Сталіна, беларускі народ уладуе і цвёрда ідзе да перамогі на ўсіх татках развіцця сацыялістычнай гаспадаркі. Кожны а беларускім народам яшчэ больш агартоўваюць работы, калгаснікаў і сельскую інтэлігенцыю нашай рэспублікі вакол сваёй любімай партыі, вакол любімага прывадыра—таварыша Сталіна.

Натхнені рашэннямі XVІІІ з'езда партыі беларускі народ яшчэ большай актыўнасцю будзе змагацца за далейшы росквіт сваёй рэспублікі ў трэцяй сталінскай пяцігодцы.

Трэці з'езд калгаснікаў з'явіцца якраз тым, каму будучы падвздошча вышкі сельскагаспадарчага года. Справа чэсці ўсіх партыйных арганізацый, усіх партыйных і непартыйных большавікоў, калгаса і калгасніка—прысці да гэтага з'езда з новымі перамогамі ва ўсіх галінах сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Калгаснае сялянства Савецкай Беларусі сваёй гонарнай працай і выкананнем усіх сельскагаспадарчых заданняў, якія ставілі перад ім паставак дастойна сустрэне свой трэці з'езд.

Б. Зельцэр

За большэвіцкае кіраўніцтва калгасамі

Шырокія мамы калгаснікаў і іхныя дзеці ўдзячныя таварышам, якія ім дапамагалі ў выхаванні і адукацыі. Цяпер яны ўжо ўдзячныя і таварышам, якія ім дапамагалі ў выхаванні і адукацыі. Цяпер яны ўжо ўдзячныя і таварышам, якія ім дапамагалі ў выхаванні і адукацыі.

Калгаснікі ўдзячныя таварышам, якія ім дапамагалі ў выхаванні і адукацыі. Цяпер яны ўжо ўдзячныя і таварышам, якія ім дапамагалі ў выхаванні і адукацыі. Цяпер яны ўжо ўдзячныя і таварышам, якія ім дапамагалі ў выхаванні і адукацыі.

У СССР у 1938 годзе было 1,000 (93,5 проц.) сялянскіх калгасоў, у 1913 годзе — 166,5. У 1938 годзе было 1,000 (93,5 проц.) сялянскіх калгасоў, у 1913 годзе — 166,5. У 1938 годзе было 1,000 (93,5 проц.) сялянскіх калгасоў, у 1913 годзе — 166,5.

У СССР у 1938 годзе было 1,000 (93,5 проц.) сялянскіх калгасоў, у 1913 годзе — 166,5. У 1938 годзе было 1,000 (93,5 проц.) сялянскіх калгасоў, у 1913 годзе — 166,5. У 1938 годзе было 1,000 (93,5 проц.) сялянскіх калгасоў, у 1913 годзе — 166,5.

У СССР у 1938 годзе было 1,000 (93,5 проц.) сялянскіх калгасоў, у 1913 годзе — 166,5. У 1938 годзе было 1,000 (93,5 проц.) сялянскіх калгасоў, у 1913 годзе — 166,5. У 1938 годзе было 1,000 (93,5 проц.) сялянскіх калгасоў, у 1913 годзе — 166,5.

Пасеўная плошча СССР у 1938 годзе ўзрасла да 136,9 мільёна гектараў супроць 105 млн. у 1913 годзе. Характэрнай асаблівасцю пасеўнай плошчы ў нашай краіне збор зерніх культур складаў 4—5 мільярдаў пудоў. У 1937 годзе наша зерная гаспадарка, змагаючыся за выкананне задання таварыша Сталіна, сабрала звыш 7 мільярдаў пудоў зярна.

Пасеўная плошча БССР к канцу другой пяцігодкі ўзрасла ў параўнанні з 1913 годам на 37,1 проц. Пасевы пшаніцы ўзраслі ў 6,4 раза, тэхнічных культур—у 3,2 раза, кармавых—у 3,1 раза, бульбы—на 93 проц.

Многія калгасы наладзілі рэспубліку на працягу года і атрымліваюць нябачаныя раней ураджай: зярна—на 20 і больш цэнт., ільня—14, бульбы—на 70 проц. з таго, што кожным годам расце пасеўная плошча.

ільна—багацце нашай рэспублікі. У 1913 годзе мільном-даўгунцом засявалася толькі 71,8 тыс. гектара, а ў 1938 г. было засеяна 230 тыс. гектараў насеннем селекцыйных гатункаў. На пасевай плошчы бульбы БССР займае першае месца ў Саюзе.

Калгасы БССР дабіліся велізарнейшых поспехаў у асваенні балотных зямель. Непраходныя палескія балоты ператварыліся ў квітнеючыя палі, на якіх калгасамі і даследчымі станцыямі дасягнут ураджай: азімага жыта да 36 цэнт., ячменю—да 48, аўса—да 41, кананель—да 14,5 і капусты—да 415 цэнт. з га. Такім чынам балотныя землі ператвараюцца ў буйненшы фактар павышэння ўраджайнасці. Варта напамінаць, што з 12.700 тыс га ўсёй тэрыторыі Беларусі 3 мільёны або 24 проц. займаюць балоты.

У калгасах Беларусі прывіўся і дае высокі ўраджай каучуканос—кок-сагыз. На СССР сярэдні ўраджай кок-сагыза складае каля 2 цэнт. з га, а ў БССР ён у два разы больш, прычым, на мінеральных глебах збіраецца 0,9 цэнт., на тарфяніках—11, а на балотнай глебе—да 33 цэнт. добраякаснага кок-сагыза з гектара. Гэта гаворыць за тое, што ў трэцяй пяцігодцы культура кок-сагыза ў БССР павінна з'явіцца адной з асноўных тэхнічных культур.

Сур'ёзныя зрухі намініліся ў нас і ў галіне жывёлагадоўлі. Пастанова СНК СССР і ЦК ВКП(б) «Аб мерапрыемствах па развіццю грамадскай жывёлагадоўлі ў калгасах» прасякнута сталінскімі клопатамі аб умацаванні і расшырэнні грамадскага калгаснага гаспадаркі, аб далейшым росквіце культурнага і заможнага жыцця калгаснікаў, аб поўным вырашэнні праблемы жывёлагадоўлі ў трэцяй пяцігодцы. Неадкладная задача ўсіх партыйных, комсамольскіх, савецкіх арганізацый і зямельных органаў хутчэй дасягнуць гэтага рашэння да свядомасці мільянаў калгаснікаў, мабілізаваць шырокія масы калгаснага сялянства, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, партыйных і непартыйных большэвікоў на яго паспяховае ажыццяўленне.

Калгаснае сялянства, працуючы не на памешчыкаў і кулакоў, а на сябе, на сваю сацыялістычную радзіму, з года ў год павышае свой матэрыяльны і культурны ўзровень. Так, у мінулым годзе ў калгасе імені Сталіна, Магілёўскага раёна, калгаснікі атрымалі на працадзень па 6 кгр. зярна, па 8 кгр. бульбы і па 2 р. 50 к грашымі. Калгаснік Іван Кукункін, сям'я якога складаецца з 5 чалавек, атрымаў 5 тон хлеба, 15 тон бульбы і 2.550 руб. грашымі. Беларускія калгасы ў 1938 годзе купілі ў кааперацыі 1.500 грузавых аўтамабіляў, а калгаснікі і сельская інтэлігенцыя—5.500 радыёфон, 150 пяніна, 6.300 веласіпедаў, 115 матацыклаў, 5.000 швейных машын і т. д.

Стаханавскі рух стаў масавым у калгаснай вёсцы. Уся краіна ганарыцца перадавікам, сацыялістычнай сельскай гаспадаркай, лепшым з якіх узнагароджаны ордэнамі і медалямі Савецкага Саюза.

Велічны перамога калгаснага ладу, але яшчэ большых поспехаў павінна дабуда наша сацыялістычная сельская гаспадарка ў трэцяй сталінскай пяцігодцы.

Сталінскі статут сельска-гаспадарчай арцелі цалкам і поўнасьцю адпавядае інтарэсам працоўнага сялянства. Велізарная большасць калгаснікаў на ўласным вопыце пераканалася ў тым, што грамадская гаспадарка калгас у з'яўляецца асновай у іх жыцці і рабоне, што чым яна мацней і багачэй, тым вышэй д. брабыт калгаснай сям'і. Таму пераважная большасць калгаснікаў працуе чэсна і добра-

сумленна, памнажаючы багацці свайго калгаса, сваёй радчы, цвёрда памятаючы словы таварыша Сталіна:

«Калі ўсе калгаснікі,—усе, а не толькі большасць,—будуць працаваць чэсна —калгасы заваяюцца прадуктамі, яны заваяюцца ўсякім добром, і наша краіна стане самай багатай краінай у свеце».

Аднак у рабоце калгасаў ёсць і істотныя недахопы, грубейшыя скажэнні статута сельскагаспадарчай арцелі. Нярэдкі яшчэ факты незаконнай прырэзкі калгаснікам прысядзібных участкаў на падставе мнімага раздзелу сямі, захавання прысядзібных участкаў за асобамі, якія парвалі сувязь з калгасам, перадача іх у карыстанне прыватным асобам, здача ў арэнду і іншыя махінацыі.

Факты разбазарвання калгаснай зямлі мелі месца амаль ва ўсіх раёнах рэспублікі.

Загадчык зямельным аддзелам Мехаўскага раёна Крукаў не толькі не спыняў антыдзяржаўную практыку разбазарвання зямлі, але сам быў яе ініцыятарам. У калгасе «Чырвоная перамога», Слуцкага раёна, Міснiк Раман пашырыў свой прысядзібны ўчастак да 0,95 га, а Адзярыха Міхаіл з сынам Іванам, жывучы разам у адной сям'і, карыстаюцца двума прысядзібнымі ўчасткамі плошчай каля 2 га. Старшыня калгаса імені Сталіна, Урэцкага сельсавета, гэтага ж раёна, Жук Матвей першым у калгасе парушыў статут сельгасарцелі і захапіў для сябе 0,15 га калгаснай зямлі. Следуючы «прыкладу» старшыні, Францэвіч Марыя захапіла 0,29 га, Наўмовіч Антон—0,28, Пятровіч—0,30 і Карпавіч Васіль—0,33. Усяго ў калгасе разбазарана такім чынам каля 5 га калгаснай зямлі.

У калгасе імені К. Маркса, Дамінікоўскага сельсавета, Полацкага раёна, калгаснік Завадзееў у мінулым годзе пабудаваў сабе дом на хутары. Калгаснік Цюлікаў з калгаса «Адказ інтэрвентам», гэтага ж сельсавета, ужо ў гэтым годзе пачаў будавацца на хутары. Сельскі совет абмежаваўся толькі панярэжаннем парушальнікам статута.

Калгаснік Малчанав Ілья з калгаса імені Кірава самавольна прырэзаў да свайго прысядзібнага ўчастка 0,12 га калгаснай зямлі і не дапусціў праўленне калгаса правесці абмер свайго сядзібы.

У радзе раёнаў калгасную зямлю прысвоівалі аднаасобнікі. У Кастрычніцкім сельсавеце, Слуцкага раёна, аднаасобнікі Хадарэвіч Архіп, Палынец Антон, Гарунчык Ніканор, Шышко Ефім захапілі кожны па 0,15—0,20 га зямлі ў калгасе імені Чкалава і карыстаюцца ёю ўжо амаль па два годы, а сельсовет і старшыня калгаса т. Доўбік патураюць іх.

У Рэчыцкім раёне Якаў Быкаў у 1930 годзе пабудаваў сабе кулацкі хутар і пачаў гаспадарыць. У 1934 г. ён захапіў 20 га зямлі ў калгасе «Чырвоны комунар» (з іх 12 га пашы, 7 га сенажаці, 1 га лесу) і 9 га ў суседнім калгасе «Змагар другой пяцігодкі», Увараўскага раёна. Гэты кулак абзавёўся канем, двума каровамі і дробнай жывёлай, для апрацоўкі зямлі ён увесь час скарыстоўваў наёмную рабочую сілу. У спісах сельсавета Быкаў лічыцца аднаасобнікам, які мае толькі 0,25 га сядзібы, чаму і вызваляецца ад усякіх паставак і падаткаў. Ні сельсовет, ні рэспубліканскія арганізацыі Рэчыцы ніякіх мер да гэтага кулака не прымалі, і толькі 2 ліпеня быў абмеран «прысядзібны ўчастак» Быкава, у якім аказалася 30 гектараў. Быкаў злоўжывае нарэшце з палічным.

Рашэнні майскага пленума ЦК ВКП(б) паказалі нам, якую шкоду нанеслі калгасам і якую сур'езную небяспеку для соцыялістычнага будаўніцтва таілі ў сабе скажэнні статута сельскагаспадарчай арцелі.

* * *

Цэнтральны Камітэт і Соўнарком Саюза ССР раіць калгасам уста-
навіць, што працаздольныя калгаснікі і калгасніцы, якія не выпраца-
валі на працягу года абавязковага мінімуму працадзён, павінны лі-
чыцца выбыўшымі з калгаса і страціўшымі правы калгаснікаў.

У пастанове ЦК ВКП(б) і СНК СССР сказана:

«У сувязі з тым, што ў калгасах ёсць не толькі чэсныя
тружанікі, якія выпрацоўваюць ад 200 да 600 і больш праца-
дзён у годзе, складаюць пераважную большасць калгаснікаў
і прадстаўляюць асноўную сілу калгаснага руху, але ёсць
таксама некаторая частка працаздольных калгаснікаў, якія
выпрацоўваюць на працягу года не больш 20—30 працадзён, але
прадаўжаюць лічыцца калгаснікамі і сязяць на шый калгаса, —
лічыць мэтазгодным устанавіць з 1939 года для кожнага
працаздольнага калгасніка і калгасніцы абавязковы мінімум
працадзён у годзе».

Для калгаснікаў нашай рэспублікі гэты абавязковы мінімум скла-
дае 80 працадзён.

Факты і лічбы нашай рэчаіснасці сведчаць аб тым, што велізарная
большасць калгаснікаў добрасумленна і чэсна працуе ў калгасах.

У 1938 годзе ў нашай рэспубліцы больш як па 300 працадзён
выпрацавала 396 тыс., па 400 працадзён — 207 тыс. і больш як па
400 працадзён — 183 тыс. калгаснікаў. Колькасць калгаснікаў, якія
выпрацавалі звыш 400 працадзён кожны, павялічылася амаль на
11 проц. супроць 1937 года, а колькасць не прымаўшых удзелу ў
калгаснай рабоце зменшылася на 20 проц.

Пастанова ЦК і СНК садзейнічае павышэнню працоўнай дысцып-
ліны ў калгасах.

Узяць к прыкладу калгас імені Кірава Мсціслаўскага раёна. Раней
калгас вымушан быў карыстацца наёмнай рабочай сілай, бо многія
калгаснікі прагульвалі. А зараз ён спраўляецца сваімі сіламі, бо
калгаснікі акуратна выходзяць на работу. У сельгасарцелях
«VII з'езд Саветаў», «Новы быт», «Новы шлях», імені Молатава
(Крупскі раён Менскай вобласці) на работу выходзіла не больш
10—15 чалавек, а цяпер на калгасных палях дружна працуюць усе
працаздольныя.

Аднак, у радзе калгасаў ёсць яшчэ людзі, якія маюць нязначную
колькасць працадзён. Так, у калгасе імені Сталіна, Урэцкага сельсо-
вета, Слуцкага раёна, не выходзяць на работу 15 працаздольных
калгаснікаў. У калгасе «Ударнік» Шклоўскага сельсовета Верыга І. за
цэлы год выпрацаваў усяго 35 працадзён і цяпер зусім не выходзіць
на работу. Яго жонка ў гэтым годзе выпрацавала ўсяго толькі
20 працадзён. Калгасніца Панкратова Юлія сёння яшчэ не выходзіць
на калгасную работу. Гэтыя мінімныя калгаснікі заявляюць, што да
канца года яны як-небудзь выконваюць 80 працадзён, прычым іхні
ўдзасці ў іх не адбярэ, а больш ім нічога і не трэба.

Пра такіх «калгаснікаў» таварыш Молатаў гаварыў на
XVIII з'ездзе партыі, што ім «няма справы не толькі да інтарэсаў

дзяржавы, але і да інтарэсаў свайго калгаса», што яны «думаюць толькі аб тым, каб урваць для сябе пабольш і ў дзяржавы і ў калгаса». Прыкрываючыся ганаровым званнем калгасніка, каб карыстацца ўстаноўленымі ільготамі, яны зрабілі прысядзібныя ўчасткі асноўнай крыніцай свайго здабытку, нярэдка імі гандлявалі і спекулявалі.

Часам яшчэ ўзнікае пытанне: як гэта ў такім выпадку, калі ў калгаснай сям'і, скажам, з чатырох працаздольных, адзін з членаў выпрацаваў мінімум працадзён за ўсіх чатырох? Адказ можа быць толькі адзін: астатнія трое, ці то будзе жонка, брат, сын ці дачка, павінны лічыцца выбыўшымі з калгаса і страціўшымі правы калгаснікаў. У статуте сельскагаспадарчай арцелі ясна сказана, што член калгаса абавязан «умацоўваць сваю арцель, працаваць чэсна, дзяліць калгасныя здабыткі па працы», што «усе работы ў гаспадарцы арцелі праводзяцца асабістай працай яе членаў». Значыць, асобы, якія асабіста не працуюць, не могуць лічыцца калгаснікамі.

Мінімум працадзён устаноўлен не для калгаснага двара або гаспадаркі, а для кожнага працаздольнага калгасніка. Выкананне работы адным работнікам за другога сунярэчыць асновам соцыялістычнага грамадства, бо па сутнасці, у той ці іншай меры, вядзе да эксплуатацыі чалавека чалавекам або з'яўляецца прыкрыццём для спекуляцкіх махінацый.

Мінімум працадзён—не норма, а граніца, найменшая колькасць выпрацоўкі, ніжэй якой калгаснік павінен лічыцца выбыўшым з калгаса. Наша задача дабіцца, каб кожны калгаснік і калгасніца працавалі чэсна і добрасумленна, даючы не мінімум, а максімум працадзён.

Абавязковы мінімум распаўсюджваецца на ўсіх працаздольных калгаснікаў, у тым ліку на членаў сямейных рабочых і служачых, якія жывуць у калгасе і лічацца калгаснікамі. Калі працаздольныя члены сям'і рабочага або служачага ў калгасе выконваюць устаноўлены мінімум працадзён, яны карыстаюцца прысядзібным участкам, у адваротным выпадку трацяць на гэта права.

Абавязковы мінімум працадзён—сур'ёзнейшая зброя соцыялістычнага перавыхавання тых калгаснікаў, якія яшчэ не рассталіся са звычаем глядзець на працу як на нешта зазорнае. Правядзенне гэтага мінімуму ў жыццё адчыніць у кожным калгасе велізарныя рэзервы для расшырэння гаспадаркі, павышэння яе даходнасці і разам з тым больш поўнага задавальнення асабістых патрэб кожнага калгасніка. Калгас лепш зможа уважыць просьбу таварыша Сталіна аб арганізаванай пасылцы рабочай сілы ў соцыялістычную прамысловасць.

* * *

Пастанова ЦК ВКП(б) і СНК СССР «Аб мерах аховы грамадскіх зямель калгасаў ад разбазарвання» з новаю сілай напамінае аб неадыходнасці ўмацавання работы па камуністычнаму выхаванню працоўных. Капіталізм у нашай эканоміцы ліквідован, але перажыткі яго яшчэ застаюцца ў сядомасці людзей.

У 1933 г. на I з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў таварыш Сталін гаварыў:

«Часам гавораць: ежальі соцыялізм,—навошта яшчэ праца-

ваць? Працавалі раней, працуем цяпер,—ці не пара перастаць працаваць? Такія разважанні ў корані няправільны, таварышы. Гэта філасофія лодыраў, а не чэсных тружанікаў. Соцыялізм усім не адмаўляе працу. Наадварот, соцыялізм будуюцца на працы. Соцыялізм і праца неаддзельны адна ад другога. Ленін, наш вялікі настаўнік, гаварыў: «Хто не працуе, той не есць». Што гэта значыць, супроць каго накіраваны словы Леніна? Супроць эксплуатацый, супроць тых, якія самі не працуюць, а прымушаюць працаваць другіх і ўзбагачаюцца за кошт другіх. А яшчэ супроць каго? Супроць тых, якія самі лодырнічаюць і хочучь за кошт другіх пажывіцца. Соцыялізм паграбле не лодырнічанню, а таго, каб усе людзі працавалі чэсна, працавалі не на другіх, не на багачаў і эксплуатацый, а на сябе, на грамадства»^{*)}.

Гэтыя словы вялікага правадыра з'яўляюцца першай заповеддзю для кожнага калгасніка і калгасніцы, для кожнага грамадзяніна нашай соцыялістычнай радзімы.

Трэба памятаць, што абавязковы мінімум працадзен устаноўлен для таго, каб у калгасе чэсна працавалі усе да аднаго калгасніка, усе да адной калгасніцы, а не толькі большасць.

У Сталінскай Канстытуцыі—асновным законе нашай краіны запісана.

«Праца ў СССР з'яўляецца абавязкам і справай гонару кожнага здольнага да працы грамадзяніна».

Наша задача выховаць у кожным грамадзяніне нашай вялікай радзімы свядомыя, добрасумленныя адносіны да працы.

Ленінска-сталінскі Цэнтральны Камітэт нашай партыі паказвае прыклад тэрэтычна-навуковага падбачання ходу падзеі. Стоячы на варце грамадскай калгаснай гаспадаркі, ён прыняў рашэнне аб ліквідацыі скажэнняў і парушэнняў статута сельгасарцелі, указаўшы правільны шлях умацавання і большэвізацыі калгасаў.

У гэтым гістарычным рашэнні ўвасоблены сталінскія ўказанні аб тым, што толькі на падставе выхавання калгаснікаў у духу няухільнага захавання калгаснага статута—асноўнага непакіснага закона калгаснага жыцця, на падставе самай рашучай барацьбы супроць прыватнаўласніцкіх буржуазных настройаў, што заносзяць у калгасы рэшткі разбітага кулацтва, магчыма пераадаленне перажыткаў капіталізма ў свядомасці людзей і ператварэнне усіх калгаснікаў у свядомых тружанікаў соцыялістычнага грамадства.

Пастанова партыі і ўрада прадугледжвае цэлую сістэму арганізацыйных мерапрыемстваў: абмер прысядзібных участкаў, учот зямель калгасаў, ліквідацыю хутарскіх прысядзібных участкаў у грамадскіх палках, ссяленне хутарскіх гаспадарак у калгасныя ссяленні, перасяленне калгаснікаў з малазямельных у многазямельныя расны краіны і т. д.

Задача партыі, савецкіх арганізацый і зямельных органаў па-большэвіцку праводзіць у жыццё гэтыя мерапрыемствы і выканаць іх ва ўстаноўленыя тэрміны.

^{*)} «Пытанні ленінізма», стар. 533.

У справе далейшага арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў велізарнае значэнне мае ўзорнае выкананне рашэння ЦК ВКП(б) і СНК СССР «Аб падрыхтоўцы да ўборкі ўраджаю і загатоўкі сельскагаспадарчых прадуктаў у 1939 годзе».

Гэта рашэнне—баявая праграма работы ўсіх мясцовых і партыйных, савецкіх і комсамольскіх арганізацый у іх барацьбе за высокі ўраджай—зыходзіць з асноўнага палажэння, выказанага таварышам Сталінным у 1935 годзе на нарадзе перадавых камбайнераў і камбайнерак:

«Уборка—справа сезонная і яна не можа чакаць. Убраў своєчасова—выіграў, спазніўся ва ўборцы—праіграў».

У гэтым рашэнні даецца канкрэтны і чоткі план правядзення ўборкі і загатоўкі прадуктаў у самы кароткі тэрмін і без сціглых пачынаў пачынаў пачынаў, месца пры ўборцы ўраджаю ў мінулым годзе, неабходна яшчэ шырэй разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва імені Трэцяй Сталінскай Пяцігодкі, мабілізуючы ўсё калгаснае сялянства на выдатную ўборку і рэалізацыю ўраджаю.

Пастанова ЦК ВКП(б) і СНК СССР, адобраная майскім пленумам Цэнтральнага Камітэта, класіфікацыя канец нягоднай у карані, апартуністычнай, небольшэвіцкай практыцы самацэку і хвасцізма ў кіраўніцтве калгасным рухам з боку мясцовых партыйных і савецкіх арганізацый і ва ўвесь рост ставіць перад іх кіраўнікамі задачу—забяспечыць сапраўды большэвіцкае кіраўніцтва калгасамі і ўзняць партыйна-палітычную работу на вёсцы.

Калі-б наша большэвіцкая партыя, наш Цэнтральны Камітэт, наш савецкі ўрад не нанеслі удару парушэнням статута сельскагаспадарчай арцелі, калі-б працягвалася разбазарванне грамадскіх зямель у калгасах, раздуванне асабістага гаспадаркі калгаснікаў за кошт грамадскай гаспадаркі калгасаў,—то гэта немінуча прывяло-б да падрыву калгасаў і сацыялістычнай прамысловасці, а, значыць, і ўсяго сацыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне. Адказнасць за грубейшыя парушэнні статута сельгасарцелі нясуць мясцовыя сельскія, раённыя і абласныя партыйныя і савецкія арганізацыі і іх кіраўнікі, якія пусцілі на самацэку вырашэнне важнейшых пытанняў калгаснага жыцця. А самацэка ў кіраўніцтве калгасамі небяспечная рэч. Самацэка і хвасцізм чужды большэвізму. Калгасамі трэба кіраваць па-большэвіцку, аказваць ім штодзённую дапамогу ва ўсёй іх дзейнасці.

Таварыш Сталін не раз указваў, што калгасы прадстаўляюць толькі сацыялістычную форму арганізацыі і што ўсе залежыць ад таго, які змест будзе ўліт у гэтую форму.

«З пункту погляду ленінізма калгасы, як і саветы, узятыя як форма арганізацыі, ёсць зброя, і толькі зброя. Гэту зброю можна пры вядомых умовах накіраваць супроць контр-рэвалюцыі. Яна можа служыць рабочаму класу і сялянству. Яна можа служыць пры вядомых умовах ворагам рабочага класа і сялянства. Уся справа ў тым, у чых руках знаходзіцца гэта зброя і супроць каго яна будзе накіравана» *).

*) «Пытанні ленінізма», стар. 520—521.

Калгаснае будаўніцтва—справа новая, не маючая перад сабой гатовага вопыту ў мінулым. Наша большэвіцкая партыя, упершыню ў гісторыі чалавецтва, пры падтрымцы ўсяго шматмільённага сялянства пракладае гэты новы, нязведаны шлях грамадскага развіцця вёскі. І зусім ясна, што далейшыя поспехі і перамогі калгаснага ладу будуць залежаць ад правільнага большэвіцкага кіраўніцтва, ад умелай і своєчасовай дапамогі калгасам. А нашы калгасы адчуваюць у гэтым вялікую патрэбу.

Тав. Андрэеў у сваёй прамове на XVIII партыйным з'ездзе падверг рэзкай крытыцы недахопы кіраўніцтва калгасамі. Ён указваў, што некаторыя нашы партыйныя і савецкія кіраўнікі сельскай гаспадаркі думалі, што ўсё можа ісці самацёкам. Яны не унікаюць у сутнасць тэхнікі арганізацыі калгаснай вытворчасці, не выкарыстоўваюць багаты вопыт перадавікоў сельскай гаспадаркі, кіруюць наогул.

«Ці не пара, таварышы, пакончыць з такога роду кіраўніцтвам і стаць сапраўднымі кіраўнікамі калгасаў і саўгасаў і весці справу на-гаспадарску, а не ў парадку барацьбы з прарывамі? Для гэтага трэба ліквідаваць практыку нікому непагрэбнага неумяшання ва ўнутранае жыццё калгасаў і замяніць яе практыкай паставітых дзелатаў і дапамогі калгаснікам. Трэба зразумець, што калгасы маюць патрэбу ў сур'ёзным кіраўніцтве і хочуць гэтага кіраўніцтва ад нас.

Трэба ліквідаваць маючую месца недаацэнку ў пытанні арганізацыі калгаснай гаспадаркі, учоту, рахункаводства і т. д.» (Андрэеў).

А для таго, каб выканаць гэту задачу, трэба прадбачыць далейшую перспектыву развіцця калгасаў.

«Сядзець за рулём і глядзець, каб нічога не бачыць, пакуль абставіны не ўткнуць нас носам у якую-небудзь бядоту,—гэта яшчэ не значыць кіраваць. Большэвізм не так разумее кіраўніцтва. Каб кіраваць, трэба прадбачыць» (Сталін).

Партыя і ўрад патрабуюць ад усіх камуністаў, ад усіх партыйных і непартыйных большэвікоў усур'ёз узяцца за арганізацыйна-гаспадарчае і палітычнае ўмацаванне калгасаў.

Кіраўнікі партыйных і савецкіх арганізацый, усіх зямельных органаў павінны цвёрда памятаць рашэнне XVIII з'езда ВКП(б):

«У калгасным будаўніцтве задачы заключаюцца ў далейшым усямерным арганізацыйна-гаспадарчым умацаванні сельскагаспадарчай арцелі, у развіцці і ўмацаванні грамадскай уласнасці калгаса, у развіцці калгасных жывёлагадоўчых ферм, грамадскіх пабудоў, грамадскіх страхавых фондаў і іншых відаў калгаснай уласнасці, што з'яўляецца асновай далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі і матэрыяльна-культурнага ўзроўню жыцця калгаснага сялянства».

Адсюль задача штодзённа клапаціцца аб палепшанні работы калгасаў, аб іх умацаванні. Некаторыя камуністы лічаць, што завяршэнне калектывізацыі знімае з іх усякія клопаты аб калгасах. Гэта ў корані няправільна, памылкова.

Таварыш Сталін не раз папярэджаў нас аб небяспецы самацёку ў соцыялістычным будаўніцтве, асабліва ў галіне калгасаў:

«...Пераход да калектыўнай гаспадаркі, як пераважаючай формы гаспадаркі, не змяншае, а павялічвае нашы клопаты аб сельскай гаспадарцы, не змяншае, а павялічвае кіруючую ролю камуністаў у справе ўздыму сельскай гаспадаркі. Самацёк цяпер больш чым калі-небудзь небяспечны для справы развіцця сельскай гаспадаркі. Самацёк цяпер можа пагубіць усю справу.

...Калгасны лад не змяншае, а павялічвае клопаты і адказнасць партыі і ўрада ў адносінах развіцця сельскай гаспадаркі. З гэтага следуе, што партыя, калі яна хоча кіраваць калгасным рухам, павінна ўваходзіць ва ўсе дэталі калгаснага жыцця і калгаснага кіраўніцтва. З гэтага следуе, што партыя павінна не змяншаць, а павялічваць свае сувязі з калгасамі, што яна павінна ведаць ўсе, што адбываецца ў калгасах, каб своєчасова прысці на дапамогу і папярэдзіць пагражаючыя калгасам небяспекі» *).

Усямерна ўмацоўваць сельскагаспадарчую арцель, пільна сачыць за няўхільным захаваннем яе статута, весці іштодзенную работу па камуністычнаму выхаванню шырокіх калгасных мас, умацоўваць большэвіцкае кіраўніцтва калгасамі, уважліва сачыць за ўсімі справамі ў калгасе і своєчасова прыходзіць яму на дапамогу, — вось задачы, пастаўленыя манскім пленумам Цэнтральнага Камітэта большэвіцкай партыі і таварышом Сталіным перад усімі партарганізацыямі, перад усімі партыйнымі і непартыйнымі большэвікамі.

У большэвіцкім кіраўніцтве залог новых перамог калгаснага ладу.

Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і савецкага ўрада, пад кіраўніцтвам вялікага Сталіна калгаснае сялянства сумесна з усімі савецкімі народамі прыдзе да новых перамог камунізма.

* Сталін „Пытанні Ленінізма“, стар. 517 і 518.

С. Новік

Пракурор Беларускай ССР

Рашуча змагацца з разбазарваннем грамадскіх зямель калгасаў

XVIII з'езд ВКП(б) падвёў вынікі бліскучых перамог соцыялізма ў нашай краіне.

Ажыццяўленне Сталінскага плана калектывізацыі сельскай гаспадаркі—адна з велізарных перамог генеральнай лініі нашай партыі, атрыманая ў барацьбе з ворагамі народа, здраднікамі нашай радзімы, фашысцкімі наймітамі.

«Калгасы канчаткова замацаваны і ўзмоцнены, а соцыялістычная сістэма гаспадаркі з'яўляецца цяпер адзінай формай нашага земляробства» (Сталін).

Майскі пленум ЦК ВКП(б), зыходзячы з рашэнняў XVIII партз'езда, даў большэвіцкую праграму далейшага арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў, праграму развіцця і ўмацавання грамадскай калгаснай уласнасці.

Пастанова ЦК ВКП(б) і СНК СССР ад 27 мая г.г. «Аб мерах аховы грамадскіх зямель калгасаў ад разбазарвання»—дакумент, прасякнуты Сталінскай мудрасцю і клопатамі аб далейшым палепшанні добрабыту калгаснікаў, аб працвітанні соцыялістычнага земляробства. Гэта—праграма далейшай барацьбы нашай партыі і ўсіх савецкіх арганізацый у калгасным будаўніцтве. Правільнае і паслядоўнае ажыццяўленне гэтай праграмы ўзніме яшчэ на большую вышыню матэрыяльны добрабыт і культурны ўзровень масы чэсных і добрасумленных калгаснікаў, прывядзе да далейшага ўмацавання магутнасці нашай соцыялістычнай дзяржавы, нашай любімай радзімы.

Усе чэсныя і адданыя калгаснікі, разам з усімі працоўнымі нашай рэспублікі, сустрэлі гэту пастанову партыі і ўрада з велізарнай радасцю. Яна выклікала новыя вытворчы ўздым, новы прыліў аднаасобнікаў у калгасы. Па БССР за час пасля пастановы ЦК ВКП(б) і СНК СССР—ад 27 мая і па 1 ліпеня 1939 г.—уступіла ў калгасы 7 тысяч аднаасобнікаў.

Пастанова ЦК ВКП(б) і СНК СССР, адзначыўшы рад сур'ёзных скажэнняў палітыкі партыі ў галіне калгаснага землекарыстання, устанаўляе, што партыйныя і савецкія кіраўнікі, замест штодзённага выхавання калгасаў і калгаснікаў у духу найстражэйшага захавання статута сельскагаспадарчай арцелі, «самі спрыяюць сваёй

апартуністычнай практыкай парушэнню статута і злачынна-благадушна адносяцца да пранікнення ў калгасы варожых калгаснаму ладу прыватна-ўласніцкіх, буржуазных тэндэнцый, занасімых астаг-камі разбітага кулацтва». Пастанова паграбце ад усіх мясцовых арганізацыі «неадкладна ліквідацыі разбазарвання і раскравання калгасных грамадскіх зямель, прывядзення размераў прысядзібных участкаў да статутных норм, устанавлення наістражэйшага кантролю за недатыкальнасцю грамадскіх зямель калгаса, рашучага абудання рвацкіх і спекуляцкіх элементаў у калгасах».

ЦК ВКП(б) і СНК СССР у гэтай сваёй пастанове папярэдзілі, што «усякая спроба ўрэзаць грамадскія землі калгаса ў карысць асабістай гаспадаркі калгаснікаў, а роўна усякае павелічэнне прысядзібных участкаў звыш размераў, прадугледжаных статутам сельгасарцелі, будуць разглядацца як крымінальнае злачынства, а вытвараюцца будуць падлягаць прыцягненню да суда», што «сакратары райкомі, партыі і старшыні райвыканкомаў, а таксама іншыя партыйныя і савецкія работнікі, дапускаючыя разбазарванне грамадскіх калгасных зямель і павелічэнне размераў прысядзібных участкаў калгаснікаў звыш прадугледжаных статутам норм, будуць падлягаць зняццю з пастоў, выключэнню з партыі і аддачы пад суд, як парушальнікі закона».

Гэтым зноў падкрэсліваецца недатыкальнасць грамадскіх зямель калгасаў і адказнасць партыйных і савецкіх работнікаў за далейшае ўмацаванне калгаснага ладу.

Таварыш Сталін яшчэ ў 1933 г. сказаў:

«Калгасны лад не змяняе, а павялічвае клопаты і адказнасць партыі і ўрада ў адносінах развіцця сельскай гаспадаркі. З гэтага следуе, што партыя, калі яна хоча кіраваць калгасным рухам, павінна ўваходзіць ва ўсе дэталі калгаснага жыцця і калгаснага кіраўніцтва. З гэтага следуе, што партыя павінна не змяняць, а павялічваць сувязі з калгасамі, што яна павінна ведаць, што адбываецца ў калгасах, каб своєчасова прысці на дапамогу і папярэдзіць пагражаючыя калгасам небяспекі».

Гэтых мудрых слоў правадыра мы ні ў якім разе не павінны забываць.

Рашэнне ЦК ВКП(б) і СНК СССР аб ссяленні хутарскіх гаспадарак мае велізарнае дзяржаўна-палітычнае значэнне, асабліва для Беларускай ССР, дзе сталыпінская зямельная палітыка царызма знайшла прадаўжальнікаў у асобе заклітых ворагаў сацыялізма і беларускага народа—контррэвалюцыйных нацдэмаў, якія насаджалі хутарскія гаспадаркі і пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі, каб стварыць базу для сваёй варожай работы.

Пастанова ЦК ВКП(б) і СНК СССР ставіць перад намі канкрэтныя задачы: ліквідаваць к пэўнаму тэрміну хутарскія прысядзібныя ўчасткі калгаснікаў і ссяліць іх у адно месца, давесці размеры прысядзібных участкаў калгаснікаў да размераў, устанавленых у п. 2 статута сельскагаспадарчай арцелі, із'яць з асабістага карыстання калгаснікаў і далучыць да грамадскіх зямлі, якія знаходзяцца ў калгасных палях па-за сядзібамі, абмежаваць размеры палявых зямель і прысядзібных участкаў аднаасобных гаспадарак і ссяліць іх аднаму месцу аднаасобных хутары. Усе гэтыя задачы накіраваны на ўмацаванне грамадскай сацыялістычнай уласнасці, на зжыццё ва-

рожых прыватна-ўласніцкіх буржуазных тэндэнцый, якія заносцяць у калгасы рэшткі разбітага кулацтва.

Асноўная маса калгаснікаў зразумела, што калгасны шлях, шлях сацыялізма адзіна правільны шлях для працоўных сялян. Яны бачыць у развіцці калгаснага ладу верны залог свайго шчасця, вызваленне ад праклятага мінулага і таму чэсна і добрасумленна працуе на грамадскай зямлі.

Пасганова ЦК ВКП(б) і СНК СССР ад 27 мая з'яўляецца законам велізарнейшага значэння, магутнай асновай далейшага ўмацавання сельскагаспадарчай арцелі, росту прадукцыйнасці працы і заможнасці чэсных калгаснікаў. Мы павінны найлепшым чынам выканаць гэты закон, бо ён наносіць сакрушальны ўдар па рвачах і дэзарганізатарых вытворчасці, па прыватна-ўласніцкіх, антыкалгасных тэндэнцыях, па тых, хто злачынна-благадучна адносіцца да парушальнікаў Сталінскага статута сельскагаспадарчай арцелі.

Органами пракуратуры БССР за апошні час ускрыты сур'ёзнейшыя скажэнні палітыкі партыі ў галіне калгаснага землекарыстання. Шматлікія факты злачыннага разбазарвання калгасных зямель у карысць асабістых гаспадарак калгаснікаў, факты процідзяржаўнай, процикалгаснай практыкі куплі-продажу і здачы ў арэнду прысядзібнай зямлі сведчаць аб тым, што многія кіраўнікі калгасаў, відаць, забыліся пра адзін з пунктаў Сталінскага статута, які гаворыць, што грамадская зямля «замацоўваецца за арцеллю навечна і не падлягае ні куплі-продажу, ні здачы арцеллю ў арэнду».

Для прыкладу прывядзем некаторыя факты.

Старшыня калгаса «Воля працы» Бягомльскага раёна Барачадаў у арэнду карыстанне 69 га зямлі, за што прыцягнут да крымінальнай адказнасці і асуджан на 1½ г. пазбаўлення волі.

У Ратчоскім раёне старшыня калгаса «Авангард» Федаровіч аднеў з калгаснага масіва 2 га зямлі работнікам Ціхініцкай больницы і 10 га здаў у арэнду Ціхініцкаму спіртазаводу. Федаровіч прыцягнут да крымінальнай адказнасці.

У Свяцілавіцкім раёне старшыня калгаса «1 мая» Гулевіч раздаў калгасную зямлю розным асобам і прадпрыемствам: вінзаводу — 2,31 га, ветфельчару Гейманаву — 0,42 га, врачу Чорнабаеву — 0,39 га, участкам інспектару — 0,38 га і т. д. Усяго Гулевіч разбазарыў 5,20 га калгаснай зямлі, за што прыцягнут да крымінальнай адказнасці.

Старшыня калгаса «Чырвоны будаўнік» Забалоцкага сельсавета Навіцкі дапусціў захват 63 калгаснікамі каля 13 га з грамадскіх зямель калгаса. Каб скрыць віноўнікаў самавольнага захвату, Навіцкі склаў спіс толькі на 2,78 га, захвачаных паасобнымі калгаснікамі. Навіцкі асуджан на 1½ г. пазбаўлення волі.

Праўленне калгаса «Большэвік» Уваравіцкага раёна 7 мая 1939 года здада ў арэнду розным арганізацыям 25 га калгаснай зямлі. Гомельскі пракурор апрадэставаў дзеянні старшыні, і зямля звернута калгасу.

У Мазырскім раёне старшыня калгаса «1 мая» Точка дазволіў 9 рабочым і служачым Гулевіцкага лесазавада, не членам калгаса, пасадзіць на калгаснай зямлі бульбу. Точка аддан пад суд.

У калгасе «Чырвоны пуцілавец» Капыльскага раёна карысталіся прысядзібнымі ўчасткамі 22 чал., якія нічога агульнага не мелі з калгасам. У выніку ўмяшання пракуратуры зямля звернута калгасу.

Агульны сход калгаснікаў калгаса «Авангард» Гомельскага раёна 2 сакавіка 1939 года паставіў здаць у арэнду аднаасобнікам і рабочым участак сенакосу пад выпас жывелы з аплатай ад 100 да 150 руб. за галаву. Выбраны для гэтага спецыяльны ўпаўнаважаны Сапрыка, якому даручана было набраць 175 кароу, к моманту ўстанаўлення пракуратурай гэтага факта паспеў сабраць за пашу 12.220 рублёў.

Даволі частыя факты, калі кіруючыя работнікі сельсоветаў і нават раённыя работнікі не толькі «злачынна-благадушна адносяцца да пранікнення ў калгасы варожых калгаснаму ладу прыватна-уласніцкіх, буржуазных тэндэнцый, але і самі пратаскваюць гэтыя тэндэнцыі ў калгасы».

У Гомельскім раёне старшыня Давыдоўскага сельсовета Філімонаў, старшыня Улукавскага сельсовета Лаптухоў і сакратар гэтага-ж сельсовета Казлоў не толькі карысталіся пазялічанымі прысядзібнымі участкамі, але, акрамя таго, самавольна захапілі і засялі: Філімонаў у калгасе імя М. Горькага—0,30 га, Лаптухоў у калгасе «Чырвоная воля»—0,47 га і Казлоў у калгасе «Чырвоная воля»—0,27 га.

У Буда-Кашалёўскім раёне Радзінскага сельсовета ў калгасе «Улада Советаў» група аднаасобнікаў, у тым ліку і кулак Чарнякоў, які звярнуўся з ссылкай, у маі месяцы самавольна захапіла некалькі га калгаснай зямлі. Калгас склаў аб гэтым акт і перадаў Радзінскаму сельсовету. Старшыня сельсовета Бліноў, замест таго каб спыніць самавольныя захваты калгаснай зямлі, прапанаваў старшыні калгаса Рыбкоў пакараць у карыстанні Чарнякова захапаны ім прысядзібны ўчастак. Пракуратурай вінаватыя прыцягваюцца да адказнасці.

Асабліва праявіў сябе ў гэтых адносінах Чачэрскі раён. Старшыня райвыканкома Ганжын, карыстаючыся сваім службовым становішчам, у маі месяцы засеяў для асабістага карыстання ў калгасе «Сталінец» 0,58 га з калгаснага масіва.

Следуючы прыкладу старшыні, намеснік райза Маркаў засеяў для асабістага карыстання ў калгасе «Чырвоны араты» 0,41 га зямлі і 0,10 га на сядзібе МТС.

Старшыня калгаса імя XVI з'езда партыі Ігнаценка сістэматычна займаўся разбазарваннем калгаснай зямлі. Дырэктару Чачэрскага банка Перавознікаву ён дазволіў засеяць для асабістага карыстання 0,70 га зямлі, начальніку лесгаса Шлыкову—0,50 га, касіру лесгаса—0,50 га і старшыні Аторскага сельсовета Пацееву—0,30 га. Акрамя таго, Пацееў захапіў яшчэ 0,8 га ў калгасе «Чырвоны бор» і 0,15 на школьным участку.

Пры патуранні раённых арганізацый на 1 чэрвеня па Чачэрскаму раёну захапана аднаасобнікамі і калгаснікамі каля 100 га калгаснай зямлі. Старшыня райвыканкома, заг. райза і іншыя віноўнікі захвату калгаснай зямлі прыцягваюцца да крымінальнай адказнасці.

5 мая г.г. прэзідыум Уваравіцкага райвыканкома із'яў у калгасе імя Куйбышава 5 га зямлі і перадаў Рудзінскаму сельсовету для надзялення прысядзібнымі участкамі рабочых і служачых ст. Уза. Гэта пастанова, скажваючая палітыку партыі і ўрада ў калгасным будаўніцтве, пракуратурай была апрадэставана.

У пастанове майскага пленума ЦК ВКП(б) аб такіх гора-кіраўніках сказана:

«Замест таго, каб стаяць на варце грамадскай гаспадаркі

калгаса і аграджаць асноўную крыніцу сілы і моцнасці калгаснага даду—грамадскую зямлю калгаса—ад пасяганняў прыватна-уласніцкіх элементаў, мясцовыя партыйныя і савецкія кіраўнікі прадаставілі вырашэнне важнейшых пытанняў калгаснага жыцця самацёку і нярэдка, ідучы на паваду рвацкіх элементаў з калгаснікаў, бралі на сябе ініцыятыву парушэння статута сельгасарцела.

У радзе раёнаў калгаснікі да гэтага часу карыстаюцца прысядзібнымі участкамі звыш устаноўленай статутам нормы. Кіраўнікі гэтых раёнаў, відаць, не зразумелі, што галоўнае ў калгасе—гэта арцельная сацыялістычная гаспадарка, ад умацавання якой залежыць магучасць усёй арцелі і добрабыт кожнага яе члена.

Пры іх патуранні калгаснікі імкнуліся пашырыць свае прысядзібныя участкі за лік грамадскіх.

У калгасе імені Будзёнага Лельчыцкага раёна прысядзібнымі ўчасткамі звыш нормы карыстаўся калгаснікі: Лінкевіч Г. С.—2 га, Грудзько—0,99 га, Лісіцкі—1,33 га, Рудніцкі 2,02 га, Флёрка—1,47 га; Мажарскі—1,92 га.

У калгасе «Чырвоная зорка» Капаткевіцкага раёна многія калгаснікі маюць павялічаныя ўчасткі: Цырко мае прысядзібны ўчастак у 0,70 га, Грамовіч Л. П.—0,70 га, Грамовіч І. А.—0,70 га, Бандарчык—0,80 га і т. д. У гэтым-жа калгасе пракуратурай выяўлена, што Грамовіч С. М. мае 2 прысядзібныя ўчасткі: у 0,60 і 0,33 га, атрыманыя ў 1933 г. пад выглядам раздзелу маемасці па імя Грамовіча С. М. і яго сына Грамовіча І. С., якія жывуць увесь час разам з бацькам у адным будынку.

У калгасе імені Чапасава Капаткевіцкага раёна калгаснік Бічан засеяў прысядзібны ўчастак у размеры 0,63 га, Герасіменка—1,05 га, Валаткоўскі—0,70 га, Січай—0,85 га. У гэтым калгасе ёсць факты карыстання падвойнымі прысядзібнымі ўчасткамі. Пры непадзеленай гаспадарцы, пражываючы ў адной хаце з бацькам, Січай І. І. мае прысядзібны ўчастак у размеры 0,32 га і Січай І. П.—0,35 га.

У калгасе «Чырвоныя ляды» Лельчыцкага сельсовета калгаснік Варановіч Д. І. карыстаўся прысядзібным участкам у 0,79 га, Ляшчынскі А. Г.—1,03 га, Журовіч—1,04 га. У гэтым-жа калгасе 26 чалавек незаконна карысталіся прысядзібнымі ўчасткамі у размеры ад 0,68 да 1,08 га.

Праўленне калгаса імені Куйбышэва Віцебскага раёна 19 красавіка г.г. вынесла рашэнне, на падставе якога прысядзібныя ўчасткі калгаснікаў былі абрэзаны па наступнаму прынцыпу: калгасніку, які выпрацаваў да 50 працадзён, пакінулі прысядзібны ўчастак у размеры 0,25 га, да 100 працадзён—0,30, да 150—0,35, да 200—0,40 га і звыш 200 працадзён—0,50 га. Кіраўнікі гэтага калгаса, відаць, зусім забылі аб існаванні статута сельгасгаспадарчай арцелі, які яны абавязаны праводзіць у жыццё.

Старшыня калгаса імені Энгельса Жлобінскага раёна Сімончык Фёдар дазволіў засеяць 5,60 га зямлі з калгаснага масіва аднаасобніку Клецкаму. Сімончык аддан пад суд па арт. 196—1 КК.

Старшыня калгаса «Чырвоная ніва» Церахаўскага раёна Крывашэеў вясной гэтага года прырэзаў 11 калгасным сем'ям прысядзібныя ўчасткі ў размеры ад 0,5 га да 0,15 га. Крывашэеў аддан па і суд па арт. 196—1 КК.

Старшыня калгаса «Чырвоны Добрыч» Кармянскага раёна Караткевіч захаціў 0,16 га з грамадскай зямлі сам, і многія калгаснікі паследавалі яго прыкладу.

Старшыня калгаса «15-годдзе» Санатау вясной гэтага года захаціў і перадаў сваёй цешчы, якая знаходзіцца на яго ўтрыманні і жыве разам з ім, 0,35 га зямлі з калгаснага масіва. Санатау адтан пад суд.

У калгасе «Пролетарская перамога» Барысавскага раёна 74 калгаснікі самавольна засеялі для сябе калгасную зямлю звыш пасеваў на прысядзібных участках.

У калгасе «Зара свабоды» Капыльскага раёна 55 калгаснікаў павялічылі свае прысядзібныя ўчасткі за лік калгасных зямель. Зямля звернута калгасу.

Ёсць выпадкі павелічэння прысядзібных участкаў і пасля пастановы ЦК ВКП(б) і СНК СССР.

У калгасе імені VII з'езда Саветаў Капыльскага раёна калгаснік Мыслицкі зрабіў фактычны раздзел з сынам. Землямер Саўчык, ведаючы аб фактычным раздзеле, надзяліў Мыслицкага другім прысядзібным участкам без дазволу праўлення калгаса. Пракуратурай землямер Саўчык прыцягваецца да адказнасці.

Прыведзеныя факты паказваюць, як незаконна расшыраліся нормы прысядзібнай зямлі, а ўсякае раздуванне асабістай гаспадаркі чамунча вяло да таго, што такія калгаснікі працавалі ў калгасе толькі для відчывасці, а то і зусім не працавалі, выкарыстоўваючы сваё прабыванне ў калгасе для асабістай нажывы і разам з тым падрываючы працоўную дысцыпліну, перашкаджаючы развіццю калгасаў.

Пастанова ЦК ВКП(б) і СНК СССР аказала ўжо сваё ўздзеянне на частку ілжэ-калгаснікаў. Рады чэсных тружэннікаў, актыўных і свядомых калгаснікаў растуць.

У калгасе імя Варашылава Менскага раёна ілжэ-калгаснікамі былі: Андарала Ю., які ў 1938 г. не меў ні аднаго працадня, Карачун М., якая 10 год лічылася калгасніцай і не працавала, Ламока і інш. Цяпер яны акуратна выходзяць на работу.

У калгасе імені Кастрычніцкай рэвалюцыі Пратаповец С. Ф., Крыцкая Н., Шаснец Е., Лашыцкі М., Міхалевіч В. не мелі ў 1938 годзе ні аднаго працадня, а зараз усе яны працуюць акуратна.

У калгасе «Чырвоны ударнік» Добрушскага раёна да пастановы выходзіла на работу 120 чал., а зараз—290.

Нярэдка здаралася, што аднаасобнікі умудраліся засяваць калгасную зямлю.

У Ленельскім раёне аднаасобнік Гаўрыленка захаціў 0,63 га зямлі ў калгасе «Рабочы шлях». Нарсуд прысудзіў Гаўрыленка да грашовага штрафу.

Аднаасобнік Купрык, які пражывае на тэрыторыі калгаса «Шлях савязізма» Горачкава раёна, Рукховскага сельсавета, захаціў у калгасе 3,27 га зямлі і засеяў яе.

На зямлі калгаса «Лясны шлях» Бялыніцкага раёна аднаасобнік Хадоркін засеяў 1,25 га. Старшыня калгаса Усав, ведаючы аб гэтым, ніякіх мер да захватчыкаў не прыняў.

Захват зямлі аднаасобнікамі меў месца і ў іншых калгасах. Усе вінаватыя ў захаце калгаснай зямлі прыцягнуты пракуратурай да крымінальнай адказнасці.

У калгасе «Чырвонае сяло» Капаткевіцкага раёна калгаснікі перадавалі свае прысядзібныя ўчасткі пабочным асобам.

Калгаснік Сеўчук аддаў 0,20 га з свайго прысядзібнага ўчастка бухгалтару банка Агейчыку за тое, што той здаў за яго абавязковыя пастаўкі мяса дзяржаве. Калгаснік Еромін аддаў гр. Агейчыку, выключанаму ў 1939 г. з калгаса, 0,10 га прысядзібнай зямлі, а калгасніца Івашына Марыя аддала яму-ж 0,15 га. Калгаснік Ценько з свайго прысядзібнага ўчастка здаў у арэнду аднаасобніку Царыну 0,20 га. Калгаснік Хартаноўскі аддаў загатавіцелю Гарэліку 0,15 га. Калгас «Чырвонае сяло» знаходзіцца ў раённым цэнтры—м. Капаткевічы, але расныя арганізацыі своечасова на гэтыя факты не рэагавалі. Усе вінаватыя прыцягваюцца пракуратурай да адказнасці.

У калгасе «Іпрагрэс» калгасніца Жукевіч, якая адначасова працуе тэлефаністкай Сіманіцкага паштовага аддзялення Палескай вобласці, аддала свон прысядзібны ўчастак начальніку пошты Хільчанка, вегфельчару Некрашэвічу і загатавіцелю Белашыцкаму.

Адной з важнейшых задач з'яўлення зараз ссяленне ў калгасныя цэнтры хутарскіх гаспадарак, якія сталі перашкодай у далейшым развіцці калгаснага руху. Правільная арганізацыя калгаснай вытворчасці патрабуе знішчэння хутарскога рассялення.

Калгаснікі Беларусі дружна адгукнуліся на заклік партыі і ўрада ссяліцца з хутароў у калгасныя цэнтры. Кожны дзень тысячы хутаран-калгаснікаў пераносяць свае гаспадаркі ў калгасныя паселішчы. На 1 ліпеня сселена ўжо 103 555 хутароў калгаснікаў і аднаасобнікаў. На 25 чэрвеня план быў перавыканан на 5 тысяч двароў.

Аднак, ёсць яшчэ людзі, якія гэта мерапрыемства савецкай улады імкнуцца выкарыстаць для ўмацавання свайго асабістага добрабыту.

Так, калгаснік Чэрыкаўскага раёна Ушакоўскага сельсавета Камароў, атрымаўшы восенню 1938 г. 500 руб. крэдыту на перасяленне з хутара, выкарыстаў іх на асабістыя патрэбы, абманушы такім чынам і дзяржаву і калгас. Камароў аддан пад суд і асуджан.

У Мсціслаўскім раёне калгаснік Астапенка С. атрымаў таксама 500 руб. крэдыту на перасяленне з хутара. На гэтыя грошы Астапенка выкапаў на сваім хутары калодзеж і купіў цёлку. Астапенка таксама аддан пад суд.

У калгасе «Звязда» Капыльскага раёна праўленне выдала 5 калгаснікам па тысячы рублёў крэдыту быццам для пераноскі дамоў з хутароў, тады як гэтыя калгаснікі на самай справе пражывалі ў калгасным цэнтры і за атрыманы крэдыт збудавалі сабе новыя дамы. Незаконна атрыманыя крэдыты былі датэрмінова спатнаны.

Ёсць паасобныя факты, калі кіраўнікі калгаса адмаўляюць калгаснікам у просьбе аб перасяленні. Так, напрыклад, праўленне калгаса «Комінтэрн» Віцебскага раёна пастановай ад 27 мая 1939 года адмовіла ў просьбе калгасніцы Самахвалавай аб перасяленні яе з хутара ў цэнтр калгаса. Падобныя антыкалгасная практыка выклікае законнае незадаволенне чэсных калгаснікаў.

Нельга не адзначыць, што органы суда і пракуратуры не заўсёды своечасова рэагуюць на сігналы аб захватах і разбазарванні зямлі, матэрыялаў і іншых рэсурсаў (Калгаснікі, Чарнеўскі, П. С. і інш.). Больш таго, ёсць выпадкі, калі судовыя рашэнні і прыгаворы прыгавораў і рашэнняў пату-... зямлі, парушальнікі м. ст. та са св. пас. д. р. ан арцелі.

Народны суддзя Плешчаніцкага раёна Прысмакаў у сакавіку г.г., разглядаючы справу па абвінавачанню старшыні калгаса Кручынскага ў незаконным продажы розным арганізацыям звыш 70 га сенакоса, вынес яму апраўдальны прыгавор, матывіруючы тым, што «шкодных вынікаў ад дзеянняў падсуднага не паследавала».

Народны суддзя Жлобінскага раёна Валынкін адмовіў калгасу «Ударнік» у іску да грамадзяніна Воистрага аб звароце ўраджаю з захвачанай ім калгаснай зямлі на той падставе, што Воістры нібыта не ведаў, што зямля калгасная.

Аналагічнае рашэнне па іску калгаса імені Дзержынскага Менскага раёна да грамадзян Макарэвіча і Дэмбіцкага аб звароце ўраджаю з самавольна захвачанай імі калгаснай зямлі вынес нарсуд 4 участка Менскага раёна (нарсуддзя Савасценка). У аснову рашэння суд паклаў галаслоўную заяву захватчыкаў, што зямля невядома чья, хоць сельсовет пацвердзіў, што зямля калгасная.

Калгас імені Кагановіча Жлобінскага раёна звярнуўся ў суд з іскам аб перадачы яму ўраджаю бульбы, самавольна засеянай на 0,11 га калгаснай зямлі грамадзянінам Зайцавым, рабочым чыгункі. Суд разгледзеў справу ў адсутнасці прадстаўніка калгаса. Гэта выкарыстаў Заіцаў і заявіў, што яму дазволіў сеяць старшыня калгаса. Суддзя Валынкін адмовіў у іску калгасу, забыўшы, што такое рашэнне незаконна, нават у выпадку, калі-б словы Заіцава пацвердзіліся.

Ясна, што такія прыгаворы і рашэнні не забяспечваюць рашучай барацьбы з разбазарваннем зямлі.

Трэба рашуча пакончыць з такім становішчам, калі органы суда і пракуратура не рэагуюць на факты разбазарвання зямлі. Органы пракуратуры на месцах павінны весці бязлітасную барацьбу з усімі парушальнікамі савецкіх законаў і статута сельскагаспадарчай арцелі, прымаючы рашучыя і неадкладныя меры для ліквідацыі процікалгаснай і процідзяржаўнай практыкі ў галіне калгаснага землекарыстання. Органы пракуратуры абавязаны ўстанавіць сістэматычны і неаслабны нагляд за выкананнем усіх пунктаў пастанова ЦК ВКП(б) і СНК СССР.

Толькі ў рашучай барацьбе з малейшымі парушэннямі Сталінскага статута сельскагаспадарчай арцелі, у барацьбе супроць буржуазных тэндэнцый будзе яшчэ больш умацоўвацца калгасны лад і паляпшацца добрабыт калгаснікаў.

С. Гурзвіч

Секратар Сталінскага РК КП(б)Б.

Нястомна ўмацоўваць абаронную магутнасць нашай краіны

У гістарычным дакладзе на XVIII з'ездзе партыі таварыш Сталін паставіў перад намі, як адну з галоўных, задачу ўмацавання абароннай магутнасці нашай краіны.

Наша партыя, савецкі ўрад і асабіста таварыш Сталін заўсёды ўдзялялі і ўдзяляюць асаблівую ўвагу гэтаму пытанню. У сваім адказе на пьсьмо прапагандыста тав. Іванова таварыш Сталін заахвочваў увагу на небяспеку ваеннага нападу капіталістычных дзяржаў:

«Ня самая справа было-б смешна і глуха закрываць вочы на факт капіталістычнага акружэння і думаць, што нашы знешнія ворагі, напрыклад, фашысты не паспрабуюць пры выпадку зрабіць на СССР ваенны напад. Так могуць думаць толькі сляпцы бахвалы або скрытыя ворагі, якія жадаюць усыпіць народ»

Таварыш Сталін вучыць, што трэба

«звесць наш народ трымаць у стане мабілізацыйнай гатоўнасці перад тварам небяспекі ваеннага нападу, каб ніякая «выпадковасць» і ніякія фокусы нашых знешніх ворагаў не маглі засцігнуць нас знянацку».

Мудрыя указанні правадыра мабілізуюць нас на рашучас і смелае разгортванне масавай абароннай работы. Яны ўнеслі велізарнае амышленне ў работу партыйных і абаронных грамадскіх арганізацый, выклікалі ў працоўных нашага раёна вялікі інтарэс да вывучэння ваеннай справы.

Партыйныя арганізацыі нашага раёна ўзмацнілі ўвагу масава-абароннай рабоце на прадпрыемствах і ва ўстановах.

Пасля рашэнняў XVIII з'езда партыі пытанні абаронна-масавай работы абмяркоўваліся на сходах пераходных партарганізацый, на пасяджэннях бюро раённага камітэта партыі, і гэта дало станоучыя вынікі.

Усе больш і больш узростае роля добраахвотных абаронных арганізацый. У радах раённай асававіхмімскай арганізацыі налічваецца 970 членаў, у тым ліку 300 жанчын. Усе яны аб'яднаны ў 118 пераходных арганізацый. У гэтым годзе створана 13 пераходных арганізацый і прынята ў члены Асававіхміма 1180 чал.

Лепшыя паказчыкі ў разгортванні асоавіяхімскай работы даюць станкабудаўнічыя заводы імені Кірава, імені Варашылава і скурзавод «Большэвік». Наглядаецца ажыўленне абаронна-масавай работы на галантарэйнай фабрыцы імені Фрунзе і іншых прадпрыемствах і ўстановах раёна. Рабочыя, інжынеры, тэхнікі, навуковыя работнікі, урачы праяўляюць гарачы інтарэс да гэтай справы.

Засядае увагі вонят партыйнага кіраўніцтва мэтава-абароннай работай на заводзе імені Кірава (сакратар партбюро тав. Мілаў). З асяго заводскага калектыва ў 971 чал. членамі Асоавіяхіма з'яўляюцца 530 чал. З 98 камуністаў членамі Асоавіяхіма з'яўляецца 60 чал., з 160-ці комсамольцаў—132 чал.

На заводзе быў праведзен спецыяльны партсход і дэкада абароны, у парадку падрыхтоўкі да якой было створана 20 розных відаў абаронных гурткоў з ахватам 365 чал. Сярод іх: 10 гурткоў ПВХО на 160 чал., 6 стралковых на 56, гурток гранатамётчыкаў на 35 чал., 1 гурток шыкава на 20 чал. З раз арганізавана гурток шыкавага бою. Падрыхтавана значкістаў ВС I ступені 160 чалавек. Праведзена значная работа па падрыхтоўцы падраздзяленняў 1939 г. Вучэбны пункт пры заводзе абучыў 31 падрызшыка з 40.

На заводзе імені Варашылава—440 членаў Асоавіяхіма. У гонар склікання XVIII зезда партыі было разгорнута спарборніцтва ў абароннай рабоце. К 1 мая падрыхтавана 450 значкістаў ПВХО—I ступені, значкістаў АСО 65, здаўшых нормы на «Варашылаўскага стралка» 20 чал. У час работы XVIII партз'езда 20 актывістаў абароннай работы атрымалі 7 гадзін у процівагазах. У аўтагуртку займаецца 30 чал., у атрадзе 16. Для здачы норм на ГТО правялі пераход у прынцыпных кэсцюмах і процівагазах па маршруту Менск—Астрашынскі гарадок, за што 19 чал. узнагароджаны значкамі «Актыўст Асоавіяхіма СССР». Партыйная і комсамольская арганізацыя, вялікую работу праводзяць у клубе, дзе ёсць абаронныя пакой і бібліятэка. Два разы ў месяц у клубе праводзяцца даклады на абаронныя тэмы, дэманструюцца абаронныя кінофільмы. У 1939 годзе па заводзе праведзены два абаронныя дэкадамікі і адзін абаронны вечар у клубе. На вечары ўдзельнічала 600 чалавек рабочых, служачых завода і членаў іх сямей.

На заводзе «Большэвік» з працуючых 970 чал.—членаў Асоавіяхіма 480. Са 110 камуністаў 90 з'яўляюцца членамі Асоавіяхіма. З 60 комсамольцаў—47—асоавіяхімаўцы. На заводзе працуюць стралковы гурток і 3 гурткі ПВХО. Усе здалі нормы на значок ПВХО—I ступені 200 і II ступені—4 чалавекі. Варашылаўскіх стралкоў I ступені налічваецца 20 чалавек.

Партбюро праводзіць рад мер для палепшання абаронна-масавай работы на прадпрыемстве. 6 ліпеня, у выходны дзень быў праведзен раённы паезд паход-масоўка ў процівагазах на 6 кілометраў. У паходзе прынялі ўдзел звыш 1000 асоавіяхімаўцаў як з завода, так і з сяўражэстваўнай ваеннай часці. Байцы і камандзіры прадэманстравалі на масоўцы шыкавы бой, гранатамятанне, джыгітоўку і т. д. У завяршэнне асоавіяхімаўцы разам з байцамі праслухалі даклад аб міжнародным становішчы і канцэрт гуртка мастацкай самадзейнасці ваеннай часці.

Станоўчыя прыклады масава-абароннай работы ў нашым раёне не мала. Але трэба спыніцца і на педыхопах партыйнага кіраўніцтва гэтым участкам. Асабліва ганебна для нас, што ваенны аддзел райкома

партыі яшчэ не ўкамплектован поўнасю кадрамі. Адсюль і слабае кіраванне. З 2925 камуністаў раёна членамі Асоавіяхіма з'яўляюцца толькі 1.510 чал., і з 6068 комсамольцаў — 1.900 чал. За што гаворыць той факт, што сярод 420 варашылаўскіх стралкоў першай ступені, падрыхтаваных у 1938 годзе, камуністаў — толькі 16 і комсамольцаў — 32, з 645 варашылаўскіх стралкоў, падрыхтаваных у 1939 годзе, толькі 54 камуністы і 187 комсамольцаў. Сведчыць гэта аб тым, што многія камуністы і комсамольцы, якія павінны быць застрэльшчыкамі ў абаронна-ваеннай рабоце, не толькі не знаёмы з сучаснай ваеннай тэхнікай, але нават не ўмеюць страляць. Вывады ў гэтым, бясспрэчна, пераходныя партыйныя арганізацыі і ў першую чаргу райком партыі. Хіба можа быць дзіўна, што на фабрыцы «Камунарка» са 160 з лішнім камуністаў толькі 18 членаў Асоавіяхіма, на швейнай фабрыцы імяні Крупскай з 260 комсамольцаў толькі 38 асоавіяхімаўцаў і ў менскім горсавеце з 38 камуністаў толькі 5 членаў асоавіяхіма? Факты гавораць аб тым, што пачатковыя пераходныя партыйныя арганізацыі і іх краўчкі несуразна адносяцца да абароннай работы. Гэтаму трэба пакласці канец.

Выконваючы ўказанні тав. Сталіна, ажыццяўляючы рашэнні XVIII з'езда партыі, кожны камуніст і комсомолец павінен перш за ўсё сам авалодаць якой-небудзь спецыяльнасцю. Ён абавязан метка страляць, ведаць асновы проціпаветранай і санітарнай абароны, весці упартую работу па ўцягненню працоўных у члены Асоавіяхіма і іншых абаронных арганізацый.

Вельмі дрэнна яшчэ працуюць нашы пераходныя асоавіяхімаўскія арганізацыі і райсовет Асоавіяхіма. Гарадскі і абласны саветы толькі рэгіструюць факты па дакладных зводках і інфармацыях, седзячы у сваіх кабінетах, але жывой справай, аперацыйнай дапамогаю нізавым арганізацыям Асоавіяхіма не цікавяцца. Трэба прамі сказаць, што большэвіцкі парадак у асоавіяхімаўскіх арганізацыях яшчэ не ўведзены. Над гэтым прыдзецца моцна працаваць пераходным парт-арганізацыям, ваяскаму аддзелу і Бюро райкома партыі.

Народны Камісар абароны маршал Савецкага Саюза тав. Варашылаў, выступаючы на XVIII з'ездзе партыі, сказаў:

«Мы можам і абавязаны ў бліжэйшы час зрабіць усё для таго, каб Асоавіяхім сістэмай сваіх арганізацый ахапіў усе фабрыкі і заводы, прадпрыемствы, установы, навучальныя установы і калгасы. Трэба паставіць справу так, каб работа Асоавіяхіма па сутнасці стала грамадска-масавай работай, каб усякі член таварыства бачыў карыснасць і неабходнасць той справы, якой Асоавіяхім займаецца».

Гэта ўказанне наркома, Асоавіяхім павінен выканаць з гонарам. Сталінскі райком партыі намеру адпаведныя мерапрыемствы. Але трэба сказаць, што рад арганізацый сваёй бяздзейнасцю тармозіць разгортванне ваяска-абароннай работы ў Менску. У горадзе няма амаль ні аднаго стралковага цэра, куды можна было-б штодня зайсці, каб папрактыкавацца ў стральбе. Маса людзей наведвае кожны дзень парк імя Горкага. Але два цэры, якія знаходзяцца ў парку, не спраўляюцца са сваёй работай і не могуць абслужыць усіх жадаючых трэніравацца. Усё гэта ніколі не турбуе ні райсовет, ні старшыню Горсовета Асоавіяхіма тав. Матусевіча. Ёсць рашэнне пабудавання цэра ў кожным раёне Менска, але ніхто аб гэтым не клапаціцца. Здава-

лася-б, што оргкамітэты Горсовета павінны былі прыняць пасільны ўдзел у гэтай справе. Але калі в. а. старшыні горсовета тав. Герчыкаву паказалі, у якім становішчы знаходзіцца гарадскі цір, то ён не знайшоў нічога лепшага, як сказаць: «І гэты трэба закрыць, бо яму тут не месца». Зразумела, закрыць цір, сіе ад Герчыкава не залежыць, а вось пабудаваць новы, што, нажаль, залежыць ад яго, то аб гэтым ён мала дбае. Здзіўляе неўмяшанне гаркома партыі. Відаць, вышэйстаячым арганізацыям прыдзецца каго след прымусіць працаваць і не тармазіць разгортванне вазьня-абароннай работы ў горадзе.

Асабліва многа трэба зрабіць нашым партыйным арганізацыям для ўзмацнення праймаветранай абароны і падрыхтоўкі насельніцтва да праймаветранай і проціхімічнай абароны. А гэтая работа у нас усе яшчэ не на вышыні.

Да апошняга часу нашы асаавіяхімаўскія арганізацыі стваралі партыі па падрыхтоўцы значкістаў ПЗХО, рыхтавалі інструкцыю і зусім не удзялялі увагі стварэнню груп самаабароны і спецыяльных фарміраванняў ПЗХО на заводах, фабрыках, ва ўстановах, домаўпраўленнях. Гэты асноўны неліхон неабходна рашуча ліквідаваць, памятаючы, што групы самаабароны ў час павеетранага нападу павінны адыграць вялікую ролю ў справе эвакуацыі раненых і атручаных, у дэгазацыі заражэнных участкаў, барацьбе з пажарамі і т. д.

Таварыш Варашылаў на XVIII з'ездзе партыі сказаў:

«Мы не можам, не маем права адставаць у справе арганізацыі нашага насельніцтва ў мэтах абароны нашых гарадоў, фабрык, заводаў і калгасаў, жыцця і здабытку народа ад магчымых намагаў ворагаў».

Ім неабходна дасканала арганізаваная штодзённая падрыхтоўка тылу нашай вялікай краіны і ўсяго насельніцтва да адпору варожага нападу.

Райком і пярвічныя партарганізацыі прымаюць зараз усе захады, каб навучыць працоўных карыстацца проціпагазамі, стварыць у домаўпраўленнях, установах і на прадпрыемствах групы самаабароны, каманды МПВО, новыя асаавіяхімаўскія арганізацыі і павялічыць колькасць іх членаў.

Вялікае значэнне мае работа РОКК («Чырвонага крыжа»). У нашым раёне ёсць 57 пярвічных арганізацый РОКК, якія яднаюць 3262 членаў. Але іх работа амаль не адчуваецца. Пярвічным партыйным арганізацыям і райкому партыі трэба удзяліць большую ўвагу ўмацаванню работы РОКК.

Нельга ўмаўчаць і аб неад'емнай частцы абароннай работы—аб фізкультуры.

Указанне ЦК ВКП(б) і спецыяльнае рашэнне ЦК КП(б)Б яшчэ поўнасьцю ў жыцце не праводзяцца. Пярвічныя партыйныя арганізацыі, райкомы партыі і комсамолы забываюць пра неабходнасць разгортваць і ўмацоўваць масавую фізкультурную работу. Усе яшчэ слаба развіты ў нас такія віды спорту, як гранатамятанне, штыкавы бой, гімнастыка, зусім нездавальняюча праходзіць здача норм на значок ГТО I і II ступеней.

Партыйныя і комсамольскія арганізацыі павінны неадкладна правесці рад мерапрыемстваў для уздыму фізкультурнай і спартыўнай работы, унесці у яе больш арганізаванасці і планавасці, максімальна

ўцягваючы рабочыя масы ў фізкультурны рух. Фізкультурныя арганізацыі абавязаны ўсямерна развіць розныя абаронныя віды спорту і, перш за ўсё гімнастыку, стралковы спорт, аўтамотаспорт цяжкую атлетыку, гранатамятанне.

Вялікую ўвагу трэба ўдзяліць прызыву 1918—1919 годаў нараджэння, каб даць нашай доблеснай Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскаму Флоту выдатнае папаўненне.

Нельга не сказаць і аб тым, што наш друк мата месца адводзіць пытанням умацавання абароны краіны. Насценныя, шматтыражныя і рэспубліканскія газеты абавязаны перадаваць ценны вопыт абароннай работы, напугарываць яе актывістаў, сістэматычна прапагандаваць рашэнні XVIII з'езда партыі, трэцяй сесіі Вярхоўнага Савета СССР і ўказанні таварыша Сталіна аб умацаванні магутнасці нашай краіны.

Абаронная работа—кроўная справа нашай партыі. Кожная партыйная і комсамольская арганізацыя, кожны камуніст і комсомолца абавязаны практычна дапамагаць абаронным рэалізацыям, кіраваць іх работай сістэматычна, штодзённа, канкрэтна.

Стварэнне ў райкомах партыі вясенніх аддзелаў забяспечвае магчымасць добра наставіць абаронную работу. Трэба толькі добра працаваць.

Насеніліва змагаючыся за ажыццяўленне рашэнняў XVIII з'езда ВКП(б), большавікі Сталінскага рэсна здіеюць добра наставіць абаронную работу і разам з астатнімі рэснамі горада зрабіць увесь горад, кожную фабрыку, кожны завод, непрыступнай крэпасцю.

Ю. Балбатун

Як я вивучаю гісторыю ВКП(б)

Знаходзячыся ў радах бальшэвіцкай партыі з 1918 г., я сістэматычна працаваў над пашырэннем свайго палітычнага ўзроўню, змагався авалодаць марксісцка-ленінскі тэорыяй, каб на практычнай рабоце працаваць так, як гэтаму вучаць правадыры нашай партыі Ленін і Сталін.

У мінулым, да рэвалюцыі, мне, як і многім іншым, не пашчасліва атрымаць асвету. Тады я скончыў 4-класнае народнае вучылішча. Толькі пры савецкай уладзе я атрымаў магчымасць павышаць свае веды. Асабліва мне дапамагаву навучылі мяне Чырвоны Алімпіада і некалькі год службы. Там у мяне прывілася звычайная сістэматычная працаваць над кнігамі, чытаць газеты, журналы, партыйную і мастацкую літаратуру.

Гісторыю ВКП(б) я вучыў даўно. Спачатку ў гуртку, потым на 6-месячных курсах партактыва пры ЦК КПС(б)У, якая скончыў у 1931 г., потым зноў у гуртку. Аднак, гуртковая работа дала параўнальна мала ведаў, не падмацавала вывучэннем першакрывніц былі пераходнымі. Толькі пасля выхаду ў свет «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)» пачаў глыбока працаваць над сабой. Я параніў вывучыць гісторыю партыі самастойна, як гэта рэкамендуе настанова ЦК ВКП(б) аб пастаноўцы партыйнай прапаганды.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» я пачаў чытаць яшчэ ў газетах, і з вялікай нецярпелівай чаканнем пачаў чытаць у свет падручніка. Гэта было мае першае знаёмства з гэтай багацейшай скарбніцай марксізма-ленінізма.

Цяпер я ўжо поўнасьцю вивучыў 3 раздзелы падручніка, заканспектаваў іх і прыступіў да вывучэння 4 раздзела.

Я працую сакратаром партарганізацыі месцасвета і з'яўляюся дырэктарам Чырвонапольскага мільназавода. Не магу пахваліцца, што маю многа вольнага часу, але для вучобы знаходжу адну-дзве гадзіны ў дзень. Для работы над кнігамі заўсёды можна знайсці час, трэба толькі правільна і разумна пабудаваць свой рабочы дзень.

Як я працую над вывучэннем гісторыі ВКП(б)?

Перш за ўсё я ўважліва прачытваю увесь раздзел, часам па некалькі раз, раблю паметкі і потым, калі ў мяне складзецца цэльнае ўяўленне аб прачытаным, прыступаю да азнаямлення з першакрывніцамі. Запіс матэрыялаў перадаю коратка сваімі словамі ў форме канспекта, што прымусіла лепш прадумаць і засвоіць прачытанае. Нярэдка я запісваю ў свой канспект асноўную думку аўтара ў яго фармулёўцы. Гэта не проста механічнае спісванне, а вынік лагічнай работы над тэк-

стам. Ясныя і чоткія фармулёўкі асноўных пазажэнняў аўтара няма патрэбы выкладаць сваімі словамі, асабліва пры рабоце над творами Маркса, Энгельса, Леніна, Сталіна.

З першакрывніц да першага раздзела «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)» я прачытаў твор Леніна «Што такое «прыяцелі народа» і якіяны ваююць супроць соцыял-дэмакратаў».

У гэтым творы Ілля Ільіч дзе адказ на рад артыкулаў, змешчаных народнікамі ў журнале «Русское богатство». Лідэрамі народнікаў 90-х годзў былі: Міхайлюскі, Южаковіч, В. Баранцов і інш. На старонках свайго журнала народнікі нападалі на марксістаў, абвінавачваючы іх у пасобніцтве капіталізму. Марксісты, па іх думцы, падзяляліся на пасіўных, поўактыўных і актыўных: першыя пасіўна паглядзілі за развіццём капіталізма, другія дапамагалі яму пасіўна, а трэція з'яўляліся яго прамымі абаронцамі. Сябе-ж народнікі лічылі сапраўднымі прыяцелямі народа. Ленін да канца выкрыў гэтых «прыяцеляў народа», накіраваўшы астрыю свайго кнігі супроць усіх відаў народнікаў, асабліва супроць народнікаў 90-х годзў.

На першаму раздзеле я прачытаў таксама ленінскае «Пісьмо да сялян».

Для работы над другім раздзелам скарыстаў працу Леніна «Што рабоды» і іншыя матэрыялы. Прачытаў кнігу Плеханава «Да пытання аб ролі асобы ў гісторыі».

Побач з першакрывніцамі працую і над кансультацыямі, якія публікуюцца ў журнале «Большевик Белоруси», у газетах і іншых перыядычных выданнях. У вывучэнні гісторыі партыі многа дапамагаюць вусныя кансультацыі і лекцыі. Я часта бяседую з загадчыкам парткабінета тав. Бурачэўскім, з заг. аддзела прапаганды і агітацыі РК КПБ тав. Хрытонавым і іншымі прапагандыстамі. У гэтых бяседах я правяраю самога сябе, наколькі правільна засвоіў тыя ці іншыя пытанні тэорыі. Рэгулярна ныведваю лекцыі, якія чытаюцца мясцовымі і прыезднымі лектарамі і прапагандыстамі.

Наш райком партыі намячае праводзіць у далейшым тэарэтычныя суббяседаванні па пытаннях гісторыі партыі. Гэта, на-мойму, многа дасць для замацавання ведаў па гісторыі партыі.

У наглядку самакрытыкі пазначу адзначыць, што я не здолеў наладзіць сур'ёзную вучобу ў той партарганізацыі, сакратаром якой з'яўляюся, але прыму ўсе захады, каб гэты сур'ёзны недахоп у бліжэйшы час выправіць.

Лічу вялікім недахопам тое, што самастойная вучоба пушчана ў нас на самацек, і многія камуністы нашага раёна пад выглядам «самастойнага вывучэння» на сутнасці ніякай вучобай не займаюцца. Вінаваты ў гэтым перш за ўсё ранком і кіраўнікі першачынных партарганізацый.

Дваццаціпяцігоддзе першай сусветнай імперыялістычнай вайны

Дваццаць пяць год назад, 1 жніўня 1914 г., пачалася першая сусветная імперыялістычная вайна.

Вайна 1914—1918 гг. з'явілася для народных мас раптоўнай. Яна рысавалася буржуазным друкам, як нечакана наляцеўшы шквал. Пануючыя класы варажых дзяржаў звярнулі адзін на другога адказнасць за вайну. У сапраўднасці-ж вайна падрыхтоўвалася ў таіне на працягу многіх год усімі імперыялістычнымі дзяржавамі, у мэтах перадзелу свету, сфер уплыву, калоній.

Яшчэ здалося да 1914 г. В. І. Ленін указваў на немінучасць вайны, якая з'явілася прамым вынікам нагата нераўнамернага і скачкападобнага развіцця капіталізма, асабліва ў эпоху імперыялізма. Адна хваля, рэйс быўшы на першым месцы, развіваюць сваю прамысловасць парэмна на павольна, другія, раней адсталыя, даганяюць іх і пераганяюць. Безупынна мяняюцца сувязі паміж імперыялістычнымі дзяржавамі, зноў і зноў параджаючы імкненне да перадзелу свету.

Два варажыя блокі дзяржаў стаялі напярэдадні вайны 1914—1918 гг. адзін супроць другога. У адным лагеры знаходзілася Германія і Аўстра-Венгрыя з прымыкнуўшым да іх Італіяй (злучэння ў пачатку вайны злучылі іх сваіх саюзнікаў, каб уключыцца на забіве ў вядучы з імі лагер). На старане Германіі і Аўстра-Венгрыі былі Балгарыя і Турцыя.

У другім лагеры, лагеры Антанты або Тройственнай згоды, знаходзіліся Францыя, Англія і царская Расія.

У «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)» так вызначаны супярэчнасці паміж двума групамі капіталістычных дзяржаў, прывесены да вайны:

«... Германія імкнулася адабраць у Англіі і Францыі калоніі, у Расіі — Украіну, Польшчу, Прыбалтыку. Германія пагражала панаванню Англіі на Бліжнім Усходзе, пабудаваўшы Багдадскую чыгунку. Англія баялася росту марскіх узбраенняў Германіі.

Царская Расія імкнулася да раздзелу Турцыі, марыла аб заваяванні праліваў з Чорнага мора к Сяродземнаму мору (Дарданелы), аб захваце Канстанцінопаля. У планы царскага ўрада уваходзіў таксама захват Галіцыі — часткі Аўстра-Венгрыі.

Англія імкнулася пры дапамозе вайны разбіць свайго небяспечнага канкурэнта — Германію, тавары якой перад вайной сталі ўсё больш выцясняць англійскія тавары на сусветным рынку. Апрача таго, Англія намервалася захапіць у Турцыі Месапатамію, Палесціну і цвёрда абаснавацца ў Егіпце.

Французскія капіталісты імкнуліся захапіць у Германіі багатыя вугалем і жалезам Саарскі басейн і Эльзас-Латарынгію, якая была адабрана Германіяй у Францыі ў вайне 1870—1871 годаў» *).

Такімі былі асноўныя супярэчнасці. Але вайна за перадзел свету закрывала інтарэсы усіх імперыялістычных краін. Вось чаму яна немінуча павінна была стаць і стала сусветнай. У ёй удзельнічалі 32 дзяржавы, з насельніцтвам звыш 1,5 мільярда чалавек з агульнага насельніцтва зямнога шара к таму часу ў 1,7 мільярда чалавек.

Сусветная імперыялістычная вайна працягвалася 4 гады, 3 месяцы, 26 дзён, яна абшлася чалавечыму ў 10 мільёнаў забітых і 20 мільёнаў раненымі, дзесяткі мільёнаў памёршых ад голаду, нястач і эпідэміі ў вайныя і першыя пасляваенныя гады. Да гэтага далучаюцца 208 мільярдаў дотараў (416 мільярдаў золатах рублёў) вайсковых расходаў і незлічоныя разрушэнні ў краінах, дзе праходзілі вайсковыя фронты і разорваліся баявыя дзеянні (Бельгія, Нідэрланды, Францыя, Польшча, Латвія, Беларусь, Заходняя Украіна і інш.), пазбавель сямую агульным танкамі ў 15398 тысяч тон, галоўным чынам з-за шырэйшых дзеянняў германскіх падводных лодак.

«Вайна не мела-б такога разбуральнага характару і, можа быць, н.ваг зусім не разгарнулася-б з такой сілай, калі-б партыі II Інтэрнацыянала не здраглы справе рабочага класа, калі-б яны не парушылі рашэнняў Кангрэсаў II Інтэрнацыянала супроць вайны, калі-б яны рашыліся актыўна выступіць і падняць рабочы клас супроць сваіх імперыялістычных урадаў, супроць падпальшчыкаў вайны» **).

Лідэры II Інтэрнацыянала адыгралі рашучую ролю ў абмежаванні ў палітычнай падрыхтоўцы вайны. Яны выклікалі фальшывыя скаржы абароны буржуазнай банкішчыны. У сапраўды разгар мабілізацыі германскі рэйхсканцлер Бетман-Гольвег на нарадзе прэскага кабінета, 30 ліпеня, заявіў, што:

«Не прыходзіцца нічога асаблівага апасацца з боку сацыял-дэмакраты і сацыял-дэмакратычнага партыянага кіравання. Думаю, што ману зрабіць гэты вывад на падставе перагавораў з дэпутатам рэйхстага Зюдэкумам. Не можа быць і гутаркі аб усеагульнай або частковай забастоўцы ці сабатажы» *).**

Стаўка германскага канцлера на сацыял-шавіністаў аказалася беспамылковай. Германскія сацыял-дэмакратычныя дэпутаты (акрамя Лібкнехта) галасавалі ў парламенце (рэйхстагу) за вайсковыя крэдыты, за падтрыманне імперыялістычнай вайны. Такую палітыку занялі ў пераважнай большасці свае лідэры астатніх партый II Інтэрнацыянала ва Францыі і Англіі, Бельгіі і іншых краінах. Прадказанне Леніна аб тым, што апартуністычныя правадыры II Інтэрнацыянала толькі на словах стаяць супроць вайны, а калі вайна наступіць, яны перамятнуцца на бок імперыялістычнай буржуазіі сваіх краін, збылося цалкам.

На ступах сваіх зарубежных апазіцыйцаў пайшлі рускія меншавікі і эсэры, стаўшыя сацыял-шавіністамі.

) Кароткі курс гісторыі ВКП(б), стар. 154.

**) Там-жа, стар. 172.

***). «Змова супроць міру», выд., «Правды», стар. 137, 1934 г.

Яшчэ больш небяспечнымі для справы пролетарыята былі скрытыя соцыял-шавіністы, так званыя цэнтрысты Троцкі, Мартаў і іншыя ў Расіі, Кауцкі ў Германіі. Маскіруючы свае здрадніцтва «левымі» фразамі, цэнтрысты фактычна падтрымлівалі вайну.

Адзінай пролетарскай партыяй, якая асталася вернай справе соцыялізма і інтэрнацыяналізма, была партыя бальшэвікоў. Бальшэвікі пад кіраўніцтвам Леніна і Сталіна разгарнулі сямі барацьбу супроць імперыялістычнай буржуазіі і яе агентуры ў асобе лідэраў II Інтэрнацыянала, супроць усіх соцыял-здраднікаў.

Большэвікі выставілі лозунг «ператварэння вайны імперыялістычнай у вайну грамадзянскую», зыходзячы з гэтага і сцягну павярнуць зброю супроць «айчынай» буржуазіі. Большэвікі выставілі лозунг «паражэння свайго ўрада ў імперыялістычнай вайне. Адмаўленне ад якога-б там ні было супрацоўніцтва са «сваёй» буржуазіяй, стварэнне нелегальных рэволюцыйных арганізацый у арміях, падтрыманне братаў салдат на фронтах, арганізацыя рэволюцыйных выступленняў народных мас супроць вайны, падрыхтоўка паўстання супроць імперыялістычных урадаў — такою была тактыка бальшэвікоў, якая выходзіла з неабходнасці выкарыстання рэвалюцыйнай сітуацыі, створаную імперыялістычнай вайной, для перамогі пролетарыята.

«Большэвікі не былі супроць усякай вайны. Яны былі толькі супроць захватніцкай, супроць імперыялістычнай вайны. Большэвікі лічылі, што вайна бывае двух разоў:

а) вайна справядлівая, і незахватніцкая, вызваленчая, якая мае на мэце або абарону народа ад знешняга нападу і спроб яго заняволення, або вызваленне народа ад рабства капіталізму, або, нарэшце, вызваленне калоній і залежных краін ад гнёту імперыялістаў, і

б) вайна несправядлівая, захватніцкая, якая мае на мэце захват і заняволення чужых краін, чужых народаў»*).

Гэта вызначэнне двух родаў вайны, з якіх першую бальшэвікі падтрымлівалі, а супроць другой вялі самую рэшучую барацьбу, заснавана на геніяльных тэарэтычных працах Леніна, які аб'яўляў імпэрыялізм вольгатай класавай барацьбы рабочага класа ў эпоху імперыялізма.

Ленін паказаў у сваёй кнізе «Імперыялізм, як вышэйшая стадыя капіталізма», напісанай у 1916 г., што імперыялізм гэта зацікаўлены, паміраючы капіталізм, прэдадзень соцыяльнай рэволюцыі. Ён паказаў, што войны за перададзены свету немінучыя спадарожнікі імперыялізма. Яны аслабляюць яго сілы і робяць магчымым праходзіць фронт імперыялізма там, дзе ён акажацца ўсяго слабей, і што, значыць, магчыма перамога соцыялістычнай рэволюцыі першапачаткова ў некалькіх краінах або адной, асобна ўзятай краіне, і што адначасова перамога соцыялізму ва ўсіх краінах немагчыма.

Гэты геніяльны вывад паслужыў завяршэннем новай ленінскай тэорыі соцыялістычнай рэволюцыі. Пад сцягам гэтай тэорыі, пад кіраўніцтвам бальшэвіцкай партыі рабочы клас у саюзе з сялянскай беднотай, пры падтрымцы салдат і матросаў, здзейсніў перададзены Кастрычніцкую соцыялістычную рэволюцыю, вывес рэволюцыйным шляхам народы Расіі з імперыялістычнай бойні.

Германскі імперыялізм прабаваў задушыць маладую Савецкую

*) „Кароткі курс гісторыі ВКП(б)“, стар. 160.

рэспубліку пятаеі Брэст-Літоўскага дагавора, навязанага нашай краіне сілан, у той час, калі яна яшчэ была слаба. Але гэты разбойнічы план не удаўся. Народы нашай краіны, пад кіраўніцтвам Леніна і Сталіна, выкарысталі «брэсцкую перадышку» для накаплення сіл, а затым, у канцы 1918 г., выкінулі германскіх акупантаў за рубяжы Савецкай рэспублікі.

11 лістапада 1918 г. германскі імперыялізм, які пацярпеў поўнае паражэнне, канцэляваў перад Антантан. Пад уплывам Кастрычніцкай рэвалюцыі, у Германіі і іншых краінах Еўропы ўспыхнулі рэвалюцыі. Следам за тронам Раманавых рухнулі троны германскіх Гогенцэрнаў і аўстрыйскіх Габсбургаў. Але пануючым класам, пры падтрымцы лідэраў II Інтэрнацыянала, удалося патэпіць у крыві рэвалюцыйныя выступленні пролетарыята.

На адной шостай частцы зямнога шару, у былой царскай Расіі, рабочы клас, пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, вышаў пераможцам у барацьбе з буржуазіяй і памешчыкамі. Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя ў нашай краіне палажыла канец капіталістычнаму рабству. Яна адкрыла новую эру ў гісторыі чалавечтва, эру пролетарскіх рэвалюцый.

У агні класавы барацьбы ў перыяд першай імперыялістычнай вайны Ленін выкаваў новую магутную зброю міжнароднага рабочага класа, Комуністычны Інтэрнацыянал, рэвалюцыйны авангард сусветнага пролетарыята. Яго секцыі ў краінах капітала, групуруючы выхад сябе лепшым элементам рабочага руху, успрынялі вялікіе воіны бальшэвіцкай партыі ў справе арганізацыі мэс для пераможнай барацьбы супроць імперыялістычнай вайны, за пролетарскую дыктатуру, за Савецкую ўладу ва ўсім свеце.

Другая імперыялістычная вайна пачалася.

Першая імперыялістычная вайна скончылася рабаўнічым Версальскім мірэм, прадыктаваным 28 чэрвеня 1919 г. краінамі Антанты пераможанай Германіі. Але версальскі перадзел свету не вырашыў і не мог вырашыць супярэчнасцей імперыялізма. Ён стварыў прадпасылак для новых войнаў. Барацьба паміж імперыялістамі разгарэлася на другі-ж дзень пасля Версаля.

Легенда імперыялістаў, пацыфістаў і сацыял-шавіністаў аб «апошняй вайне» быстра рассеялася.

Годы, што паследвалі за падпісаннем Версальскага дагавора, былі започнены дзесяткамі рабаўнічых войнаў, інтэрвенцый і карных экспедыцый, арганізаваных імперыялістычнай буржуазіяй. Другая імперыялістычная вайна пачалася і ахапіла ўжо тры кантыненты, уцігнуўшы ў сваю арбіту найшырэйшыя прасторы ад Гібралтара да Шанхая, з насельніцтвам звыш 500 мільёнаў чалавек.

Развязанне гэтай вайны было паскорана небывалым па сваёй руйнуючай сіле сусветным эканамічным крызісам, які разразіўся ў капіталістычных краінах у канцы 1929 г. Узмацніўся агульны крызіс капіталізма, яшчэ больш абвастрыліся супярэчнасці паміж імперыялістычнымі дзяржавамі, паміж краінамі-пераможцамі і краінамі пераможанымі, паміж імперыялістычнымі дзяржавамі і каланіяльнымі і залежнымі краінамі, паміж рабочымі і капіталістамі, паміж сялянамі і памешчыкамі.

Таварыш Сталін указваў на XVI з'ездзе партыі, што буржуазія будзе шукаць выхад з эканамічнага крызіса, з аднаго боку—у па-

давлени рабочага класа шляхам устанавлення фашысцкай дыкта-
туры, з другога боку у развязванні вайны за перадзел калоній
і сфер уплыву. Гэта поўнасьцю апраўдалася.

Першы ачаг вайны ўтварыўся на Далёкім Усходзе, у выніку
ўдаржэння японскіх фашызаваных імперыялістаў у Манчжуію,
з мэтай стварэння зручных пазіцыяў для захапату Кітая і выцяснення
адтуль еўрапейскіх і амерыканскіх імперыялістаў, а таксама для на-
паду на СССР. Японія выйшла з Лігі нацый і пачала ўзбройвацца.

Другі ачаг вайны ўтварыўся ў цэнтры Еўропы, у зоне Германіі,
дзе пануючыя класы прызвалі да ўлады фашызтаў, ініцыявалі рэак-
цыйную і варожую рабочаму класу чыстку імперыялістычнай бур-
жуазіі, найбольш рэваншысцкую партыю, якая пацягнула за сабою
масы нацыяналістычна настроенай дробнай буржуазіі.

Усё адпаведны рэжым зверскага тэрору ўнутры краіны, германскі
фашызм знамянаваў сваю знешнюю палітыку выходам з Лігі нацый,
вядзеннем ўзбраеннямі і адкрытай падрыхтоўкай да вайны за
гвалтоўны перапад іраніі еўрапейскіх дзяржаў у карысць Германіі.

У кастрычніку 1935 г. завязалася новы вузел вайны, на марскіх
шляхах у Еўропу і Азію Італьянскія фашысты без аб'яўлення
вайны напалі на Абісінію і акупіравалі яе. Спробы Англіі, камуніка-
цыі якой з Індыяй і іншымі яе заморскімі ўладаннямі аказаліся пад
ударам, перашкодзіць абгрунтаванню Італіі ў Абісініі не далі рэзуль-
татаў. Італія следам за гэтым выйшла з Лігі нацый і пачала ша-
лёна ўзбройвацца.

Летам 1936 г. пачалася ваенная інтэрвенцыя Германіі і Італіі
супроць Іспанскай рэспублікі, з мэтай ператварэння Пірэнейскага
паўвостраўя ў плацдарм супроць Францыі і Англіі. Завязалася вучэ-
бная вайна. 24 кастрычніка 1936 г. было падпісана ў Берліне
пгадзненне аб германа-італьянскім супрацоўніцтве, стварылася «вось
Берліна-Рым». 25 лістапада таго-ж года быў падпісан германа-
японскі «антыкамуністычны пакт», да якога ў канцы 1937 г. далучы-
лася Італія. Так склаўся блок агрэсараў.

У пачатку 1938 г. германскія фашысты захапілі Аўстрыю. За гэ-
тым паступала агрэсія супроць Чэхаславакіі, якая закончылася
ўвосень 1938 г. мюнхенскім здзелкам. Германія захапіла Судэцкую
вобласць, а вясной 1939 г. акупіравалі Чэхаславакію. Усе гэта пры-
вяло да ўтварэння новага вузла вайны, які патражае непасрэдна
Польшчы, Румыніі, Югаславіі, Даніі, Італія захапляе Албанію.

У ліпені 1937 г. Японія, справакаваўшы чарговы «інцыдэнт» на
гэты раз ля Бэйпіна, пачала рабавічую вайну супроць Кітая, заха-
піла Шанхай, уварвалася ў Цэнтральны Кітай, акупіравала Кантон
і паўночныя кітайскія порты, востраў Хаінань і інш. Японскія імпе-
рыялісты выцясняюць з Кітая Англію, Францыю і ЗША, патра-
жаючы іх ўладанням на Ціхім акіяне.

У маі 1939 г. быў заключаны германа-італьянскі ваенна-палітычны
саюз на аснове захапніцкіх праграм абодвух фашысцкіх дзяржаў.
У выніку рухнуў увесь пасляваенны рэжым «міру», аснованы на вер-
сальскім і раше іншых дагавораў у Еўропе, на дагаворы дзевяці
дзяржаў (галоўным пунктам якога была цэласнасць і недатыкаль-
насць Кітая) у Азіі «Новая імперыялістычная вайна стала фактам»
(Сталін).

Як непадобна карта зямнога шара, якая была начэртана ў 1919 г.
імперыялістычнай дыпламатыяй, на тую карту, якая вызначае гра-

ішчы паміж дзяржавамі цяпер, чвэрць века спусціўшы пасля пачатку сусветнай імперыялістычнай вайны!

З кожным днём расце небяспека далейшага пашырэння вайны. Гэта небяспека дае аб сабе ведаць у Данцыгу, дзе германскія фашысты сфарміравалі асобы карпус для правядзення пучка: каля польскіх граніц, дзе канцэнтруюцца германскія войскі. Каля граніц Бельгіі, Галандыі і Францыі, у Альпах на італя-французскай гра-ніцы. Каля граніц Швеіцарыі, утаржэнне у якую павінна, паводле планаў германскага генеральнага штаба, даць магчымасць абыйсці французскую умацаваную «лінію Мажино». У Пірэнейскіх гарах, на Басканскім узбярэжжы, на Балеарскіх астравах, у Іспанскім Ма-роко ўскладзі агрэсары ствараюць плацдармы для новых нападаў, распальваючы полымя другой імперыялістычнай вайны.

Вузлы вайны ўтварыліся на Міжземным моры, на Чорным моры, у Паўночнай Афрыцы, на морах, амываючых Кітай, на Ціхім акіяне.

Толькі гэтымі днямі італьянская фашысцкая газета «Рэсто дэль Карліно» сфармулявала тыя ўмовы, на якіх Германія і Італія згодныя гарантаваць мир дэмакратычным дзяржавам: Туніс, Далі-Вані, Суэд, Мальта павінны быць пераданы Італіі, Гібралтар Іспаніі (г. зн. фактычна гаспадарам Франка Італіі і Германіі), Дундэг і Польскі карыдор, а таксама ўсе былыя германскія калоніі — Германіі.

Францыя і Англія павінны, акрамя таго, аказаць фінансавую падтрымку італьянскай і германскай эканоміцы і паставіць Італіі і Германіі патрэбную ім сыравіну, не вымушаючы іх плаціць золатам. Фашысцкая газета папярэджвае, што калі дзяржавы не задаволяць гэтых умоў, то ім прыдзецца заплаціць непапраўна больш дарагой цаной.

Але і гэта яшчэ не ўсё. На меры развіцця другой імперыялістычнай вайны, яшчэ больш растуць апетыты германскага імперыялізма. Над уярхам знаходзіцца Эльзас-Латарынгія. Недапра германскі фашысцкі друк сістэматычна, на любым выпадку, інакш, на-прыклад, у сувязі са спыніўшымся ў ліпені 1940 годам з дня сканчэння паўднёвы Страсбургскага сабора) напамінае пра, нібыта, «спрадэку нямецкі характар» Эльзас-Латарынгіі, вобласці з бага-цейшымі залежамі жалезнай руды.

Італьянскія фашысты дабіваюцца адтаржэння ад Францыі Савойі і Корсікі. У разлікі «асі Берлін—Рым» уваходзіць таксама раздзел Югаславіі і Грэцыі, агрэсія супроць Румыніі і Турцыі.

У турэцкай газеце «Тан» былі апублікаваны некаторыя з на-закладзеных дзяржаў аб тым, што Германія мае намер ператва-рыць Балканы ў плацдарм супроць Турцыі, а затым выкарыстаць апошнюю як плацдарм для захвату арабскіх краін.

Японскія імперыялісты ставяць сабе мэтай ўстаўленне свайго панавання на Ціхім акіяне, закабаленне Кітая і поўнае выдзяленне адтуль іншых дзяржаў.

Побач з безупынным узбраеннем, якое праводзіцца за кошт аграблення народных мас, фашысцкія агрэсары прыбіраюць да шы-рока пастаўлення падрыўной работы ва ўсіх краінах, якія з'я-вляюцца аб'ектам іх захватніцкіх планаў. Яны выкарыстоўваюць «нягую калону», адным з атрадаў якой з'яўляецца трацкізм, най-больш падлая агентура фашызма.

Трацкісцкія бандыты з самага пачатку прадавалі рэспубліканскую

Іспанію, арганізуючы путчы, прабуючы падрываць дысцыпліну на фронце і ў тылу, забяспечваючы Франко і інтэрвентаў звесткамі, якія датычаць абароны рэспублікі.

Кітайскія трацкісты знаходзяцца на службе японскай разведкі, якая, як паказаў іх выкрыты вывад у прэсцы Хэбэй, некі Лі, рэгулярна давала мясцовым трацкістам па 10 тысяч долараў у месяц для вядзення падрыўной работы. Кіраўнікі трацкістаў у Баодзіне, Шыцзячжуане, Даміне, Суньдэ і іншых пунктах, на нарадах са сваім начальствам з японскай разведкі, дакладвалі аб сваёй рабоце і сваіх планах, атрымліваючы інструкцыі ад японскіх афіцэраў.

Ва Францыі намаганні трацкістаў, якія уваходзіць у сацыялістычную партыю і нават у яе кіраўніцтва, накіраваны на зрыў адзінства дэмакратыі з камуністычнай партыяй. Яны вядуць шалёную кампанію супроць стварэння фронту міру, ратуюць за зговар з фашысцкімі агрэсарамі.

Сеткай фашысцкага шпіянажу аплецены дзяржавы Паўднёвай Амерыкі. Агентура, фашысцкіх разведак раскінута ў Бразіліі, Аргенціне, Францыі, Скандынаўскіх і Прыбалтыйскіх краінах, у Палесціне, арабскіх дзяржавах. Лазутчыкі і дыверсанта агрэсараў узакрашаюць сэрцы і свабодныя людзі, катаніну Рымскага, які ўдзельнічаў у сусветнай імперыялістычнай вайне амерыканскія парашотнікі са зброяй і харчам.

У Лондане адзін за другім адбываюцца буйнейшыя пажары, якія носяць характар сацыяльнага. У Лондоне адбываецца пажар на арсенале. У парту Гаўра стан зніка дзяржаўны дыверсій буйнейшы французскі акіяніскі парохад «Індыя» і шмат іншых дзяржаўных падводных лодкі: амерыканская «Скаўлер», нямецкая «Тэціс», французская «Фенікс». Расследаваннем устаноўлена, што пагібель гіганцкага амерыканскага дырыжабля «Акрон»—справа рук японскіх дыверсантаў.

Для абману «сваіх» народаў фашысцкія дзеячы іх друк прыбагаюць да грубай дэмагогіі, хлусні, пікліву, злосных вымыслаў. Рабаўнічую вайну яны прабуюць прыкрыць балбатнёй аб неабходнасці завязваць «жыццёвую прастору», без якой яны нібыта «задыхаюцца».

Гэтай жа балбатнёй яны прабуюць прымірыць народныя масы з фашысцкай палітыкай істрымнай эксплуатацыі (у Германіі і Японіі устаноўлены 14—16-гадзінны рабочы дзень), жабрацкай зарплаты, патагоннай рацыяналізацыі, шалёных узбраенняў і ваенных авантур.

Арганізатары новай сусветнай імперыялістычнай вайны старанна абыходзяць пытанне аб тым, што землі ў «іх» краінах знаходзяцца ў руках памешчыкаў і капіталістычных канцэрнаў, што ўся сыравіна, якая магла б задаволіць патрэбы насельніцтва, паглынаецца ваеннымі прадыпрыемствамі, уладальнікі якіх нажываюць казачныя багаты на выкананні ваенных заказаў.

Даходы Крупа, Сіменса, Монгэкаціні, Чыано, Кухара і іншых германскіх, італьянскіх і японскіх прадстаўнікоў манопалістычнага капітала павялічваюцца з кожным месяцам тэмпамі, якія іншы раз перавышаюць тэмпы нажывы ў першую імперыялістычную вайну.

Германскія агрэсары псклююць у ход абманнага лозунга, лозунга «вызвалення нямецкіх братоў», пад прыкрыццём якога праводзіцца палітыка захватаў. Як выглядае гэты лозунг на справе, паказвае рэжым фашысцкага гнету, устаноўлены германскімі акупантамі над

заявленым імі аўстрыйскім народам, Судэцкай вобласці, ярмо фашыскага «вызвалення» адчувае насельніцтва Чэхіі і Маравіі.

Другі ўлюбены лозунг агрэсараў, які атрымаў асабліва вялікае хаджэнне за апошні час,— барацьба супроць мнімага іх «акружэння». Гэты лозунг выцягнут з арсеналаў германскіх імперыялістаў дваенага часу, якія выкарысталі яго для падхлествання шавіністычных настрояў у краіне. Фашысцкія Тіт Тітычы, скардзячыся на тое, што іх нехта збіраецца «пакрыўдзіць», упадабляюцца тым злачмысцам, якія для адцягнення ўвагі ад сябе, лемантуюць: «Трымлі з іодзея!»

І, нарэшце, каб знайсці агульную мову з буржуазіяй дэмакратычных краін, супроць якіх накіравана новая імперыялістычная вайна, фашысцкія агрэсары прыкрываюцца «барацьбой з камунізмам». Пры данамозе ўсіх гэтых сродкаў агрэсары на справе разгортваюць вайну ў імя новага перацзелу свету.

Банкроцтва палітыкі «неўмяшання»

Асаблівасць другой імперыялістычнай вайны, якая зараз разгортваецца, заключаецца ў тым, што цяпер:

«Ванну вядуць дзяржавы-агрэсары, усяляк унічымляючы інтарэсы неагрэсіўных дзяржаў, перш за ўсе Англіі, Францыі, ЗША, а апошнія пяццца назад і адступаюць, даючы агрэсарам уступку за ўступкай»^{*)}.

Гэта палітыка ўступак не тлумачыцца слабасцю неагрэсіўных краін (якія, разам узятыя, ва ўсіх адносінах мацней агрэсараў). Яна тлумачыцца ў асноўным адмаўленнем большасці неагрэсіўных краін ад прынцыпа калектыўнай абароны супроць агрэсараў і пераходам на пазіцыі «неўмяшання», «нейтралітэта».

«На справе, аднак, палітыка неўмяшання азначае патуранне агрэсіі, развязванне вайны,— значыць, ператварэнне яе ў светную вайну. У палітыцы неўмяшання сквазіць імкненне, жаданне — не перашкаджаць агрэсарам тварыць сваю чорную справу, не перашкаджаць, скажам, Японіі ўбытацца ў вайну з Кітаем, а яшчэ лепш з Савецкім Саюзам, не перашкаджаць, скажам, Германіі ўвязнуць у еўрапейскіх справах, убытацца ў вайну з Савецкім Саюзам, даць усім удзельнікам вайны ўвязнуць глыбока ў ціну вайны, заахвочваць іх у гэтым цішком, даць ім аслабіць і знясіліць адзін другога, а потым, калі яны дастаткова аслабнуць,— выступіць на сцэну са свежымі сіламі, выступіць, вядома, «у інтарэсах міру», і прадыхтаваць аслабеўшым удзельнікам вайны свае ўмовы»^{**)}.

Рэчаіснасць начыста абвергла разлікі ініцыятараў і натхняльнікаў гэтай палітыкі. Яе баланс заключаецца ў страце Англіяй і Францыяй раду пазіцыі на Ціхім акіяне, Міжземным моры, у Цэнтральнай і Паўднёва-Усходняй Еўропе, у расшырэнні плацдарма фашыскай агрэсіі.

Мюнхенская здзелка, утвораная за кошт Чэхаславакіі ў верасні 1938 г., прывяла ў канчатковым выніку да акупацыі гэтай краіны германскім фашызмам, да расшырэння другой імперыялістычнай

^{*)} І Сяцін Сірэвзіданым даклад на XVIII з'ездзе партыі аб рабоце ЦК ВКП(б), стар. 12, Дзяржпалітвыдат, 1939 г.

^{**) Там-жа, стар. 13.}

вайны. Дзесяткі дывізій, якія Германія была вымушана раней трымаць на чэхаславацкай граніцы, цяпер могуць быць кінуты супроць Польшчы, Францыі і іншых краін.

Палітыка «неўмяшання» у адносінах германа-італьянскай інтэрвенцыі ў Іспанію прывяла да таго, што гэта краіна ператворана ў плацдарм агрэсараў супроць Францыі, Англіі і іх марскіх комунікацый, супроць Партугаліі, — якая на працягу многіх дзесяцігоддзяў адыгрывала відную ролю, як звяно у сістэме брытанскай абароны.

Палітыка «неўмяшання» прывяла да таго, што японскія імперыялісты ўсе больш бесцарамонна выжываюць Англію і іншыя краіны з кітайскіх рынкаў і портаў, пагражаючы Сінгапуру, Гонконгу, Філіпінам, Індакітаю. Блакада японцамі замежных канцэсій у Цяньцзіне, іх гаспадаршчыне на востраве Гуланьсү, у Сяогу, у Шанхай, здэкі і гвалты, якім падвяргаюць яны англііскіх падданных — вось плады гэтай палітыкі.

Пладамі той-жа палітыкі з'яўляецца растаржэнне Германіяй дагавора аб ненападзе з Польшчай і растаржэнне ёю марскога пагаднення з Англіяй, зк. ючэнне германа-італьянскага ваенна-паветранага саюза, які носіць адкрыта наступальны характар.

Нарэшце, плодом той-жа мюнхенскай палітыкі з'яўляецца гонка сухапутных, марскіх і паветраных узброенняў, якія пачынае мільярд за мільярдам, патрабуе нечуванага напружання народнай гаспадаркі кожнай краіны. Мюнхенскія «мірагворцы», якія фактычна раней тым, што яны, аддашы у афію агрэсара Чэхаславакію, быццам-бы выратавалі гэтым м.р., вымушаны цяпер апраўдвацца тым, што іх нібыта абманулі, увялі ў зман.

Рэзкае пагоршэнне міжнароднай абстаноўкі, негатаваўне супроць капітулянтаў, якое расце ва ўсіх сляях грамадства, — усе гэта факты, з якімі прыходзіцца лічыцца кіруючым дзеячам неагрэсіўных дзяржаў. Гэта пабудзіла ўрады дэмакратычных краін актывізаваць сваю знешнюю палітыку.

Англія заключыла пакт аб узаемадапамозе з Польшчай. Англііскія гаранты даны Румыніі і Грыцы. Заключаны англа-турэцкае і Франка-турэцкае пагадненні аб узаемадапамозе.

Але разам з тым, ні ў якім разе не склалі зброі рэакцыйныя колы буйнага капітала, якія з'яўляюцца ворагамі калектыўнай безпаснасці і цэпка стараюцца ўтрымацца на старых капітулянтскіх мюнхенскіх пазіцыях. Іх уплыў сказваецца паміж іншым у тым, што Германіі было выдана золата, якое належала Чэхаславакіі і захоўваўся на рахунку Банка міжнародных разлікаў у Базелі (Швейцарыя). Французскія ўлады выдалі Франко запасы запас, які належаў Іспанскай рэспубліцы і захоўваўся ва Францыі.

Французскія ўлады, якія працягваюць трымаць у канцэнтрацыйных лагерах і падвяргаюць прыцясненню дзесяткі тысяч рэспубліканскіх байцоў, выдалі Франко ўсю зброю і велізарныя запасы ваеннага снаражэння, эвакуіраванага рэспубліканскімі вонскамі пры іх адступленні з Каталоніі на французскую тэрыторыю. Як і раней, з Францыі і яе паўночна-афрыканскіх калоній, як паведамляе друк, — у Германію ўвозяцца сотні тысяч тон жалезнай руды і іншай ваеннай сыравіны.

Дэмакратычныя дзяржавы наперакор грамадскай думцы, якая патрабуе байкоту агрэсараў, працягваюць снабжыць вачынымі матэрыяламі Японію. Гэтымі днямі лонданская газета «Дэйлі Геральт» паведаміла, што паводле даных, сабраных «Саюзам дэмакратычнага

кантроля», тры дэмакратычныя дзяржавы паставілі ў 1938 г. Японіі 86% неабходных ёй ваенных матэрыялаў: 57% прыпадае на долю ЗША, 20,5% — Англіі, 8,5% — Галандыі. З сапраўды хрысціянскай пакоры рэагуюць кіруючыя англіскія колы на паводзіны наглеючай з кожным днём японскай ваеншчыны — у Цяньцзіне, Шанхаі, Сватоу, Гулансу.

Народы супроць фашызма і вайны.

Усенародны рух супроць вайны і фашызма ўзначальваюць камуністычныя партыі, узброеныя інацым вопытам ВКП(б), ленинска-сталінскай практыкай і стратэгіяй класаван барацьбы і пролетарскай рэвалюцыі.

Амаль 3 годы дрэнна ўзброены іспанскі народ вёў няроўную герачную барацьбу за сваю незалежнасць, адбіваючы напад двух буйных імперыялістычных фашысцкіх дзяржаў — Германіі і Італіі, узброеных і падтрымліваных усімі сродкамі іспанскіх фашысцкіх мяцежнікаў.

Пісьма з гэтай адкрытай інтэрвенцыяй, супроць іспанскага народа апалчылася ўся сусветная рэакцыя, якая праводзіла пад флагам «неумешання» скрытую інтэрвенцыю, блакаду рэспубліканскай Іспаніі.

Імператар самаму зверскаму тэрору, масавым пакаранням смерцю, фашыстам у Іспаніі не ўдаецца пагасіць голымі народнымі нянавісці да прыняцальнікаў. Толькі гэтымі днямі сусветны друк паведамляе аб паўстанні ў Астурый, у гарах якой дзейнічаюць тысячы партызан-гарнякоў.

Герачная барацьба іспанскага народа садзейнічала росту інтэрнацыянальнага салідарнасці ва ўсім свеце. Скарбніца міжнароднага баявога вопыту пролетарыяў усіх краін ўзбагацілася герачнымі ўчынкамі байцоў інтэрнацыянальных брыгад, праверкаю кадраў сусветнага камуністычнага руху ў агні справядливой антыфашысцкай вайны.

На другім канцы зямлі вядзе справядлівую, вызваленчую, айчынную вайну супроць японскіх захватчыкаў 450-мільённы кітайскі народ. 7 ліпеня мінула два годкі з дня японскай правакацыі ў Люкоуцзяо, каля Бэйліна, якая з'явілася синалам да ўтаржэння. І што-ж? Японская фашысцкая ваеншчына, разлічваўчы на «маланкавую» перамогу, жорстка пралічылася.

На другі-ж дзень пасля ўтаржэння японцаў камуністычная партыя Кітая звярнулася да кітайскага ўрада з дэкларацыяй, у якой указвала, што выхад для Кітая — толькі ва ўзброеным супраціўленні сіламі ўсёй нацыі.

Гоміндан і кампартыя ўстанавілі паміж сабою супрацоўніцтва і сумесна заклікалі народ на барацьбу за выратаванне радзімы і яе незалежнасці, і ўсе сілы кітайскага народа аб'ядналіся пад сцягам антыяпонскага нацыянальнага фронту. Палітычную аснову антыяпонскага адзінства складаюць тры народныя прынцыпы Сун Ят-сена: нацыянальнае вызваленне, дэмакратызм, добрабыт народа.

Японскім імперыялістам удалося захапіць буйнейшыя прамысловыя раёны краіны, чыгуначныя магістралі, порты і эканамічныя цэнтры Шанхаі, Нанкін, Бэйлін, Цяньцзін, Ханькоу, Кантон.

Але і гэты японцаў распаўсюджваецца толькі на буйныя гарады

важкі палоскі території уздовж чужинських ліній. У 9 провин-
цій, які тільки окуповані, переважає більшість районів
під контролем партизан і регулярної китайської армії.

У околицях Шанхая, Нанкіна, Бейпіна і Цяньцзіна, на підступах
до Кантону здійснюють партизани і регулярні китайські частини.
Вони вбивають тисячі партизан, загартованих у дворічних
війнах, змагаючись з ними у японців.

Гораздо більше барацьби з ворогом наказують народу 8-я і
4-я національно-революційні армії, які нанесли японцям не одне бо-
йове поразення.

Китайський народ, який володіє величезними людськими, сировинними і
матеріальними резервами, здатен всьому працювати. Стратегія
китайського народу розлічена на знесення ворога, на вичарпання
матеріальних і людських резервів Японії.

Важко уявити собі японським імперіялістам у 1 мільярд забитими
і раненими, у десятки мільярдів ієн. Все зростаючі військові рас-
ходи Японії покриваються за кошт японського народу, шляхом па-
вільнення податків, збільшення цін, примусового розмишування
військових папирів, скорочення зарплати і т. д. І у той час як у Китаї все
вишай зростає могутня національно-визвольна боротьба, народні маси
Японії все активніше викликають свідомість нездоволеності рабським
положенням і пануванням фашистської війни.

У кінці мая цього року у японській газеті «Асахі» з'явилася
заметка про виголошення на конференції начальника жандармерії
архоната прапора Японії Кімура, який заявив, що «радикальні
елементи ведуть антивійськову пропаганду у зв'язі з тяжкими і
протягалими війнами, на що ми повинні звернути особливу увагу».
Кімура признав, що «кар'єри комуністичного руху виростає тяжка
і змощена діяльність комуністичних елементів у військовій
сфері». З дзінніка у і писем японських солдат і офіцерів, з показан-
ням полонних, виросла велика кількість розумних і слабких
людей у масах, у зв'язі з війною у Китаї.

Ця стаття японців на зрадника Ван Цзін-вєя, на трагічну
агентуру японської розвідки, на марксистський і радянський крах
все сирійської японської війни, розкриття або ослаблення радянської
національно-визвольної боротьби. Наближається третій етап
війни китайського народу.

«Важка антияпонська війна, — говорила у резолюції
VI розширеного пленуму ЦК компартії Китаю, які відбулися у
кінці минулого року, — буде мати три етапи: з боку ворога
спочатку наступлення, потім — абарона і, нарешті, — відступ-
лення; з нашого боку спочатку — абарона, потім — підготовка
до контрнаступлення і, нарешті, — контрнаступлення».

Калі-ж наші сили будуть поєднані підручними, ми,
використовуючи зростаючі тяжкості японської війни
і сприятливу для нас міжнародну ситуацію, почнемо контр-
наступлення і будемо прагнути його аж до повного вигнання
японських загарбників з Китаю, г. зн. до канчаткової перемоги*.)

З захопленням сочась народи усього світу за титанічну боротьбу
китайського народу, який уперто бореться за свою свободу, суверенітет і
незалежність, який змагається за свою свободу, суверенітет і
незалежність.

* Доклад на сесії Коммунистичного Інтернаціоналу № 2, стор. 86, 1939 г.

і вайны. Рух салідарнасці з кітайскім народам і дапамогі яму, рух за байкот японскіх тавараў з'яўляецца бунейшым фактарам, які згуртоўвае і ўзмацняе антыфашысцкія сілы, сілы міру ў міжнародным маштабе.

Неспакойна ў тылу ў германскага фашызма, хоць гестапо выбівасца з сіл, каб стварыць у Германіі і акупіраваных краінах магільную цішыню.

Вось факты апошніх тыдняў. На адным бунтым ваенным заводзе ў Берліне рабочыя аб'явілі аднагадзінную стачку салідарнасці са сваімі таварышамі—чэхамі.

Рабочыя суднабудаўнічых верфей «Блом і Фос» публікуюць у змежным друку і ў падпольных лістоўках зварот, у якім заявляюць: «Мы патрабуем 8-гадзіннага рабочага дня, мы хочам працаваць толькі на мір, а не на вайну».

У Рурскай вобласці, у шахтах і на метатурбінных заводах ажыццяўляецца лозунг: «працаваць запаволеным тэмпам».

У Саарскай вобласці на радзе шахт рабочыя, пратэстуючы супроць падоўжання рабочага дня, сымняюць работу датэрмінова.

У чэрвені адбылася стачка мабілізаваных для работы на «лініі Зігфрыда». Бастуючымі было прад'яўлена патрабаванне аб дазволе спатканняў з роднымі і спыненні ўтрыманняў з зарплаты.

У Грулаху (Судэцкая вобласць) баставалі тэкстыльшчыкі.

У Празе 5 ліпеня адбылася масавая дэманстрацыя ў памяць чэшскага народнага героя Яна Гуса, спаленага ў 1415 г. на кастры за барацьбу супроць царкоўнага мрэкабесся і гнёту нямецкіх феодалаў.

Тэатральныя прад'яўленні ў Празе і правінцыі скрозь і ўсюды суправаджаюцца патрыятычнымі дэманстрацыямі чэшскага насельніцтва.

Германскаму ваеннаму камандаванню прышлося спешна, пасля 3 месяцаў акупацыі, змяніць некаторыя военскія часны, ахопленыя «дэмаралізацыяй» і накіраваць у Прагу новыя атрады з Германіі. Нярэдка і выпадкі прамога дэзерцірства з германскай арміі.

Узмацняецца бражэнне ў Італіі, дзе мацісінны штуршок да росту незадаволенасці дало раскватараванне германскіх войск па ўсяму Аленінскаму поўвостраву і на востраве Сіцыліі.

Цяга мас да адзінства для барацьбы супроць фашызма і вайны дае ведань аб сабе у выніках парламенцкіх выбараў у Бельгіі, Галандыі, Фінляндыі, дзе агентура германскіх функцыянараў падарыла паражэнне.

Масы за адзінства, наперакор старанням рэакцыйных лідэраў, соцыял-дэмакратыі, якія ўваскрашаюць цяпер, у абстаноўцы другой імперыялістычнай вайны, традыцыі прадажніцтва і здрады 1914 г. Гэтыя лідэры, якія вігаві мюнхенскаму капіталу і дакучаюць да лозунга «лепш рабства, чым вайна», усё больш трацяць уплыў у масах.

Бурнымі пратэстамі рабочых было сустрэнута прад'яўленне праграм лідэраў і традыцыйнага рэжыму Іанскай дэмакратыі і французскай соцыялістычнай партыі, забараніўшае членам партыі ўступаць у Імперыялістычны фронт СССР. На гэтым кантэры і адбываюцца стачкі супроць фашызма і вайны», пад выглядам таго, што ў гэтых арганізацыях уплыў належыць камуністам.

Масы за адзінства, за падтрыманне мірнай палітыкі СССР, за стварэнне мірнага свету, за пераможную барацьбу супроць фашызма і вайны, рэзальныя мітынгаў і сходаў, выступленні ў дэмакратычных арганізацыях.

Перад вачыма народаў — прыклад Савецкага Саюза. Ніколі яшчэ ў самых найшырэйшых слаях насельніцтва капіталістычных краін не была так папулярна наша сацыялістычная радзіма. З велізарнай увагай, гордасцю і любоўю сочаць рабочыя, працоўныя усіх краін за нашым ростам, будаўніцтвам, дасягненнямі. Небывалым поспехам карыстаецца выданы ў радзе краін у перакладзе на англійскую, нямецкую, французскую і іншыя мовы «Кароткі курс гісторыі ВЛКСМ» магучы з'езд міжнароднага пролетарыята, кніга, якая вучыць, як змагацца за мір, за сацыялізм.

Савецкі Саюз у барацьбе за мір

Савецкі народ, які пабудова ў асноўным сацыялізм і ажыццяўляе трэцюю сталінскую п'ятую, упэўнена ідзе да сваёй вялікай мэты да куніістычнага грамадства.

Непахісна маральна-палітычнае адзінства савецкага народа, кіраванага большавіцкай партыяй на чале з вялікім і мудрым правадыром, любімым Сталіным.

Нескрушальныя магучыя Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія і Ваенна-Марскі Флот, якія ахавваюць мірную сацыялістычную працу 170-мільённага савецкага народа.

Наш народ цвёрда запамінуў указанне таварыша Сталіна аб капіталістычным акружэнні, аб тым, што замежныя разведкі будуць і ў далейшым засылаць у наш краіну шпёнаў, забойцаў, шкодніц.

Зорка і пялёстка стаць на пасту савецкая разведка, якая, пры дапамозе савецкіх патрыстаў, грміць і выкарчоўвае ворагаў народа.

Краіна Саветаў, аплот хаспадарства міру, апраецца ў сваёй жыццёвай палітыцы на сваю растучую тэнітарную, палітычную, культурную і ваенную магучасць, на гарачы патрыятызм савецкага народа. Яна апраецца на брацкую салідарнасць з працоўнымі усіх краін. Савецкі Саюз гатовы з'явіцца пад баючым месна ў створэнні адзінага фронту міралюбных дзяржаў супраць далейшага разбурэння агрэсіі.

Задачы знешняй палітыкі СССР былі з вычарпальнай дэкладнасцю вызначаны таварышом Сталіным на XVIII з'ездзе партыі:

«1. Праводзіць і ў далейшым палітыку міру і ўмацавання дзел, якіх сувязен з усімі краінамі;

2. Захавваць асярочнасць і не даваць уцягнуць у канфлікт ні адну краіну правакатарам вайны, якія прывыклі заграбніць сваімі чужымі рукамі;

3. Хаспадарстваваць у б'юро магучасць нашай Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота;

4. Месна ўмацаваць і развіць дружбы з працоўнымі усіх краін, якія імкнуцца да міру і да барацьбы паміж народамі».

У гэтых прынцыпах, якія былі прынятыя на XVIII з'ездзе партыі, ляжыць у аснове нашай палітыкі. І гэта дазволіць у абарончы фронт неагрэсіўных дзяржаў, фронт, які можа аказацца дзеездольным толькі пры наяўнасці мінімальнага ўмоў:

«... заключэнне паміж Англіяй, Францыяй і СССР эфэктнага пакта ўзаемадапамогі з гарантыяй нейтралітэту і абарончы характар; гарантаванне з боку Англіі, Францыі і СССР дзяржаў цэнтральнай і ўсходняй Еўропы, уключаючы ў сябе і астатнія краіны».

ў іх лік усе без выключэння пагранічныя з СССР еўрапейскія краіны, ад нападу агрэсараў; заключэння канкрэтнага пагаднення паміж Англіяй, Францыяй і СССР аб формах і размерах безадкладнай і эфектыўнай дэпамогі, аказваемай адзін другому і гарантуемым дзяржавам у выпадку нападу агрэсараў**).

Усяляк змагаючыся за мір і адстойваючы справу міру, Савецкі Саюз, пры заўсёды арыентацыі на сваю узброеную магутнасць, на сваю матэрыяльную, асіміляцыйную перадавую вясёлую тэхнічную Чырвоную Армію, за якую стаяць незлічоныя рэзервы савецкіх патрыётаў, грудзмі гатовых абараняць граніцы свайго сацыялістычнага радзімы.

«Мы не баімся пагроз з боку агрэсараў і гатовы адказаць двайным ударам на ўдар падпальшчыкаў вайны, якія прабуюць парушыць недатыкальнасць Савецкіх граніц»).**

Сілу гэтай яснай і зразумелай пераэцяротгі адчула на сабе японская ваеншчына год назад, у памятных дні баёў ля возера Хасан. Комуністы і камсамольцы, беспартыйныя большэвікі, камандзіры камісары і баяцы Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі праявілі цудоўную доблесць і сапраўднага героіства ў абароне свяшчэнных граніц нашай сацыялістычнай радзімы.

З іменем Сталіна на вуснах яны ішлі на штурм варожых пазіцый, разграмілі зарваўшыся японскія правакатараў і выкінулі іх за межы савецкай тэрыторыі. Японская дыпламатыя, якая раней прыбегла да наглага шантажу, прымушана была прасіць аб мірным урэгуляванні хасанскага «інцыдэнта».

Новым довадам таму, што шантаж у адносінах Савецкага Саюза не дасягае мэты, а правы Савецкай дзяржавы знаходзяцца пад надзежнай абаронай, з'явіўся для японскіх рэакцыянераў вынік нашых перагавораў з Японіяй па рыбаалоўнаму пытанню. Савецкі ўрад атмавіўся прадоўжыць канвенцыю аб арэндзе японцамі нашых рыбаалоўных промыслаў у адносінах 37 участкаў, якія маюць пэўнае стратэгічнае значэнне. Не даламаглі ні пагрозы, што раздаваліся з Токіа, якому, натуральна, не хацелася расставання іменна з гэтымі участкамі, ні антысавецкія ляманты японскіх газет.

Японскаму ўраду прышлося падпісаць пагадненне на ўмовах выстаўленых СССР, 37 участкаў былі із'яты ў японцаў.

Не здаволіўшыся, як выдаць, урокам, атрыманым ля Хасана, японскія правакатары перанеслі сваю актыўнасць на граніцы Мангольскай Народнай Рэспублікі, з якой наша дзяржава звязана доўгалецімі ўзаімі дружбы.

Планы японскай ваеншчыны ў адносінах МНР вядомы, яна іх не скрывае. У японскай літаратуры апошніх год і ў дакументах, прысвечаных пытанням знешняй палітыкі, не раз вызначалася захвальніцкая палітыка самураяў, якая зводзіцца да наступнага:

1) З пункту погляду наступальных планаў японскага імперыялізму на азіяцкім мацерыку МНР, з прычыны яе географічнага становішча

*) В. М. Молатаў, Доклад на III сесіі Вярхоўнага Савета СССР, „Правда“ ад 1 чэрвеня 1939 г.

**) І. Сталін, Справа на тэмада XVIII з'езда партыі аб рэбле ЦК ВКП(б) стар. 17, Дзяржаўна-выдат, 1939 г.

аказваць Японію як п'янтарм для ваіны супраць Савецкага Саюза і для флангавага ўдару па Сібіры;

2) Захапіўшы МНР, японцы тым самым убілі-б клін паміж СССР і Кітаем;

3) МНР з'явілася-б базам для прасоўвання ў паўночна-заходніх правінцыях Кітая—Суйюань, Нінся, Ганьсу і Сіньцзян;

4) МНР цікавіць Японію і як жывегадуючая база, дутым якой ўваходзіць у японскія планы «вялікай ваіны», для забеспячэння японскай арміі коньмі, а японскай ваеннай прамысловасці шкурай, шэрсцю, мясам і іншымі відамі стратэгічнай сыравіны.

СССР неаднакроць перасцерагаў японскую ваеншчыну, што яе планы агрэсіі супраць МНР і ператварэння яе ў п'янтарм для нападу на Савецкі Саюз сустрапаць з нашага боку рашучы адпор.

27 лістапада 1934 г. паміж савецкім і мангольскім урадамі адбылося пагадненне аб узаемным падтрыманні ўсім мерамі ў справе прадухілення і папярэджання пагрозы ваеннага нападу, а таксама аб аказанні адзін другому дапамогі супраць любога агрэсара. 12 сакавіка 1936 г. гэта вуснае пагадненне было замацавана падпісаннем пратакола, артыкул 2-гі якога гаворыць:

«Урады Союза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік і Мангольскай Народнай Рэспублікі абавязваюцца ў выпадку ваеннага нападу на адну са старон, што дагаварваюцца, аказаць адзін другому ўсялякую, у тым ліку і ваенную дапамогу».

На пытанне амерыканскага журналіста Рон Говарда (у бюселе 1 красавіка 1936 г.), якой будзе пазіцыя СССР у выпадку нападу Японіі на МНР, таварыш Сталін адказаў:

«У выпадку, калі Японія адважыцца напасці на Мангольскую Народную Рэспубліку, пакідаючыся на яе незалежнасць, нам прыдзецца дапамагчы Мангольскай Народнай Рэспубліцы. Мы дапаможам МНР гэтак сама, як мы дапамаглі ёй у 1921 годзе».

31 мая 1939 г. таварыш Молатаў у сваім дакладзе на III сесіі Вярхоўнага Савета СССР з вычарпальнай яснасцю заявіў:

«Здаецца, пара ўжо зразумець, каму належыць, што Савецкі ўрад не будзе цягнуць ніякіх правакацый з боку японска-манчжурскіх воінскіх часцей на сваіх граніцах. Зараз трэба аб гэтым напаміць і ў адносінах граніц Мангольскай Народнай Рэспублікі. На існуючаму паміж СССР і Мангольскай Народнай Рэспублікай дагавор аб узаемадапамозе, мы лічым сваім абавязкам аказваць Мангольскай Народнай Рэспубліцы патрэбную дапамогу ў ахове яе граніц. Мы сур'ёзна адносімся да такіх рэчэй, як дагавор аб узаемадапамозе паміж Савецкім ўрадам і Я. павінен папярэдзіць, што граніцу Мангольскай Народнай Рэспублікі, у сілу заключанага паміж намі дагавора аб узаемадапамозе, бы будзем абараняць гэтак сама рашуча, як і сваю ўласную граніцу. Пара зразумець, што абвінавачанні ў агрэсіі супраць Японіі, выстаўленыя Японіяй супраць урада Мангольскай Народнай Рэспублікі, смешны і неадарэчны. Пара таксама зразумець, што ўсякаму цяпленню ёсць мяжа. Таму лепш своечасова кінуць паўтараючыся ўсё зноў і зноў правакатарскія нараўленыя граніцы СССР і МНР японска-манчжурскімі

воїнські частини. Адекватне попередження нами зроблена і праз японського посла ў Москві».

Але правкатары не сунімаюцца, не гледзячы на тое, што яны атрымалі на працягу чэрвеня і ліпеня г. г. рад вельмі навучальных урокаў, не гледзячы на той сумны вынік, яким закончыліся зч. л. ош. ня тыдні іх неаднаразовыя спробы утаржэння значнымі сіламі пяхоты, конніцы, артылерыі, танкаў і авіяцыі ў межах МНР.

Зарваўшыся японскія ваякі, спецыялісты па апублікаванню хвастлівых і хвастлівых зводак аб сваіх мнімых поспехах, зноў, як год назад ля возера Хасан, атрымалі магчымасць пераканацца ў сіле і магутнасці савецкай зброі, у доблесці Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, часті якой грамілі ворага, у брацкім садружстве з часткамі Мангольскай народнай арміі.

Стаўскае папярэджанне па атрасу падпальчыкаў вайны зноў атрымала сваё канкрэтнае пацверджанне на страх усім вортам вянкаў і магутнага сацыялістычнага дзяржавы, гэта радасць усім прыхільцам міру, працоўным усіх краін.

„Блокнот агітатора“
№ 22 (256). 1939.

П. Рубінчык

Аб кнізе Леніна „Матэрыялізм і эмпірыокрытыцызм“

Кніга «Матэрыялізм і эмпірыокрытыцызм» была напісана Леніным увосень 1908 г. і выйшла ў свет у маі 1909 г. Гэта былі годы сталыпінскай рэакцыі. Эканамічнае развіццё Расіі гэтых год характарызуецца значнымі зменамі. Працэс канцэнтрацыі прамысловасці ў руках больш буйных капіталістычных груп, які пачаўся яшчэ ў рэвалюцыі 1905 года, ўзмацняецца. Капіталізм у Расіі становіцца ўсё больш манопалістычным, імперыялістычным. Аднак, некаторае ажывленне прамысловасці ў Расіі няк не гаворыць за тое, што яна перастала быць адсталай у параўнанні з іншымі краінамі Еўропы.

Ленін у артыкуле «Як павялічыць размеры душавога спажывання ў Расіі» пісаў:

«За поўвека пасля вызвалення сялян спажыванне жалеза ў Расіі ўрасло ўпяцера, і ўсё-ж Расія застаецца неймаверна, нябачана адсталай краінай, жабрацкай і поудзікай, абсталяванай сучаснымі прыладамі вытворчасці ўчацвера горш Англіі, упяцёра горш Германіі і ўдзесьцяцёра горш Амерыкі»^{*)}).

Царскі ўрад пасля рэвалюцыі 1905 года пачаў ўзмоцнена ствараць сабе на весцы апору ў асобе шматлікага класа сялянскай буржуазіі—кулацтва. Сталыпінская палітыка выдзялення сялян з абшчын на хутары дала багачеям вёскі магчымасць разараць маломоцных сялян. Гэта палітыка не здолела падарваць сялянскі рух, чаго дамагаўся царскі сатрап Сталыпін. Праўда, першыя год узмацнення вылучэння на хутары (1907-1909) адметны некаторым заціхам, але неўзабаве пракацілася новая хваля сялянскага руху, выкліканая палітыкай самага дзікага тэрору. Годы сталыпінскай рэакцыі адзначаюцца разбойніцкімі набегамі жандармаў і чорнасоценных грамад на рабочы клас. Уся краіна пакрываецца шыбеніцамі. Фабрыканты і заводчыкі прымянялі асабліва суровыя рэпрэсіі: аб'яўлялі лакауты, заносілі ў чорныя кнігі рэбючых, якія ўдзельнічалі ў рэвалюцыі 1905 года.

Сталыпінская рэакцыя парадзіла распад і разлажэнне ў радках спадарожнікаў рэвалюцыі, якія вынілі з асяроддзя буржуазнай інтэлігенцыі. У гэты цяжкі для рэвалюцыянага руху час яны пачалі прэтасоўвацца да рэакцыі, імкнуліся зжыцца з царызмам. Частка гэтых інтэлігентаў ператварылася ў шпёнаў царскай ахранкі, у пра-

^{*)} Ленін, т. XVI, стар. 543.

вакатараў рабочага руху. Другая частка падпрыняла крытыку марксізма, прабуючы сваімі выдуманымі «тэорыямі» ўнесці яд разлажэння ў рабочы клас, каб адцягнуць масы ад рэвалюцыі. Гэтыя паны, прыкрываючыся фальшывым сцягам «налепшэння» філасофіі марксізма, навялі наступленне на яго асновы. Перараджэнцам трэба было даць адпор, і гэту гістарычную задачу бліскуча выканаў В. І. Ленін у сваёй выдатнай працы «Матэрыялізм і эмпірыокрытыцызм».

Непасрэдным поводам да стварэння Леніным гэтай вялікай філасофскай працы з'явілася неабходнасць выкрыцця рускіх махістаў, якія выступілі ў год рэакцыі супроць марксісцкай філасофіі пад сцягам «абароны» марксізма.

Аднак гэтым не вычэрпваецца значэнне ленінскай кнігі «Матэрыялізм і эмпірыокрытыцызм». Яе з'яўленне адкрыла цэлую эпоху ў развіцці тэарэтычнай асновы большэвіцкай партыі дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізма. Гэта кніга з'явілася тэарэтычнай падрыхтоўкай партыі новага тыпу. Ацэньваючы гэту працу Леніна, тав. Сталін яшчэ ў 1924 годзе пісаў:

«Можа быць, найбольш яркім выражэннем таго высокага значэння, якое надаваў Ленін тэорыі, належала-б лічыць той факт, што не хто іншы, як Ленін, узяўся за выкананне сур'ёзнай задачы абгульнення па матэрыялістычнай філасофіі найбольш важнага з таго, што дана навукай за перыяд ад Энгельса да Леніна, і ўсебаковай крытыкі антыматэрыялістычных плыняў сярод марксістаў. Энгельс гаварыў, што «матэрыялізму прыходзіцца прымаць новы выгляд з кожным новым вялікім адкрыццём». Вядома, што гэту задачу выканаў для свайго часу не хто іншы, як Ленін, у сваёй выдатнай кнізе «Матэрыялізм і эмпірыокрытыцызм»^{*)}.

Выкрышы, як перараджэнцаў і фальсіфікатараў, багданавускую кампанію, якая падпрыняла атаку на марксізм, Ленін бліскуча паказаў, што сабою прадстаўляюць і куды коцяцца гэтыя паны. У артыкуле «Марксізм і рэвізіянізм» Ленін указвае, што Багданав, Базараў і інш., з'яўляючыся неўмістачамі і неабераклівамі, па сутнасці нічым не адрозніваюцца ад іншых рэвізіяністаў, што яны таксама плятуцца ў хвасце буржуазнай, прафесарскай навукі.

Далейшыя падзеі цалкам пацвердзілі правачанне Леніна аб будучым лёсе эмпірыокрытыкаў. Ах, спроб спалучыць філасофію Маркса з ідэалістычнай філасофіяй Маха і Авенаруса яны чырыта перанішлі на пазіцыю ваяўнічага царкоўнага мракабесся. Ах, спроб тывідацыі рэвалюцыянальнай партыі пролетарыята ў год рэакцыі яны перанішлі да барацьбы супроць вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Падзенне гэтых людзей працягваецца і ў далейшым, яны прымаюць актыўны ўдзел у контррэвалюцыйных шкодацкіх арганізацыях. Такі быссласны шлях нечувальнага маральнага падзення і здрадніцтва прайшла большасць «эмпірыокрытыкаў».

У прамой дружбе з «эмпірыокрытыкамі» увесь час былі заклятыя ворагі народа Іуда-Троцкі, Бухарын, Зіноўев, Рыкаў, Каменев, Томскі і інш. Яны сустрэлі ў штыкі паяўленне кнігі Леніна «Матэ-

^{*)} Сталін «Пытанні ленинизма», стар. 13—14, выд. 10-е.

риалізм і емпіриокритицизм» і відкрито солідаризувалися з багданітською «філософією», використовуючи її для барацьби супроти марксизму-ленінізму.

У бесіді з першою американською робочою делегацією товариш Сталін класично показав, як Ленін розвивав далі марксизм у цілому, у тій мірі і філософію марксизму.

«Ленін не був одною тільки виконавцем вчення Маркса—Енгельса. Він був разом з тим продовжателем вчення Маркса і Енгельса. Що ж це означає? Це означає, що він розвивав далі вчення Маркса—Енгельса пристосовано до нових умов розвитку, пристосовано до нової фази капіталізму, пристосовано до імперіалізму. Це означає, що, розвиваючи далі вчення Маркса у нових умовах класової боротьби, Ленін внес у загальну скарбницю марксизму нешта нове у порівнянні з тим, що дано Марксом і Енгельсом, у порівнянні з тим, що магло бути дано у період імперіалістичного капіталізму, причому ж це нове, внесене Леніном у скарбницю марксизму, базірується цілком і повністю на принципах, даних Марксом і Енгельсом. У цьому сенсі і говориться у нас про ленінізм, як марксизм епохи імперіалізму і пролетарських революцій» *).

Як на всіх своїх класичних творах, так і у «Матеріалізмі і емпіриокритицизмі» Ленін цілком і повністю опирається на принципи марксизму. Розвиваючи марксизм, Ленін, однак, розглядає його не як догмату, не як катехізис і символ віри, а як науку, яка не може стояти на одному місці, яка розвивається і удосконалюється. Ленін убагачує марксизм новими водами робочої революційної думки, новими даними, а насамперед його налаштовує і вивади змінює новими, адаптуючими новим історичним умовам.

Метод Леніна, говорять товариш Сталін, з являється не тільки адаптуванням, але і канкретизацією, далішим розвитком критичного і революційного методу Маркса, його матеріалістичної діалектики. Ленінізм у філософії представляє собою нову, вищу етап у розвитку філософії марксизму. Ленінізм, адже марксизм після усіх скасування і адікції, який зробили анархісти і інтернаціоналісти. Але ленінізм не тільки адікції марксизму, але і розвитку його далі. Епоха імперіалізму і пролетарських революцій дає надзвичайно складні форми адікції класу і класової боротьби. Для цієї епохи характерна найбільше адікція усіх супротивностей. Все ж це неабавало свого історичного адікції і адікції, і ж це впливає знову Ленін, а після Леніна продовжувачі справи Маркса, Енгельса, Леніна—Сталін.

«Можна сказати без переувеличення, що після смерці Енгельса найбільше історично Ленін, а після Леніна Сталін і інші вчені Леніна—були адікними марксистами, які рухали вперед марксистську теорію і убагачили її новими водами у нових умовах класової боротьби пролетаріату» **).

*). «Питання ленінізму», стор. 169.

**). «Короткі курс історії ВКП(б)», стор. 338—339.

Работы Леніна па дыялектычнаму і гістарычнаму матэрыялізму аб'яўляюць вынікі развіцця прыродазнаўства пасля Маркса і Энгельса, аналізуюць становішча прыродазнаўчых навук, а ў асаблівасці становішча фізікі, ускрываюць сутнасць і сэнс глыбокага крызіса, перажываемага навукай у гэты час, і тлумачаць гэтыя працэсы з пункту погляду матэрыялістычнай дыялектыкі. Маркс і Энгельс займаліся аб'яўленнем прыродазнаўства свайго часу. Яны паклалі асновы дыялектыка-матэрыялістычнай трактоўцы усіх пытанняў і праблем прыродазнаўчых навук «Дыялектыка прыроды». Энгельс прадстаўляе сабой велікую працу. Гэта кніга аб'яўляе і аналізуе прыродазнаўства XIX века, дае ўзор прымянення дыялектыкі ў прыродазнаўстве. Такім-жа ўзорам прымянення дыялектыкі ў прыродазнаўстве з'яўляецца ленінскі «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм».

Ленін узбагаціў і развіў далей філасофію марксізма, узняўшы яе на новую ступень тым, што з асаблівай сілай падкрэсліў прынцып партыйнасці філасофіі і навукі.

Ленінскі прынцып партыйнасці філасофіі і навукі з'яўляецца канкрэтызацыяй і далейшым развіццём падзялення марксізма аб партыйна-класавым характары навукі і філасофіі, аб рэволюцыйна-дзейсным характары нашай філасофіі.

У «Матэрыялізме і эмпірыкрытыцызме» Ленін услед за Энгельсам геніяльна паказаў, што ў галіне філасофіі змагаюцца два варожыя адна другому лагеры — матэрыялістаў і ідэалістаў, якія ў канчатковым выніку выражаюць інтарэсы антаганістычна процілеглых класаў — буржуазіі і пролетарыята, і што абманам і двудумствам з'яўляюцца выказванні махістаў-багдануцаў, быццам іх філасофія узвышаецца над гэтымі двума лагерамі.

Наконт гэтага Ленін пісаў:

«...Загнасеалагічны схатастыкай эмпірыкрытыцызма не тыя не бачыць барацьбы партыі ў філасофіі, барацьбы, якая ў канчатковым выніку выражае тэндэнцыі і ідэалогію варожых класаў сучаснага грамадства. Навейшая філасофія гэтак сама плотына, як і дзве тысячы год таму назад»^{*)}.

Ленін завастрыў пытанне аб партыйнасці філасофіі імённа таму, што ён услед за Марксам і Энгельсам непасрэдна звязаў тэорыю з практыкай, ператвараў тэорыю на практыцы, бачыў у адзінстве тэорыі і практыкі залог перамогі камунізма. Усякія хістанні ў галіне тэарэтычнай мыслі Ленін разглядаў як прамую шкоду партыйнай справе, а хістаючыся ў галіне тэорыі людзей — як прамых пасобнікаў буржуазіі. Ленін паказаў арганічнае адзінства філасофіі і палітыкі, неразрывнае адзінства дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізма з палітыкай партыі пролетарыята.

* * *

Работа Леніна «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм» — твор светна-гістарычнага значэння. У гэтай працы Ленін абараняе тэарэтычныя асновы большэвіцкай партыі, выкрывае шматлікіх ворагаў марксізма, якія аб'явілі паход супроць гэтых асноў.

^{*)} Ленін, т. XIII, стар. 292

У «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)» аб гэтай кнізе Леніна гаворыцца:

«Кніга Леніна з'яўляецца... матэрыялістычным абагульненнем усяго важнага і істотнага з таго, што набыта навукай і перададзена, прыроднаму за цэлы гістарычны перыяд, за перыяд ад смерці Энгельса да паяўлення ў свет кнігі Леніна «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм»*).

І далей:

«Большэвікі хацелі стварыць новую, большэвіцкую партыю, здольную быць узорам для ўсіх, хто хацеў мець сапраўдную рэвалюцыйную марксістскую партыю. Большэвікі рыхтавалі такую партыю ўжо з часоў старой «Іскры». Яны рыхтавалі яе ўпорна, настойліва, не гледзячы ні на што. Асноўную і рашаючую ролю адыгралі ў гэтай падрыхтоўчай рабоце такія працы Леніна, як «Што рабіць?», «Дзве тактыкі» і т. д. Кніга Леніна «Што рабіць?», была ідэалагічнай падрыхтоўчай такой партыі. Кніга Леніна «Крок уперэд, два крокі назад» была арганізацыйнай падрыхтоўчай такой партыі. Кніга Леніна «Дзве тактыкі» была палітычнай падрыхтоўчай такой партыі. Нарэшце, кніга Леніна «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм» была тэарэтычнай падрыхтоўчай такой партыі**).

Кніга Леніна «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм» — гэта класічны твор марксісма-ленінізма, які ў рэдзінных творах Леніна прадстаўляе тэарэтычную падрыхтоўку нашай партыі. У ёй Ленін дае канкрэтны і глыбокі разбор, асабліва крытыку ідэалістычных гонкаў і рэвізіянства, ворагаў марксізма, якія прыкрываліся фальшывым саянам «абароны» марксізма. У гэтай кнізе Ленін адстаўляе тэарэтычны фундамент камунізма, тэарэтычныя асновы нашай партыі. У ёй Ленін паказаў, што багданаўская кампанія пляецца ў хвасце рэакцыйных прафесараў Захада Маха і Авенарыуса і што гэтыя апошнія у сваю чаргу цалкам і поўнасю рэстаўравалі філасофію епіскапа Берклі, які ў XVIII стагоддзі выступіў, як вораг навукі і культуры, як мракабес з мракабесаў.

У «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)» гаворыцца:

«Каб ацаніць велізарнае значэнне кнігі Леніна ў гісторыі нашай партыі і зразумець якое тэарэтычнае багацце азначае Ленін супроць усіх і ўсіх рэвізіянстваў і перараджэнцаў перыяду сталінскай рэакцыі, неабходна, хоць бы каротка, пазнаёміцца з асновамі дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізма.

Гэта тым больш неабходна, што дыялектычны і гістарычны матэрыялізм састаўляюць тэарэтычны фундамент камунізма, тэарэтычныя асновы марксістскай партыі, а веданне гэтых асноваў і, значыць, іх усваенне з'яўляецца абавязкам кожнага актыўнага дзеяча нашай партыі***).

У гэтай выдатнай працы па марксісцкай філасофіі матэрыялізм характарызуецца наступнымі асноўнымі палажэннямі:

) Кароткі курс гісторыі ВКП(б), стар. 97—98.

**) Там жа, стар. 134.

***) Там жа, стар. 99.

1. У процілегласць ідэалізму марксісцкі філасофскі матэрыялізм лічыць, што свет не ёсць увасабленне «сусветнага духа», абсалютнага ідэі, «сазнання», а што ён матэрыяльны, што рознастайнасць свету — гэта розныя віды рухаючага матэрыі, што законы развіцця свету карэняцца ў ім самім, што адзіства свету — законнае існаванне матэрыяльнасці.

2. Што прырода, матэрыя ёсць аб'ектыўная рэальнасць, даная нам у адчуваннях, але існуючая незалежна ад адчуванняў і чалавечых сазнанняў, што само сазнанне ёсць вынік, прадукт матэрыі, што матэрыя першачынная, а сазнанне уварычна, што сазнанне ёсць адлюстраванне быцця, што мысленне не аддзяліма ад матэрыі, якая мысліць.

3. У процілегласць ідэалізму марксісцкі філасофскі матэрыялізм сцвярджае, што свет і законы яго развіцця ўпаўне пазнаваемы для чалавека, што практыка, як сукупнасць рэвалюцыйна-пераўтвардальных дзейнасці грамадскага чалавека, з'яўляецца адзіна правільным і даставярным крытэрыем ісціннасці чалавечага пазнання.

Гэтыя тры палажэнні марксісцкага філасофскага матэрыялізму з гранічнай глыбінёй і чоткасцю сфармуляваныя ў раздзеле IV «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)», складаюць сутнасць нашай марксісцка-ленінскага філасофскага светапогляду. Энгельс у сваёй вядомай кнізе «Людвіг Фейербах» пісаў:

«Важнейшее pytanie ўсёй філасофіі» ёсць «пытанне аб адносинах мыслення да быцця, духа да прыроды...»

Філасафы раздзяліліся на два вялікія лагеры адпаведна таму, як адказвалі яны на гэтае пытанне. Тыя, якія сцвярджалі, што дух існаваў раней прыроды, склалі ідэалістычны лагер. Тыя-ж, якія першачынным лічылі прыроду, належаць да розных школ матэрыялізма»¹⁾.

Аналіз сутнасці марксісцкага філасофскага матэрыялізма, даны ў «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)», з'яўляецца прамым працягам і развіццём гэтага класічнага вызначэння Энгельса.

Супроць непахісных палажэнняў філасофіі марксізму-ленізму змагаліся і змагаюцца ідэалісты, супроць гэтых-жа палажэнняў выступілі перараджэнцы і рэвізіяністы з багданавскай кампаніі. Імяныя яны ўзялі на імя ідэалістычную філасофію мракабеса Беркляя, філасофію Маха, Авенарыуса і таго, каб пересці паход свайго філасофскага матэрыялізма Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна.

У сваёй кнізе «Матэрыялізм і эмпірыокрытыцызм» Ленін дакладна выкрыв гэтых філасофскіх перараджэнцаў і даў класічнае вызначэнне асновы светапогляду нашай партыі. Ленін даказвае, што матэрыялізм, як філасофскі светапогляд, бярэ за першачыннае матэрыю, а дух, сазнанне, мысленне уварычным, вытворным ад матэрыі. Ідэалізм наадварот, лічыць першачынным і пачатковым дух, сазнанне, мысленне, ідэю, адчуванне, а прыроду, матэрыю аб'яўляе вытворным ад духу, сазнання, адчування. Ленін выкрывае ідэалістычнае вучэнне як рознавіднасць палухшчыны і падрабязна распрацоўвае пытанне аб чалавечым пазнанні, развівае матэрыялістычную тэорыю пераўтварлення тэорыю адлюстравання прадметаў мыслі. Ён гаворыць, што «чалавечы мысленне на прыродзе сваёй здольна даваць і дае нам абсалютную ісціну, якая складаецца з сумы адносных ісцін»²⁾.

¹⁾ Маркс, «Выбраныя творы», т. I, стар. 334

²⁾ Ленін, т. XIII, стар. 110.

Аб гэтым і развіваючы гэтыя геніяльныя палажэнні матэрыялізму і філасофіі, Тенін тэацэна бачыць «эмірыякрытыка» і іх ідэалізм. Ленін паказвае, што «эмірыякрытыкі», гэтак сама як Мах

Авенарыус, літаральна нічога новага не ўносяць у філасофію, і толькі перадаюць ідэю суб'ектыўнага ідэалізму і філасофіі Берклі і Юма, што яны прыкрываюцца толькі іншымі славечкамі. Атрымаўшы гэтак самае, што некалі сцвярджаў філасофствуючы пал Берклі.

Там-жа паказвае супраць іх іхніцы: Багданава і Берклі. Робячы рэшкі з работ абодвух, Ленін прыводзіць наступныя іхныя «дэмаганічныя» сярэднія пераказкі: тымка, што дамы, горы, рэкі, адным словам, адчувальныя рэчы маюць існаванне, прыродна і рэальнае, адметнае ад таго, што іх успрымае розум*).

Пры гэтым і тае месца з Берклі, якое ў самай непрыкрытай форме сцвярджае суб'ектыўна-ідэалістычную мысль аб тым, што няма гэтых-жа прыродных рэчэй па-за чалавечым сьведомасцю, Ленін паказвае, што на гэтых-жа пазіцыях стань і Багданаў, які ў сваёй прамове чыі гэта-ж пытаньне толькі прыкрываецца, маскіруецца іншым славечкам, каб німерана скрыць сутнасць справы. Ленін цытуе з ісьмя Багданава і Пехінава наступныя словы «...Махістам у філасофіі прызнаць сябе я не могу. У агучыўшым філасофскім аніцэты, я ўзяў у Маха толькі адно-ахучанне аб нейтральнасці элементу вольнага адрознення д. «[...чалавек не існуе нічога], аб залежнасці гэтых характарыстык толькі ад сувязі вопыта» **).

Як і з пачатку гэтай цытаты, Багданаў не хоча прызнаць аб'ектыўнага існавання. Ленін-жа паказвае, што Багданаў узяў самае асноўнае і самае галоўнае ў Маха, гэтак сама, як апошні ўзяў самае асноўнае галоўнае ў ісьмя Берклі, а іменна: адмаўленне аб'ектыўнага рэальнасці матэрыі, прыроды. Пры гэтым Ленін паказвае, што Багданаў, адмаўляючы тое, што ён узяў самае галоўнае ў Маха, упадабляецца чалавеку, які сцвярджаў-бы, што ён сябе не можа прызнаць рэлігійным чалавекам, староннікам рэлігіі, у сьлів таго, што ўзяў у гэтых староннікаў толькі адно, а іменна: веру ў бога. Гэтым Тенін паказвае, што Багданаў—беркліанец чысцейшай вады.

Каля праставіць пытанне: чаму Берклі, Мах, Авенарыус, Багданаў і яго кампанія выступілі супраць асноўнага сцвярджэння матэрыялістычнай філасофіі, што матэрыя ёсць аб'ектыўная рэальнасць,—то на гэтае пытанне ясны і чоткі адказ можна знайсці ў ісьмях Берклі. Гэты філасофствуючы пал выступіў супраць матэрыялізма з адкрытым аб'явам, выступіў як адкрыты вораг матэрыялізма, у той час як Багданаўская кампанія выступіла супраць матэрыялізма нячэсна і ліцамерна, дварушычаючы на кожным кроку. Аткажваючы на пытанне, чаму матэрыя, прырода не з'яўляюцца аб'ектыўнай рэальнасцю, Берклі іскаў: «Я сцвярджаю гэтак сама, як і вы» (матэрыялісты), «што, раз на нас аказвае дзеянне нешта звонку, то мы павінны дапусціць існаванне сіл, якія знаходзяцца па-за (намі), сіл, якія чужды існуючым адметам ад нас. Але тут мы разыходзімся на істоту аб тым, якая рэч гэта мэта і істота? Я сцвярджаю, што гэта дух, вы—што гэта матэрыя» ***).

*) Ленін, т. XIII, стар. 19.

**) Там-жа, стар. 47.

***) Цытавана на Леніну, т. XIII, стар.

Так разразіўся крызіс канца XIX і пачатку XX века, крызіс, які адлюстроўвае не крах і застоі навукі, а яе поспех і рост.

Ленін у «Матэрыялізме і эмпірыкрытыцызме» геніяльна ўскрыва сапраўдную прычыну і змест крызіса фізікі. Ленін паказаў, што гэта не крызіс фізікі як навукі, а крызіс тэарэтычных асноў у тых буржуазных прафесараў і вучоных, якім чужа была дыялектыка, што яны звінваліся ў ідэалізме галоўным чынам таму, што не ведалі дыялектыкі. У сваёй геніяльнай кнізе Ленін паказвае, што «сутнасць крызіса сутнасць фізікі заключаецца ў ломцы старых законаў і асноўных прынцыпаў, у адкідванні аб'ектыўнай рэальнасці па-за свядомасцю, г. зн. у замене матэрыялізма ідэалізмам і агінасцізмам».

Ленін даў глыбокі аналіз рэакцыйнага характару ідэалістычных пачынаў у прыродазнаўстве і ўскрыва іх ірмідэскае сэнс. Ён паказаў, што кожнае новае адкрыццё ў прыродазнаўстве не адмаўляе, а гэта пацвярджае дыялектычны матэрыялізм. Ён паказаў, што развіццё вядома на элекце, гэта не азначае, што «матэрыя знікае», гэта не крах самой матэрыі, а крах старых, застыўшых паняццяў аб ёй.

«Матэрыя знікае»—гэта значыць знікае тая мяжа, да якой мы ведалі матэрыю да гэтага часу, нашы веды ідуць глыбей; знікаюць такія ўласцівасці матэрыі, якія здаваліся раней абсалютнымі, нязменнымі, першапачатковымі (непраникальнасць, інерцыя, маса і т. п.) і якія цяпер выяўляюцца, як адносныя, уласцівыя толькі некаторым станам матэрыі. Бо адзіная «ўласцівасць» матэрыі, з прызнаннем якой звязан філасофскі матэрыялізм, ёсць ўласцівасць быць аб'ектыўнай рэальнасцю, і ён ваць па-за нашай свядомасцю**).

Разам з тым Ленін даказаў, што матэрыя невычарпальна і бясконца ў сваім руху.

Энгельс даў грандыёзнае філасофска-матэрыялістычнае абагульненне прыродазнаўству свайго часу.

У сваёй кнізе «Дыялектыка прыроды» Энгельс паказаў, што тая тэма сапраўды, якая сапраўды, што тым відавочна ад філасофаў, кады лічыліся аб'ектыўна, на самай справе аказаліся ў палоне ў філасофіі, але, нажалі, большаю часткай самай дрэннай. Старанна лаючы філасофію, яны сталі оваламі рэакцыйнага астаткаў самых брыдотных філасофскіх сістэм.

Ленін, гэта ж сама як і Энгельс, геніяльна паказаў, у пачатку XX стагоддзя і ўсё гэтае філасофія і тэорыя прыроднага веда, якія не прызнавалі дыялектыку.

Ленін паказаў, што як немец Мах, француз Анрі Пуанкаре і італьянец Дзюгем, так і англічанін Пірсон стаяць на чале пачатковых пазіцыях філасофскага ідэалізма, фідэізма. Паказаў, што ў гэтай трапіла значная частка фізікі і тэорыі прыроднага веда ў канцы XIX і пачатку XX стагоддзя.

«Фізіка і тэорыя прыроднага веда ў канцы XIX і пачатку XX стагоддзя».

«Фізіка і тэорыя прыроднага веда ў канцы XIX і пачатку XX стагоддзя».

«Фізіка і тэорыя прыроднага веда ў канцы XIX і пачатку XX стагоддзя».

«Фізіка і тэорыя прыроднага веда ў канцы XIX і пачатку XX стагоддзя».

у пам'ягненнє для нечистот. Да лху гѣтых акидаѣ аноснѣѣ
ѣвесь фізічны ідеалізм, уся емпірыокрытычная філасофія разам
з емпірыосімвалізмом, емпірыоманізмом і інш. і т. п.)*)

Ускриваючы сутнасць кризи́са теоретичних аснов у буржуазному
фізиках. Ленін показав, што для всего матеріялізма у цілому
адекватним з'являється філософське положення аб матерії, якого
говорять:

«Матерія єсть філософська, категорія для абзначення
об'єктуальної реальності, яка дана чалавеку у адчуваннях його,
якою калірується, фатаграфірується, адлюструється нашими
адчуваннями, існуючи незалежна ад їх»**).

Ленін показав далє, што філософське визначення матерії не у
якім разє не супрѣчыць, а навѣрнот—знаходиться у повній згодѣ
з природознавчо-науковим розумінням матерії.

Ленін геніально показав, што філософське розуміння матерії
нѣзмєнна у тым випадку, паколькі яно визначає адвєчнѣѣ і нѣзмєн-
ныѣ власцівасці матерії быць об'єктуальної реальності, і што при-
родознавчо-науковѣѣ розуміння матерії змѣняєма, паколькі мы все
больш і больш пазнаєм фізічныѣ і хімічныѣ власцівасці матерії.
Асновнає значєння філософського розуміння матерії, данє Леніным,
заключається у тым, што яно абвяряє ідеалізм і пановщину, дака-
внучи, што нѣма нїшєї об'єктуальної реальності акрамя матерії.
Імєнна таму ідеалісты всѣх масцен прѣбавали і прѣбуюць абвергнуць
гѣтѣѣ пѣзнѣцє. Берклі, Юм і махісты-емпірыокрытыкі на чолє з Багда-
новим виступили супрѣць гѣтаго асновнаго пѣзнѣцѣя філософського
матеріялізма у часє абарони ідеалізма. Яны даказвали, што матерія
єсть сукупність адчуванняч чалавека, што нѣма матерії па-за адчу-
ваннями, што матерія не єсть об'єктуальна реальність.

Ленін розбѣѣ махістаѣ-емпірыокрытыкаѣ і даказау, што абсурд-
ным з'являється погляд тых фізікаѣ, якія прышли да вивадѣ, у сув'ѣзѣ
з адкрыттем електронаѣ, што «матерія зникла». Їн геніально даказав,
што не матерія зникла, а зникла тѣѣ мяжа, да якої людѣѣ вѣдали
матерію дагѣтуль, г. зн. зникли такіѣ власцівасці матерії, якіѣ здава-
лися ранєї абсолютними і нѣзмєнними і якіѣ цяпер виявляюцца, як
адносныѣ, власцівѣѣ толькі некоторым станам матерії, што засталися
і заїсєды застанєцца при всѣх адкрытцѣях асновнаѣ власцівасцѣ мате-
рії быць об'єктуальної реальності, існавѣць незалежна ад свѣдомосцѣ.

Ленін геніально показав, што прагрѣс науки толькѣ сцвярджає
правильність поглядѣ дѣялєктычнаго матеріялізма на матерію як
об'єктуальну реальність. Бо адкрытцє наукаѣ електронаѣ якраѣ
і сцвярджає тѣѣ, што матерія єсть об'єктуальна реальність. Бо рух
електронаѣ внутрѣ атома адбывався да тѣѣ, як людѣѣ аб гѣтым
дѣвѣдѣтѣѣ, а гѣтѣ толькѣ і говорѣць за тѣѣ, што матерія у філософ-
ськѣм свѣм визначєнні єсть тѣѣ, што існує па-за сазнаннєм чалавека
па-за залежністю ад сазнання.

Геніально показавши, што матерія єсть об'єктуальна реальність,
Ленін у гѣтѣй-жѣ свѣєї прѣшѣ розклав зучєннє аб тым, што рух
простѣѣ і час єсть форми існування матерії. Ленін показав, што

*) Ленін, т. XIII, стар. 21.

**) Там-жѣ, т. XIII, стар. 100—101.

Гітлі дзялектычнага матэрыялізма зводзіцца да таго, што ўсе іх знаходзіцца ў безупынным руху і змяненні, што няма матэрыі без руху, што рух ёсць форма існавання матэрыі, што рух не зводзіцца да механічнага перамяшчэння цел, а абнімае сабой усе часта змяненні, якія адбываюцца ў прыродзе і ў грамадстве, што існуюць складанымі формамі руху, чым механічны, з'яўляецца цеплыня, хімічная рэакцыя, святло і электрычнасць, рух арганізма ў сэнсе жыцця арганізма, грамадскі рух, рух у мышленні. Гэтым самым Ленін даказаў, што рознастайныя формы руху складаюцца ў працэсе ўзаемадзеяння з'яў. Ленін далей паказаў, што гэтак сама, як няма матэрыі без руху, няма і руху без матэрыі, што сцвярджанне, быццам існуе матэрыя без руху,—ёсць ідэалізм, што такое дапушчэнне роўна дапушчэнню таго, што існуе мышленне без мозга.

У цеснай і непарыўнай сувязі з разуменнем руху, як формы існавання матэрыі, знаходзіцца і ленінскае вучэнне аб прасторы і часе:

«Прызнаючы існаванне аб'ектыўнай рэальнасці, г. зн. рухаючайся матэрыі, незалежна ад нашага сазнання, матэрыялізм немінута павінен прызнаваць таксама аб'ектыўную рэальнасць часу і прасторы»^{*)}.

Аб гэтым-жа Ленін далей пісаў:

«Можа ўстарэць і старэе з кожным днём вучэнне навукі аб будове рэчыва, аб хімічным саставе ежы, аб атаме і электроне, але не можа ўстарэць ісціна, што чалавек не можа харчавацца мыслямі і нараджаць дзяцей пры адной толькі платанічнай любові. А філасофія, якая адмаўляе аб'ектыўную рэальнасць часу і прасторы, гэтак сама бязглузда, унутрана-гнила і фальшыва, як адмаўленне гэтых апошніх ісцін»^{**)}.

У вучэнні аб прасторы і часе, як аб'ектыўных формах існавання матэрыі, Ленін, як і па ўсіх пытаннях, выяўляе ідэалістычную бязглуздыцу махістаў-эмпірыкрытыкаў. Ён выяўляе іх погляд аб тым, што не прырода дае нам разуменне прасторы і часу, а мы даем іх прыродзе, бо мы знаходзім іх зручнымі. Ён выяўляе Багданава, Бэзарава, якія і гавораць, што «прастора і час формы сацыяльнага вопыту розных людзей».

Вучэнне Леніна аб матэрыі і руху, аб прасторы і часе з усею сваёю пакізкаю, што кніга «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм» дапамагла асвятліць і абогатліць назеўшых адкрыццях фізікі, зразумець сутнасць крызіса яе, што яна указала матэрыялістычны шлях выхodu з крызіса прыродазнаўства.

У «Матэрыялізме і эмпірыкрытыцызме» Ленін разгарнуў сваю велічную тэорыю адлюстравання—тэорыю пазнання дзялектычнага матэрыялізма. Ён паказаў, што правільнае вырашэнне пытанняў тэорыі пазнання патлумі і павязе залежыць ад вырашэння асноўнага пытання філасофіі аб адносінах мышлення да быцця. Дзялектычны матэрыялізм вырашае гэтае пытанне такім чынам, што

^{*)} Ленін, т. XIII, стар. 143.

^{**)} Там-жа, стар. 152.

первічним і адпраўным з'яўляецца знешні, аб'ектыўны свет, а ўтарычным і вытворным з'яўляецца сазнанне, у якім гэты свет адлюстроўваецца. У працэсе пазнання навакольнага свету складаюцца адносіны паміж суб'ектам і аб'ектам пазнання, што пад аб'ектам пазнання, трэба разумець сам па сабе існуючы знешні свет, матэрыяльную сапраўднасць, а пад суб'ектам пазнання—пазнаючага чалавека, дзейнасць якога накіравана на змяненне навакольнага асяроддзя, што адзінства суб'екта і аб'екта з'яўляецца дыялектычным адзінствам, якое мае асновай гістарычную рэвалюцыйную практыку людзей.

У сваім вялікім вучэнні Ленін паказаў, што дыялектычнае адзінства аб'екта і суб'екта ў пазнанні заключаецца ў грамадскай рэвалюцыйна-пераўтвараючай практыцы, што людзі праз грамадскую сувязі і адносіны пазнаюць і ажыццяўляюць сваё панаванне над прыродай, што складаюцца ў працэсе вытворчасці адносіны на баз прадукцыйных сіл складаюць аб'ектыўную аснову гістарычнага працэса. Ленін геніяльна паказаў, што у вызначэнні сваіх мэт і задач мы выходзілі з аб'ектыўнасці гістарычнага працэса, і ў сілу гэтага камунізм, як наша мэта, з'яўляецца не утапічным, а навуковым.

У сваім вучэнні аб пазнанні, як адлюстраванні чалавекам аб'ектыўнай прыроды, Ленін паказаў, што сродкам і крыніцай пазнання з'яўляюцца пачуцці чалавека, якія даюць «суб'ектыўны вообраз аб'ектыўнага свету», устанаўляюць сувязь сазнання са знешнім светам, што шлях чалавечага пазнання ляжыць «ад жывога сузірэння к абстрактнаму мышленню і ад яго к практыцы—такі дыялектычны шлях пазнання ісціны, пазнання аб'ектыўнага рэальнасці»^{*)}.

Ленін далей паказаў, што мышленне бясконца набліжаецца да аб'екта, што адлюстраванне прыроды ў мыслях чалавека трэба разумець не «мертва», не «абстрактна», не без руху, не без супярэчнасцей, а ў спрадэльным працэсе руху, узнікнення супярэчнасцей і вырашэння іх. Дыялектычны матэрыялізм, як гэтаму вучыць Ленін, стаіць на пункце погляду адзінства мышлення і адчування ў пазнанні, што дыялектычным матэрыялізмам пераможана абмежаванасць сэнсуалізма і рацыяналізма. Ленін разарнуў вучэнне аб практыцы як крытэрыі ісціны, і паказаў, што поспех чалавечага практычнага дзеяння адпаведнасць нашых уяўленняў з аб'ектыўнай прыродай, што толькі ў грамадска-гістарычнай практыцы чалавечай, як і трэба разумець у самым шырокім сэнсе як рэвалюцыйную пераўтвараючую дзейнасць, што выражаецца ў класавым грамадстве ў барацьбе класаў, даецца крытэрыі сапраўднасці чалавечага пазнання навакольнага свету.

* * *

Ветэзарную ўвагу ўдзялае Ленін пытанню гістарычнага матэрыялізма, якія прадстаўляюць сабой пашырэнне патажніну дыялектычнага матэрыялізма на вучэнне грамадскага жыцця. Тое, што для Леніным у пытаннях гістарычнага матэрыялізма, прадстаўляе сабой новую ступень у яго развіцці. Пачынаючы ад кнігі «Што тае «прыяцелі народа» і як яны ваююць супроць сацыял-дэмакратаў» і канчаючы апошнімі працамі, Ленін развіў і ўзбагаціў гістарычны матэрыялізм Маркса і Энгельса, звязваючы яго непасрэдна з па-

^{*)} Ленін, «Філасофскія сшыткі», стар. 166.

тыкає партії на різних етапах її розвитку. Ленінські роботи стоять у ряді величезних історичних работ Маркса і Енгельса.

Ленін чинив первинні зусилля історичної науки вивченням законів розвитку продуктивних сил і творчих відносин, законів економічного розвитку громадянства. І в розвитку історичної науки як науки, яка перш за все показує історичні трудові маси історичній народі.

Ленін виходить з того, що чалавече громадянство не стоїть на місці, що адже тип творчих відносин змінюється другим типом. Так, перш за все громадянство змінюється феодальним, феодальним—феодалізмом, феодальним—капіталізмом, і, нарешті, капіталістичне громадянство повинно неминуче змінюватися комуністичним. Громадотворчість адже не може бути такою, як і в якомусь разі не приймає участі, без напруження без революційної боротьби і свідомого дієвства мас.

«На аснове конфлікту поміж новими продуктивними силами і старими творчими відносинами, на аснове нових економічних потреб громадянства змінюються нові громадянські ідеї, нові ідеї організації, нові і мобілізуючі маси, маси згуртовуються і нову політичну армію, створюють нову революційну силу і здійснюють її для того, щоб скасувати старі творчі відносини і нові творчі відносини і змінюють нові парадокси. Створюють процес розвитку історичного свідомого дієвства людини, міонне розвитку історичного перавороту, еволюція—революція»^{*)}.

У «Матеріалізм і емпіриокритицизм» Ленін сповняє на відомому патрістичному історичному матеріалізм «громадянське свідомо адлюструє громадянське буття»^{**)}. Гэта означає, що крім формування духовного життя громадянства, крім пахотження громадянських ідей і теорій треба шукати, а канчатковим виник, в умовах матеріяльного буття громадянства, адлюструванням якого історичні ідеї і теорії з'являються.

Гэта вчення Леніна атомала свой блискучий праця у «Короткий курс історії ВКП(б)», складеним при особистому удієлі товариша Сталіна:

«Які способи творчості і громадянства, таке й асновним і само громадянства, такі його ідеї і теорії, політичні погляди і установи»^{***)}.

Адже, як гэта вищевказано у IV-м розділі історії ВКП(б),

«не вицякає, що громадянські ідеї, теорії, політичні погляди, політичні установи не мають значення в житті громадянства, що вони не роблять відповідного дієвства на громадянське буття, на розвиток матеріяльних умов життя громадянства. Що дійсним значенням громадянських ідей і теорій погляду, політичних установ, що патично їх ролі в історії, то історичний матеріялізм не тільки не атмує, а, навпаки, підкреслює їх суверенну ролі і значення у житті громадянства, у історії громадянства»^{****)}.

*) «Короткий курс історії ВКП(б)», стор. 124

**) Ленін, т. XIII, стор. 264

***) «Короткий курс історії ВКП(б)», стор. 115.

****) Там-же, стор. 110.

Махісты-эмпірыкрытыкі апалчыліся таксама супроць гістарычнага матэрыялізма. Марксізму-ленінізму, які ў аснове тэставаў гістарычнага працэса класзе аб'ектыўнае, матэрыяльнае, грамадскае быццё людзей, яны проціпаставілі бязгледзшчы суб'ектыўна-ідэалізма беркманскага тыпу. Іх «іовады» супроць гістарычнага матэрыялізма з'яўляюцца павтарэннем старога «довада» супроць аб'ектыўнага існавання матэрыі. «Эмпірыкрытыкі» выступілі супроць вучэння марксізма-ленінізма аб аб'ектыўнай законамернасці гістарычнага працэса.

Ленін ушчэнт разбіў і гэты «довад» махістаў-эмпірыкрытыкаў. Ён геніяльна паказаў, што калі матэрыя ёсць аб'ектыўная рэальнасць і развіваецца ў сіль уласцівых ёй самых законах, то і гісторыя грамадства не ёсць скачленне выпадковасцей, не ёсць «соцыялізаваныя» воныг, як гэта захіцелася сівярджань Багдзінаву, а развіваецца законамерна. Ленін адстаіў гэту вялікую ісціну марксізма ў барацьбе з махістамі.

Ленін развівае далей вучэнне марксізма аб законах развіцця грамадства. Калі развіццё грамадства ёсць законамерны гістарычны працэс, то адсюль само сабою ясна, што рэвалюцыйная дзейнасць пролетарыята і яго партыі асновуецца не на «добрых пажаданнях», а на законамернасцях развіцця грамадства. Адсюль следзе, што наш барацьба за пабудову камуністычнага грамадства мае сваю аб'ектыўную аснову. Адсюль следзе, што партыя, рабочы клас і ўвесь савецкі народ з'яўляюцца творцамі гэтага неабходнага гістарычнага працэса. Адсюль следзе, што справа партыі Леніна-Сталіна з'яўляецца справой аб'ектыўнага гістарычнага працэса, што яна не магла не перамагчы ў нашай краіне і не можа не перамагчы ва ўсім свеце.

Таварыш Сталін— вялікі прадаўжац і развіццё вучэння Маркса і Леніна, тэарэтык большавізма і правадыр працоўных усяго свету. Дзеяннасць таварыша Сталіна дае нам яркі ўзор спалучэння вялікай тэарэтычнай магутнасці з выключным па сваім аб'ёму і размаху арганізацыйным вопытам пролетарскага руху. За ўсёй сваёй тэарэтычнай і практычнай барацьбе за камунізм таварыш Сталін развівае і ўзнімае на вышэйшую ступень філасофію марксізма-ленінізма— фундамент камунізма, тэарэтычную аснову марксісцкай партыі.

Яшчэ ў ранніх сваіх работах таварыш Сталін развіў і ўзбагаціў марксізм-ленінізм. У 1905 і 1907 гг. выйшлі ў свет «Мімаходам аб партыйных рознагалоссях» і «Анархізм і соцыялізм». У гэтых кнігах таварыш Сталін развівае асновы дыялектычнага матэрыялізма, з выключнай глыбінёй распрацоўвае пытанне аб немінучасці, няўхільнасці соцыялістычнай рэвалюцыі і дыктатуры пролетарыята, аб неабходнасці стварэння баявой пролетарскай партыі і развівае яе стратэгію і тактыку. Усе гэтыя глыбокія тэарэтычныя пытанні цесна звязаны з непаўраднымі задачамі рэвалюцыйнай класавай барацьбы пролетарыята. Таварыш Сталін змагаецца супроць ворагаў марксізма-ленінізма—рэфармістаў і анархістаў і дае класічнае вызначэнне марксізма:

«Марксізм не ёсць толькі тэорыя соцыялізма, гэта ёсць цэльны светапогляд, філасофская сістэма, з якой лагічна выцякае пролетарскі соцыялізм Маркса.

Гэта філасофская сістэма называецца дыялектычным матэрыялізмам» *).

Развіваючы філасофію марксізма, таварыш Сталін з класічнай яснасцю выкладае ў гэтых артыкулах асновы дыялектыка-матэрыялістычнага светапогляду. Дыялектычны светапогляд заключаецца ў тым, што жыццё разглядаецца ў безупынным росце і развіцці, што грамадскае жыццё не з'яўляецца нечым застылым і нязменным, што яно ніколі не спыняецца на адным узроўні, а знаходзіцца ў вэчным руху, у разрушэнні і тварэнні. У жыцці з дня ў дзень нараджаецца новае і адмірае старое. Гібель старога — няўхільна, а перамога новага — немінуца.

«Калі, напрыклад, буржуазія губляе глебу і з дня ў дзень ідзе назад, як-бы моцна і шматліка ні была яна сёння, у канцы канцоў яна ўсё-ж павінна пацярпець паражэнне і зыйсці ў магілу... Калі, напрыклад, у жыцці нараджаецца пролетарыят і ён з дня ў дзень расце, як-бы слабы і малалікі ні быў ён сёння, у канцы канцоў ён усё-ж пераможа» **).

У гэтых сваіх працах таварыш Сталін паказаў, што рух мае дваякую форму: эвалюцыйную і рэвалюцыйную.

«Рух эвалюцыйны — калі прагрэсіўныя элементы стыхійна працягваюць сваю штодзённую работу і ўносяць дробныя, колькасныя змяненні ў старыя парадкі. Рух рэвалюцыйны, калі тыя-ж элементы яднаюцца, пранікаюцца адной ідэяй і паскоранымі крокамі імкнуцца да варожага лагера, каб у корані знішчыць стары парадак з яго якаснымі рысамі і ўстанавіць новы. Эвалюцыя падрыхтоўвае і дае глебу рэвалюцыі, а рэвалюцыя ўвечывае эвалюцыю і садзейнічае яе далейшай рабоце» ***).

Гэтыя глыбокія філасофскія ісціны марксізма-ленінізма таварыш Сталін распрацоўвае ў барацьбе з меншавікамі, якія выхалашчвалі з марксізма рэвалюцыйную душу, прапаведвалі толькі эвалюцыянізм і змагаліся супроць рэвалюцыянізма, з'яўляючыся ворагамі пролетарскай рэвалюцыі і дыктатуры пролетарыята. Таварыш Сталін дае зніштажачую крытыку меншавіцкай тэорыі стыхійнасці і абараняе вялікую ленінскую працу «Што рабіць?».

Як гэтыя першыя, так і ўсе паследуючыя работы таварыша Сталіна з'яўляюцца класічным узорам прымянення і далейшага развіцця марксісцкага дыялектычнага метада пры аналізе надта складанай барацьбы класаў. У работах таварыша Сталіна даецца ўзор далейшага тэарэтычнага развіцця марксавай дыялектыкі.

Пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна мы дабіліся індустрыялізацыі нашай краіны, калектывізацыі сельскай гаспадаркі, паспяховага ажыццяўлення двух сталінскіх пяцігодак, у асноўным пабудавалі соцыялізм у нашай краіне і ўступілі ўжо ў новую паласу завяршэння будаўніцтва бяскласавага соцыялістычнага грамадства і паступовага пераходу ад соцыялізма да камунізма.

Работы таварыша Сталіна вучаць нас цэласнаму і сінтэтычнаму падыходу да ўсёй ленінскай спадчыны, яны даюць узор сапраўднага

*) Берыя . Да пытання аб гісторыі большэвіцкіх арганізацый у Закаўказзі .
выд. 1936 г., стар. 59—60.

**) Там-жа, стар. 60.

***) Там-жа, стар. 61.

адзінства лагічнага і гістарычнага аналіза рэчаіснасці, яны грунтоўна на прыцыпе найглыбейшай партыйнасці у прымяненні да ўсіх пытанняў.

Таварыш Сталін ва ўсіх сваіх працах, у сваёй класічнай практычнай рэвалюцыйнай рабоце паказвае, што асновай дыялектычнага метада з'яўляецца ўменне аналізаваць гістарычную абстаноўку і канкрэтна падыходзіць да вырашэння складанейшых пытанняў, якія ён высоўваюцца.

У барацьбе з усімі ворагамі марксізма-ленінізма таварыш Сталін паказаў, што асноўным і галоўным у ленінізме з'яўляецца вучэнне аб дыктатуры пролетарыята.

Гэтае вялікае вучэнне марксізма-ленінізма таварыш Сталін адстаяў ад усіх і ўсякіх ворагаў партыі і народа.

У працах таварыша Сталіна раскрыта логіка ўсяго гістарычнага развіцця большэвізма, логіка справы, якая базіруецца на глыбокім гістарычным вывучэнні ўсіх пытанняў. Таварыш Сталін дае канкрэтны гістарычны аналіз ролі пролетарыята і сялянства ў эпоху буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі, у эпоху рэвалюцыі пролетарскай і пасля ўмацавання савецкай улады. Або ўзяць шэсць гістарычных умоў, у якіх таварыш Сталін дае праграму дзеяння для гаспадарнікаў і адначасова развівае і ўзбагачае тэорыю марксізма-ленінізма, вучэнне аб сацыялізме. Гаворачы аб гаспадарніку, як непасрэднай практычнай задачы гаспадарнікаў, таварыш Сталін тут-жа вырашае глыбока тэарэтычнае пытанне аб сацыялістычным наакупленні, крыніцай якога з'яўляецца сацыялістычная вытворчасць. Гаворачы аб неабходнасці ліквідаваць ураўнілаўку ў заробочнай плаце, таварыш Сталін тут-жа вырашае агульна-тэарэтычнае пытанне аб роўнасці пры сацыялізме і разбівае ўсе контррэвалюцыйныя тэорыі ўраўнілаўкі.

Таварыш Сталін вучыць нас, што дыялектыка з'яўляецца жывой рэвалюцыйнай душой марксізма, і развівае далей асноўны закон, ядро матэрыялістычнай дыялектыкі—закон адзінства і барацьбы процілегласцей. Вялікае вучэнне таварыша Сталіна з'яўляецца далейшым развіццём дыялектыкі Маркса—Энгельса—Леніна па ўсіх пытаннях і праблемах матэрыялістычнай дыялектыкі.

Пытанні аб характары і тыпе процілегласцей, аб дыялектычным адзінстве формы і зместу, сутнасці і з'явы, магчымасці і рэчаіснасці—усе гэтыя катэгорыі матэрыялістычнай дыялектыкі распрацаваны таварышом Сталіным з усёй тэарэтычнай глыбіняю на аснове класічнага аналіза і вырашэння самых вострых праблем сацыялістычнага будаўніцтва. У барацьбе з ворагамі партыі і народа таварыш Сталін адстаяў «карэннае тэарэтычнае аснаванне марксізма» дыялектыку. У сваёй штодзённай практычнай і тэарэтычнай рабоце таварыш Сталін развівае дыялектыку далей.

Сталінская Канстытуцыя і даклад таварыша Сталіна аб праекце Канстытуцыі СССР неадзінымі ўклад у марксісцка-ленінскую філасофію. У гэтых сусветна-гістарычных дакументах дана выклад і глыбкі аналіз законаў развіцця савецкага грамадства. У іх геніяльна развіта далей вучэнне аб сацыялізме, дана класічны аналіз двух фаз развіцця камунізма, канкрэтна паказаны асновы пачатковы сацыялістычнага грамадства. У дакладзе аб праекце Канстытуцыі Саюза ССР таварыш Сталін даў непараўняльную характарыстыку новай пры-

роды рабочага класа СССР, сялянства і інтэлігенцыі, паказаў, якія велізарныя змяненні адбыліся у нашай краіне. Сталінская Канстытуцыя, як і даклад таварыша Сталіна аб праекце Канстытуцыі СССР, узнімае вучэнне аб сацыялізме на новую, больш высокую ступень.

Даклад таварыша Сталіна на XVIII з'ездзе ВКП(б) з'яўляецца новым каштоўнейшым укладам у скарбніцу марксізма-ленінізма. Яркая асвятліўшы грандыёзны шлях, па якому партыя большэвікоў прывяла краіну да перамогі сацыялізма, абагуліўшы вопыт нашай рэвалюцыі, таварыш Сталін развіў вучэнне аб ролі дзяржавы наогул і асабліва нашай сацыялістычнай дзяржавы. Таварыш Сталін паказаў неабходнасць існавання сацыялістычнай дзяржавы і пры вышэйшай фазе камунізма, калі толькі наша краіна будзе заставацца у капіталістычным акружэнні.

На пытанне, ці захаваецца ў нас дзяржава таксама і ў перыяд камунізма, тав. Сталін адказаў:

«Так захаваецца, калі не будзе ліквідавана капіталістычнае акружэнне, калі не будзе знішчана небяспека ваенных нападаў звонку. Пры гэтым зразумела, што формы нашай дзяржавы зноў будуць зменены, адпаведна са змяненнем унутранай і знешняй абстаноўкі.

Не, не захаваецца і атамрэ, калі капіталістычнае акружэнне будзе ліквідавана, калі яно будзе заменена акружэннем «сацыялістычным».

Гэтым геніяльным вывадам таварыш Сталін узбагаціў навуку аб развіцці грамадства, намеціў велічную перспектыву нашага пераможнага шэсцівя ўперад, да поўнага трыумфу камунізма.

Найвялікшым укладам у развіццё марксізма-ленінізма з'яўляецца «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)», які «ўпершыню дае навуковае выкладанне асноў марксізма-ленінізма на прыкладзе усей слаўнай гісторыі большэвіцкай партыі. Выхад у свет гэтага курса «Гісторыі ВКП(б)» стаў магчымым толькі дзякуючы выключнай рабоце над гэтай кнігай самога таварыша Сталіна» (Молатаў).

«Гісторыя ВКП(б)» з'яўляецца энцыклапедыяй марксісцка-ленінскай тэорыі. У ёй выкладзены і далей развіты марксізм-ленінізм, дыалектычны і гістарычны матэрыялізм на аснове найглыбейшага аналізу гераічнай гісторыі большэвіцкай партыі.

«Ствараючы «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)», ЦК ВКП(б) ставіў сваю задачу наглядна прадэманстраваць сілу і значэнне марксісцка-ленінскай тэорыі, якая навукова раскрывае законы развіцця грамадства, тэорыі, якія вучыць прымяняць гэтыя законы да кіраўніцтва рэвалюцыйнай дзейнасцю пролетарыята, тэорыі, якая, як і усякая навука, безупынна развіваецца і ўдасканальваецца, якая не баіцца замяняць асобныя ўстарэлыя палажэнні і вывады новымі вывадамі і палажэннямі, адпавядаючымі новым гістарычным умовам»*).

Гісторыя ВКП(б)—кніга, якая стаіць у адным раду з вялікімі твараўцамі Маркса, Энгельса, Леніна—Сталіна. Яна магучай зброя ў барацьбе за трыумф камунізма.

* Пастанова ЦК ВКП(б) «Аб перастаноўцы партыйнай прапаганды ў сувязі з выпускам «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)».

Што такое матэрыялізм і ідэалізм

*Тав. Смольнік П. (Плешчаніцкі раён) у сваім
пісьме ў рэдакцыю „Большэвік Беларусі“ про-
сіць у сувязі з вывучэннем гісторыі ВКП(б)
больш падрабязна асвятліць пытанне: „Што
такое матэрыялізм і ідэалізм?“*

Адказваем на пытанне.

Асноўным ва ўсякай філасофіі з'яўляецца пытанне аб адносінах мыслення да быцця, духа да прыроды. Што з'яўляецца пярвічным і што ўтарычным, вытворным: прырода ці дух? У залежнасці ад таго, як філосафы адказвалі на гэта асноўнае пытанне, яны падзяліліся на два лагеры. Тыя, што сцвярджалі існаванне духа раней прыроды і, значыць, тым ці іншым чынам прызнавалі стварэнне свету, саставілі лагер філосафаў-ідэалістаў, другая частка, лічыўшая асноўным пачаткам прыроду, далучылася да розных школ матэрыялізма.

Такім чынам, карэнная розніца паміж матэрыялізмам і ідэалізмам заключаецца ў тым, што прызнае той ці іншы філасофскі напрамак за аснову навакольнага свету: прыроду ці дух.

Матэрыялізм і ідэалізм—процілеглыя адзін другому філасофскія напрамкі. Паколькі асноўнае пытанне філасофіі яны выражаюць процілегла, то зразумела, што яны робяць зусім розныя вывады і ў вырашэнні ўсіх астатніх філасофскіх пытанняў.

Ідэалізм за першааснову свету лічыць сазнанне, дух; знешні-ж свет, прыроду, ён лічыць утарычным, вытворным, залежным ад сазнання. Таму ўсе з'явы, што адбываюцца ў прыродзе і чалавечым грамадстве, ідэалізм выводзіць з дзейнасці сазнання. Сазнанне-ж, адпаведна той ці іншай плыні, якой следуе філосаф, называецца ідэяй, душой, воляй, бажанствам. Ідэалізм сцвярджае, «што рэальна існуе толькі наша сазнанне, што матэрыяльны свет, быццё, прырода існуе толькі ў нашым сазнанні, у нашых адчуваннях, уяўленнях, паняццях»^{*)}.

Ідэалістычны напрамак у філасофіі распадаецца на дзве асноўныя рознавіднасці: на ідэалізм суб'ектыўны, які бярэ за аснову адчуванне, уяўленне, сазнанне, асобнага індывідуума (суб'екта) і ідэалізм аб'ектыўны, які бярэ за аснову сазнанне наогул: сусветны розум, універсальную волю і т. д., існуючыя, па думцы аб'ектыўных ідэалістаў, самастойна, незалежна ад чалавека. Ідэалізм цесным чынам звязан з рэлігіяй і прыводзіць, скрыта ці адкрыта, да папоўшчыны, да ідэі бога.

^{*)} „Кароткі курс гісторыі ВКП(б)“, стар. 105.

Марксісцкі філасофскі матэрыялізм вучыць, што першаасновай усяго свету з'яўляецца прырода, матэрыя, рэальны аб'ектыўны свет, жыццё. Усе гэта пярвочна. Сазнанне-ж, мысленне і наогул усе духоўнае з'яўляецца утарычным, вытворным ад матэрыяльнай асновы. Прырода, матэрыя існуе па-за і незалежна ад сазнання. Сазнанне-ж паяўляецца толькі на самай высокай ступені развіцця матэрыі. Мысль ёсць прадукт дзейнасці чалавечага розуму, а мозг—прадукт высока арганізаванай матэрыі, якая стварылася ў выніку вельмі доўгага гістарычнага развіцця.

Працэс чалавечага пазнання, які развіваецца гістарычна, ёсць, згодна матэрыялістычнаму погляду на сазнанне, працэс адлюстравання ў сазнанні чалавека навакольнай матэрыяльнай рэчаіснасці. Нашы ўспрымання, уяўленні і паняцці ёсць вобразы прадметаў аб'ектыўнай рэальнасці. Крытэрыем правільнасці пазнання з'яўляецца грамадская практыка. Праверка правільнасці ўспрымання вобразаў, прадметаў аб'ектыўнай рэальнасці, адрозненне ісцінных вобразаў ад ложных выяўляецца на практыцы.

У «Каротым курсе гісторыі ВКП(б)» прыводзіцца цытата з брашуры Энгельса «Людвіг Фейербах», у якой Энгельс указвае, што самае рашучае абвяржэнне ідэалістаў заключаецца ў практыцы, у эксперыменце і прамысловасці. Аб гэтым жа гаворыць Энгельс і ў сваім артыкуле «Аб гістарычным матэрыялізме».

«У той момант, калі адпаведна ўспрымаемым намі ўласцівасцям якой-небудзь рэчы, мы ўжываем яе для сябе,—утэты самы момант мы падвяргаем беспамылковаму выпрабаванню сапраўднасці або ложнасці нашых пачуццёвых успрыманняў. Калі гэтыя ўспрымання былі ложны, то і наша суджэнне аб магчымасці выкарыстання даную рэч па неабходнасці будзе ложна, і ўсякая спроба такога выкарыстання немінуца прывядзе да няўдачы. Але калі мы дасягнем нашай мэты, калі мы зноўдзем, што рэч адпавядае нашаму ўяўленню аб ёй, што яна дае той рэзультат, якога мы чакалі ад яе ўжывання, тады мы маем станоучы довад, што ў гэтых межах нашы ўспрымання аб рэчы і яе ўласцівасцях супадаюць з існуючай па-за намі рэчаіснасцю» *).

Частка ідэалістычных школ прызнае практыку, але разумее яе, вядома, як практыку духоўную, і у канцы канцоў ідэалізм адрывае пазнавальную дзейнасць ад практыкі грамадскага чалавека.

Дух, розум які ідэалізм прызнае за пярвочнае, ёсць звышшчыродная, а, значыць, выдуманая сіла, якая пад названіем божства робіцца прадметам рэлігійнай веры. Напрыклад, усе прадставіцкі ідэалізма адкрыта прызнавалі сувязь сваіх поглядаў з рэлігіяй. Так, англійскі епіскап, суб'ектыўны ідэаліст Берклі, ствараючы сваю філасофскую сістэму, спадзяваўся умацаваць рэлігійнасць і знішчыць атэізм, звязаны з матэрыялістычным вучэннем Ён прапаведваў сваю «тэорыю» аб тым, што быліцам-бы рэальна існуе толькі адчуваючы чалавек, а ўсе астатняе ёсць толькі «комплекс адчуванняў», стварэнне чалавечага «я».

Кант, дуаліст па свайму напрамку, заўсёды абмяжоўваў веды, каб даць больш месца для веры. Немецкі філосаф перыяду паловы XIX стагоддзя, аб'ектыўны ідэаліст Гегель, звязваючы сваю філасофію з рэлігіяй, лічыў, што філасофскае пазнанне ісціны ўтвараецца

*) Маркс. Выбраныя творы, т. I, стар 304, Дзяржаплітвыдат. 1958 г.

ў форме паняццяў, у той час як рэлігія пасцігае ісціну ў форме поглядаў. Па поваду слоў Гегеля аб дрэўнегрэчаскім філосафе-матэрыялісте Эпікуры: «у Эпікура няма... канчатковай мэты свету, мудрасці творцы»—Ленін зазначае: «Бога шкада!! сволач ідэалістычная!!» *).

Ленін з асаблівай любоўю адносіцца да вялікіх матэрыялістаў мінулага. Ён старанна заканспектаваў кнігу Ласаля аб дрэўнегрэчаскім філосафе Геракліце. У гэтым канспекце Ленін трайнай рысай адзначае словы Геракліта:

«Свет, адзіны з усяго, не створан нікім з багоў і нікім з людзей, а быў, ёсць і будзе вечна жывым агнём, які законамерна ўспалымняецца і законамерна пагасае...»

«Вельмі добрае выкладанне пачаткаў дыялектычнага матэрыялізма» **)—пісаў аб гэтым поглядзе Геракліта Ленін.

Ідэалізм—у корані процілеглы навуковаму светапогляду, бо ў ідэалістычных сістэмах з'явы прыроды і чалавечага гісторыі тлумачацца пры дапамозе выдуманай прычыны, а на месцы рэальнай, натуральнай сувязі паміж з'явамі ставіцца фантастычная. Ідэалізм, у якой-бы форме ён ні праяўляўся, заўсёды вядзе да прызнання рэлігіі, бога. Матэрыялізм-жа, які праводзіцца паслядоўна, абвяргае існаванне бога і ўсякіх цудаў і з'яўляецца адзіна навуковай філасофіяй.

Ідэалізм філасофскі «абгрунтоўвае» папоўшчыку, падтрымлівае яе рэакцыйныя імкненні абмежаваць навуку, замяніць навуку рэлігіяй. Ідэалізм і рэлігія зыходзяць з таго, што рэальна існуе толькі адзін дух—бог і што матэрыяльны свет—гэта толькі прадукт ідэі, бога, вышэйшай істоты. Вось чаму Маркс і Энгельс пісалі:

«Усе ідэалісты, як філасофскія, так і рэлігійныя, як старыя, так і новыя, вераць у натхненні, адкровенні, спасіцеляў, цудатворцаў, і толькі ад ступені іх асветы залежыць, ці набывае гэта вера грубую, рэлігійную форму, ці асвечаную, філасофскую ***).

Вось чаму з філасофскім ідэалізмам звязаны інтарэсы рэакцыйных класаў грамадства, якія імкнуцца ў саюзе з папоўшчынай адурманіць сазнанне эксплуатаемых мас і замацаваць сваё панаванне. З філасоф'яй матэрыялізма звязаны інтарэсы прагрэсіўных класаў грамадства. Марксісцкі філасофскі матэрыялізм ёсць светапогляд рэвалюцыйнага, адзінага да канца рэвалюцыйна-паслядоўнага класа—пролетарыята. Ідэалістычная барацьба, якую вядуць паміж сабою матэрыялізм і ідэалізм, на самых карэнных пытаннях эканомікі і палітыкі, з'яўляецца выразненнем класовай барацьбы паміж пролетарыятам і буржуазіяй.

Над пытаннем, што з'яўляецца першаасновай свету, чалавечая думка б'ецца з самых старадаўніх часоў. Матэрыялістычны светапогляд выкоўваўся ў барацьбе чалавецтва за перадавую, прагрэсіўную навуку. Як філасофскія вучэнні, матэрыялізм і ідэалізм з'явіліся ў Грэцыі 2500 год таму назад. Асновапаложнікамі матэрыялістычнага светапогляду былі філосафы старажытнай Грэцыі: Фалес, Анаксімен, Анаксімандр. Яны лічылі, што прырода па сваёй сутнасці матэрыяльная, што ўсе прадметы гавакольнай прыроды складаюцца з матэрыі, якая існуе вечна і заўсёды, якая нікім не створана. Але

*) Ленін. «Філасофскія сшыткі», стар. 299.

**) Ленін. «Філасофскія сшыткі», стар. 318.

***). «К. Маркс і Ф. Энгельс», т. IV, стар. 532.

нізкае развіццё прыродазнаўства не давала магчымасці першым матэрыялістам вызначыць самую сутнасць матэрыі, а таму яны лічылі сутнасцю яе ваду, паветра, зямлю. Другі грэчаскі філосаф-матэрыяліст, Геракліт сутнасцю матэрыялістычнага разумення прыроды лічыў вечны, жывы агонь, які законамерна ўспалымняецца і законамерна

Ленін вельмі цаніў матэрыялістаў старажытнай Грэцыі, бо іх матэрыялізм, хоць і прымітыўны, не пакідаў месца для бога, як для творцы ўсяго існуючага. Старажытныя матэрыялісты за аснову навакольнага свету бралі прыроду такой, як яна ёсць. Навакольны свет яны ўспрымалі, давяраючыся органам пачуццяў, што прыводзіла іх да памылковай мыслі аб аддушаўленасці матэрыі. Яны прабавалі знайсці першаматэрыю ў адной з яе пачуццёвых форм (вада, паветра, агонь). Каштоўным у гэтых спробах было тое, што яны прыводзілі да вываду аб матэрыяльным адзінстве свету, якое пазней было даказана навукай.

У гэты-ж час у старажытнай Грэцыі ўзнікла і другое філасофскае вучэнне—ідэалізм. У грамадстве адбываўся працэс класавага расслаення на рабоў і рабаўладальнікаў, а разам з гэтым і цяжкая фізічная праца, стаўшая удзёлам рабоў, аддзялялася ад працы разумовай, якой займаўся клас эксплуатацыйна-рабаўладальнікаў. Ідэолагі пануючага класа высунулі затым тэорыю прыроднага рабства, і процілеглы матэрыялізму ідэалістычны напрамак развіваўся ў адпаведнасці з гэтай тэорыяй, імкнучыся вытлумачыць не законы развіцця прыроды, матэрыяльнай рэчаіснасці, а працэс пазнання прыроды. Такім чынам працэс мышлення стаў выдавацца самастойнай, незалежнай ад матэрыяльных рэчаў сутнасцю.

Шырока матэрыялізм пачаў развівацца ў XVII і XVIII стагоддзях.

Малая буржуазія новы ўзыходзячы клас, змагаючыся за больш прагрэсіўны спосаб вытворчасці—капіталістычны, выкоўвала ў барацьбе з паніраючым феадалізмам новую ідэіную зброю—матэрыялізм. Віднейшыя прагрэсіўныя прадстаўнікі маладой буржуазіі пачалі імкнуцца да ведаў. Англіійскі матэрыяліст Бэкон, якога Маркс лічыць роданачальнікам англійскага матэрыялізма і вопытных навук, сказаў, што «смы ў ведах». Бэкону належыць заслуга развіцця вучэння аб матэрыі і руху, як аснове ўсяго існуючага. Ён даказаў, што веды апіраюцца і зыходзяць з матэрыяльнага вопыту, а не з бажэственнага адкравення.

Ленін вельмі цаніў французскіх матэрыялістаў XVIII стагоддзя—Ламетры, Дэідро, Гольбэха, Гельвецыя, якія абгрунтавалі матэрыялізм, рашуча, выступіўшы супроць рэлігіі.

Нямецкі філосаф XIX в. Людвіг Фейербах аднавіў матэрыялізм у яго правых, узяўшы за аснову ўсяго існуючага матэрыяльны свет, прыроду. Але матэрыялізм Фейербаха меў той недахоп, што ён хоць і проціпаставіў гегелеўскай абсалютнай ідэі матэрыяльны свет, як аснову ўсяго існуючага, але не ўзяўся да матэрыялістычнай перапрацоўкі дыялектычнага метада Гегеля і разам з ідэалізмам Гегеля адкінуў і яго дыялектычны метада. Фейербах не змог глянуць на матэрыяльны свет, як на працэс, як на вешчаство, якое знаходзіцца ў безупынным руху і развіцці. Свой матэрыялізм Фейербах не змог пашырыць на гісторыю.

Але стары, дамарксамскі матэрыялізм, хоць і быў прагрэсіўны, меў свае недахопы: абмежаванасць, непаслядоўнасць.

Ленін падкрэслівае:

«Асноўным недахопам «старога», у тым ліку і Фейербахаўскага (а тым больш «вульгарнага», Бюхнера-Фогта-Мадешотта), матэрыялізма Маркс і Энгельс лічылі (1) тое, што гэты матэрыялізм быў «пераважна механічным», не ўлічваючы навіейшага развіцця хіміі і біялогіі (а ў нашы дні варта было-б яшчэ дадаць: электрычнай тэорыі матэрыі); (2) тое, што стары матэрыялізм быў негістарычны, недыялектычны (метафізічны ў сэнсе антыдыялектыкі), не праводзіў паслядоўна і ўсебакова пункту погляду развіцця; (3) тое, што яны «сутнасць чалавека» разумелі абстрактна, а не як «сукупнасць» (пэўных канкрэтна-гістарычна) «усіх грамадскіх адносін» і таму толькі «тлумачылі» свет, тады як справа ідзе аб «змяненні» яго, т. з. не разумелі значэння «рэвалюцыйнай практычнай дзейнасці» *).

Маркс і Энгельс крытычна, творча перапрацавалі ўсе дасягненні чавукі аб грамадстве, аб прыродзе, дасягненні перадавой, прагрэсывнай навукі, што здабываліся ў шматвяковай барацьбе за авалоданне сіламі прыроды, у барацьбе прыгнечаных з прынятымі. Маркс і Энгельс стварылі марксісцкі філасофскі матэрыялізм. Яны стварылі светаноглед рэвалюцыйнай партыі пролетарыята, перамаглі непаслядоўнасць старога матэрыялізма, узяшы ўсе лепшае ад старон філасофіі.

Марксісцкі матэрыялізм па сваім метаду і падыходу да матэрыяльнага свету з'яўляецца дыялектычным, чым рэзка адрозніваецца ад астатніх відаў матэрыялізма. Дыялектычны падыход да з'яў прыроды азначае, што матэрыя, якая з'яўляецца асновай свету, не знаходзіцца ў нерухомым стане, а развіваецца, змяняецца згодна дыялектычным законам. Сутнасць гэтых законаў заключаецца ў наступным: свет знаходзіцца ў безупынным руху, змяненні, развіцці. Усе з'явы прыроды знаходзяцца паміж сабою ў непарывнай сувязі і ўзаемадзеянні. Развіццё свету ідзе па закону, згодна якому павольныя, нязначныя колькасныя змяненні прыводзяць, урэшце, шляхам скачка да змяненняў якаснага парадку. Такім чынам развіццё прыроды, гісторыі адбываецца ў выніку барацьбы процілегласцей.

Старыя матэрыялісты, не разумеючы таго, што прырода прадстаўляе сабой звязанае адзінае цэлае, бралі прадметы, з'явы прыроды асобна, адарваны адну ад другой, па-за іх вялікай агульнай сувяззю. Яны не бачылі ў прыродзе пераходаў, пераўтварэнняў, не разумелі значэння супярэчнасцей і процілегласцей у развіцці, зводзілі ўсе развіццё да безупыннага росту і руху па кругу, які кожны раз паўтараецца спачатку.

Стары матэрыялізм быў абмяжован тым, што не мог напіраць палажэнняў матэрыялізма на развіццё грамадства. Як толькі старыя матэрыялісты падыходзілі да грамадскіх з'яў і браліся іх растлумачваць, яны упадалі ў ідэалізм. Так, напрыклад, французскія матэрыялісты XVIII стагоддзя Гольбах, Гельвецыі і інш. сцвярджалі, што чалавек з яго ідэямі ёсць прадукт акружаючага асяроддзя, а на пытанне, чым вызначаецца развіццё грамадскага асяроддзя, якое акружае чалавека, адказвалі: асяроддзе з усімі сваімі ўласцівасцямі ёсць плод поглядаў людзей. Такім чынам ідэі, мыслі ператвараліся ў французскіх матэрыялістаў у прычыну грамадскага развіцця.

*) Ленін, т. XVIII, стар. 10.

Марксісцкі філасофскі матэрыялізм упершыню ў гісторыі навукі растлумачыў матэрыялістычна чалавечае грамадства.

«Паглыбляючы і развіваючы філасофскі матэрыялізм,—пісаў Ленін,—Маркс давеў яго да канца, пашырыў яго пазнанне прыроды на пазнанне чалавечага грамадства» *).

Стары матэрыялізм не разумеў пераўтвараючай дзеінасці чалавечай практыкі і з'яўляўся сузіральным матэрыялізмам. Стары матэрыялізм не разумеў, што ў матэрыяльнай вытворчасці чалавек змяняе прыроду і самаго сябе, што гэта матэрыяльная практыка складае аснову ўсяго грамадскага развіцця. Такім быў, напрыклад, матэрыялізм нямецкага філосафа Фейербаха.

Марксісцкі матэрыялізм кладзе ў аснову сваёй тэорыі пазнанне, практыку, матэрыяльную вытворчасць. Ён ставіць сваёй задачай не толькі растлумачыць свет, але і змяніць яго. Дыялектычны матэрыялізм ёсць светапогляд марксісцка-ленінскай партыі.

Матэрыялізм, упершыню прыменены Марксам да грамадскага жыцця, азначае, што грамадская свядомасць вызначаецца грамадскім быццём, што ў свядомасці людзей адлюстроўваецца іх матэрыяльнае жыццё, што пануючыя ў даным грамадстве ідэі вызначаюцца спосабам вытворчасці матэрыяльных даброт (яда, адзежа, збутак, жыллё і т. п.), неабходных для існавання людзей. Спосаб вытворчасці матэрыяльнага жыцця людзей вызначае сабой усе грамадскія адносіны, увесь грамадска-палітычны лад і духоўнае жыццё людзей.

«Калі прырода, быццё, матэрыяльны свет з'яўляецца першым, а сазнанне, мысленне—утарычным, праізводным, калі матэрыяльны свет прадстаўляе аб'ектыўную рэальнасць, існуючую незалежна ад сазнання людзей, а сазнанне з'яўляецца адлюстраваннем гэтай аб'ектыўнай рэальнасці, то з гэтага вынікае, што матэрыяльнае жыццё грамадства, яго быццё таксама з'яўляецца першым, а яго духоўнае жыццё—утарычным, праізводным, што матэрыяльнае жыццё грамадства ёсць аб'ектыўная рэальнасць, якая існуе незалежна ад волі людзей, а духоўнае жыццё грамадства ёсць адлюстраванне гэтай аб'ектыўнай рэальнасці, адлюстраванне быцця.

Значыць, крыніцу фарміравання духоўнага жыцця грамадства, крыніцу паходжання грамадскіх ідэй, грамадскіх тэорый, палітычных поглядаў, палітычных устаноў трэба шукаць не ў саміх ідэях, тэорыях, поглядах, палітычных установах, а ва ўмовах матэрыяльнага жыцця грамадства, у грамадскім быцці, адлюстраваннем якога з'яўляюцца гэтыя ідэі, тэорыі, погляды і т. п.» **).

Такім чынам грамадскія ідэі, тэорыі маюць сваё паходжанне ў грамадскім быцці, у матэрыяльных умовах жыцця людзей. Узнікшы пасля таго, як развіццё матэрыяльнага жыцця грамадства паставіла перад грамадствам новыя задачы,—новыя грамадскія ідэі і тэорыі маюць велізарнае значэнне для пераўтварэння грамадства. Навуковыя ідэі, якія правільна адлюстроўваюць законы развіцця грамадскай рэчаіснасці і звязаны з рэвалюцыйнай практыкай, маюць велізарнае арганізуючае, мабілізуючае і пераўтвараючае зна

*) Ленін, т. XVI, стар. 350.

**) «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)», стар. 109.

чэнне. Яны рэвалюцыянізіруюць масы, штурхаюць іх на практычную дзейнасць у пэўным напрамку, на барацьбу за пэўныя мэты, уносяць у матэрыяльную практыку людзей метаімікеннасць. Геніяльная ідэя Леніна і Сталіна аб магчымасці перамогі соцыялізма ў адной асобна ўзятай краіне, правільна адлюстроўваючая законы развіцця грамадства ў эпоху імперыялізма і пролетарскіх рэвалюцый, натхніла савецкі народ на барацьбу ва ўмовах зацяжкі сусветнай рэвалюцыі і капіталістычнага акружэння. Яна мела велізарнае арганізуючае, мабілізуючае і пераўтвараючае значэнне ў справе пабудовы соцыялістычнага грамадства ў нашай краіне.

Узброеная геніяльнымі ідэямі марксізма-ленінізма партыя большэвікоў і яе геніяльныя правадыры Ленін і Сталін прывялі рабочы клас у кастрычніку 1917 года да звяржэння буржуазіі і ўстанаўлення класавай дыктатуры пролетарыята. Пад сцягам марксізма-ленінізма партыя большэвікоў мабілізавала рабочы клас і працоўнае сялянства на барацьбу супроць белавардзейскіх полчышчаў, і вораг быў разгромлен. Узброеная ідэямі марксізма-ленінізма партыя большэвікоў выкрыла трацкістаў і правых рэстаўратараў капіталізма, як падлых агентаў фашызма, разграміўшы іх асіныя гнезды. Пад сцягам марксізма-ленінізма перамог соцыялізм у СССР. Наша краіна ўступіла ўжо ў паласу завяршэння будаўніцтва соцыялістычнага грамадства і паступовага пераходу да грамадства комуністычнага.

Ідэалізм у прымяненні да грамадскага жыцця азначае, што грамадскае сазнанне, ідэі людзей пярвічны, а матэрыяльныя ўмовы існавання грамадства, умовы вытворчасці ўтарычны, вытворны ад сазнання. Таму ідэалізм адмаўляе ўсякую аб'ектыўную законамернасць у развіцці грамадства і грамадскага жыцця. Гісторыя грамадства ў ідэалістаў ператвараецца ў скапленне «выпадковасцей». Бо раз, па іх сцвярджэнню, грамадскае быццё вызначаецца ідэямі, а ідэй, якія маюць розны напрамак, многа, паколькі існуе многа людзей, то з пункту погляду ідэалізма ў грамадскім развіцці пануе выпадковасць, нечаканасць, і няма ніякіх аб'ектыўных законаў, існуючых незалежна ад сазнання людзей.

Адмаўляючы існаванне аб'ектыўных законаў у развіцці грамадства, ідэалізм выключае навуку аб грамадстве. Тым часам навука існуе толькі тады, калі існуюць незалежна ад свядомасці людзей законы, якія адкрываюцца навукай і правільна тлумачацца ёю. З пункту погляду ідэалізма такіх законаў няма, а калі і ёсць, то яны проста непазнавальны. Значыць, з гэтага пункту погляду не можа быць навукі аб грамадстве. Са сцвярджэння ідэалістаў аб пярвічнасці сазнання выцякае, што тая або іншая форма грамадства залежыць не ад аб'ектыўных акалічнасцей, а ад пажаданняў «выдаючыхся асоб», ад іх розуму. Форма грамадства тады добрая, калі у вялікіх людзях, у дзеячоў зараджаюцца разумныя, добрыя ідэі, якія заўсёды ажыццяўляюцца. Грамадская форма дрэнная тады, калі выдаючыся дзеячы схільны да дрэнных ідэй. Выходзіць, што з пункту погляду ідэалізма гісторыя грамадства абгрунтоўваецца на пажаданнях выдаючыхся асоб, на сазнанні, на маралі, на разумных або неразумных пачуццях добрых або злых людзей, але ні ў якім разе не на законамернасцях развіцця грамадства, таму што гэтых законамернасцей, па сцвярджэнню ідэалістаў, няма.

Зразумела, што ідэалістычнае тлумачэнне гісторыі, якое адмаўляе

аб'ектыўную законамернасць у грамадскім развіцці і навуку аб грамадстве, выгадна эксплуатаатарскім класам. Бо навуковае тлумачэнне аб'ектыўнай законамернасці ў развіцці грамадства даказвае іх немінучую пагібель. Вялікая навуковая тэорыя марксізма-ленінізма геніяльна ўскрыла і растлумачыла аб'ектыўныя законы грамадскага развіцця, даказала немінучую пагібель капіталізма і перамогу камунізма. Адзіна навуковая тэорыя марксізма-ленінізма прадстаўляе ў руках рабочага класа магутнейшую зброю барацьбы і перамог.

Ідэалістамі ў разумеўні гісторыі былі соцыялісты-утаністы Сен-Сімон (1760—1825), Шарль Фур'е (1772—1837) і Роберт Оуэн (1771—1858). У сваіх творах яны крытыкавалі капіталістычнае грамадства, яго соцыяльныя, палітычныя і маральныя ўстоі. Але, не разумеючы і не ведаючы сапраўдных законаў грамадскага развіцця, значэння пролетарыята як мабільшчыка буржуазіі, утанічны соцыялізм

«... не ўмеў ні растлумачыць сутнасць наёмнага рабства пры капіталізме, ні адкрыць законы яго развіцця, ні знайсці тую грамадскую сілу, якая здольна стаць тварцом новага грамадства» *).

Як ідэалісты, яны зыходзілі з прынцыпа, што ідэі вызначаюць той ці іншы грамадскі лад. Ім здавалася, што даволі прыдумаць ідэальны план і ўтаварыць правячых людзей ажыццявіць яго, каб знішчыць усе жахі капіталізма. Соцыялісты-утаністы лічылі магчымым дабіцца соцыялістычнай перабудовы грамадства шляхам перакавання эксплуатаатараў у перавазе соцыялізма. Яны разумелі і тлумачылі грамадскае жыццё, гісторыю грамадства з ідэалістычных пазіцый. Іх вучэнне мела характар мар і фантазій, бо яно не магло ўказаць сапраўдных шляхоў выхаду з капіталістычнага рабства.

Жалкія эпіёны вялікіх утаністаў рускія народнікі, тлумачачы грамадскае жыццё з пункту погляду суб'ектыўнай соцыялогіі, прызнаючы рашаючую ролю ў гісторыі за вялікімі «крытычна мыслячымі асобамі», ігнаравалі працоўную масу і лічылі яе пасіўным «натоўпам», які ідзе за «актыўнымі героямі». Не ведаючы, не разумеючы законаў развіцця грамадства, яны сцвярджалі, што гісторыю робяць не класы і не барацьба класаў, а толькі выдаючыся асобы. Адсюль іх рэакцыйная тактыка індывідуальнага тэрарызма, неразуменне матэрыяльных асноў і законаў грамадскага развіцця, ігнараванне рабочага класа, сапраўднага творцы гісторыі.

«Падзенне утаністаў, у тым ліку, народнікаў, анархістаў, эсэраў аб'ясняецца, між іншым, тым, што яны не прызнавалі першынстваючай ролі ўмоў матэрыяльнага жыцця грамадства ў развіцці грамадства і, упадаючы ў ідэалізм, будавалі сваю практычную дзейнасць не на аснове патрэбнасцей развіцця матэрыяльнага жыцця грамадства, а незалежна ад іх і напертакор ім,—будавалі на аснове «ідэальных планаў» і «усеабдымных праектаў», адарваных ад рэальнага жыцця грамадства» **).

Толькі матэрыялістычнае разуменне гісторыі, адкрытае і абгрунтаванае Марксам і Энгельсам, развітае і ўзбагачанае ў новых умовах Леніным і Сталіным, упершыню дало геніяльна правільнае разуменне законаў грамадскага развіцця, дазволіла падыйсці да тлумачэння грамадскіх з'яў гэтак сама навукова, як і да тлумачэння з'яў

*) Ленін, т. XVI, стар. 352.

**) Кароткі курс гісторыі ВКП(б)*, стар. 109—110.

прыроды. Яно ўскрыла матэрыяльную аснову грамадскіх з'яў, аб'ектыўную законамернасць гістарычнага працэса.

«Велізарнейшым заваяваннем навуковай мыслі,—пісаў Ленін,— з'явіўся гістарычны матэрыялізм Маркса. Хаос і сваявольства, якія панавалі да гэтага часу ў поглядах на гісторыю і на палітыку, змяніліся надзіва цэльнай і стройнай навуковай тэорыяй, якая паказвае, як з аднаго ўкладу грамадскага жыцця развіваецца з прычыны росту прадукцыі сіль, другі, больш высокі» *).

Дзякуючы матэрыялістычнаму разуменню гісторыі, соцыялізм з утопіі, з мары аб лепшай будучыні чалавечага грамадства ператварыўся ў навуку.

Пашырэнне пазнанняў філосафскага матэрыялізма на вывучэнне грамадскага жыцця і прымяненне іх да практычнай дзейнасці пролетарыята мае вялікае рэволюцыйнае значэнне. Бо калі сувязь і ўзаемная абумоўленасць з'яў прыроды

«... прадстаўляюць законамернасці развіцця прыроды, то з гэтага выцякае, што сувязь і ўзаемная абумоўленасць з'яў грамадскага жыцця — прадстаўляюць таксама не выпадковую справу, а законамернасці развіцця грамадства... гісторыя грамадства перастае быць скапленнем «выпадковасцей», бо гісторыя грамадства становіцца законамерным развіццём грамадства, а вывучэнне гісторыі грамадства ператвараецца ў навуку.

Значыць, практычная дзейнасць партыі пролетарыята павінна асноўвацца не на добрых пажаданнях «выдаючыхся асоб», не на патрабаваннях «розуму», «усеагульнай маралі» і т. п., а на законамернасцях развіцця грамадства, на вывучэнні гэтых законамернасцей» **).

Калі свет і яго законамернасці ўпаўне пазнаваемы і нашы веды аб законах прыроды, правяраны вопытам, практыкай, прадстаўляюць сабой даставярныя веды, якія маюць значэнне аб'ектыўных ісцін, то адсюль следуе, што пазнавальна таксама і грамадскае жыццё, а даныя навукі аб законах развіцця грамадства з'яўляюцца даставярнымі данымі, якія маюць значэнне аб'ектыўных ісцін

«Значыць, навука аб гісторыі грамадства, не гледзячы на ўсю складанасць з'яў грамадскага жыцця, можа стаць такой-жа дакладнай навукай, як, скажам, біялогія, здольнай скарыстаць законы развіцця грамадства для практычнага прымянення.

Значыць, у сваёй практычнай дзейнасці партыя пролетарыята павінна кіравацца не якімі-небудзь выпадковымі матывамі, а законамі развіцця грамадства, практычнымі вывадамі з гэтых законаў.

Значыць, соцыялізм з мары аб лепшым будучым чалавечства ператвараецца ў навуку.

Значыць, сувязь навукі і практычнай дзейнасці, сувязь тэорыі і практыкі, іх адзінства павінна стаць пучыводнай зоркай партыі пролетарыята» ***).

Марксісцкі матэрыялізм дае ў рукі рабочага класа вострую зброю барацьбы за сваё вызваленне. Светапогляд Маркса —

*) Ленін, т. XVI, стар. 350.

**) Кароткі курс гісторыі ВКП(б)*, стар. 108.

***) Там-жа, стар. 108—109

Энгельса—Леніна—Сталіна ад пачатку да канца класавы, партыйны, ён выражае карэнныя інтарэсы самага перадавога, самага рэволюцыйнага класа—пролетарыята. Іменна таму светаногляд пролетарыята з'яўляецца адзіна навуковым, жыццёва праўдзівым. Дыялектычны і гістарычны матэрыялізм ёсць адзіна правільнае, адзіна цэлае вучэнне, несумяшчальнае ні з якімі забабонамі, ні з якой папоўшчынай, ні з якой абаронай эксплуатацыйнага буржуазнага ладу.

Дыялектычны і гістарычны матэрыялізм ёсць тэарэтычны фундамент камунізма, тэарэтычныя асновы марксісцка-ленінскай партыі. Вось чаму «веданне гэтых асноў і, значыць, іх усваенне з'яўляецца абавязкам кожнага актыўнага дзеяча нашай партыі» *).

С. Топаз

*) „Кароткі курс гісторыі ВКП(б)“, стар. 98.

Тлумачэнні некаторых філасофскіх тэрмінаў, якія сустракаюцца ў артыкулах С. Топазы і П. Рубенчыка, змешчаных у гэтым нумары журнала¹

АГНАСТЫЦЫЗМ (па-грэчаску «а» — не, «гносіс» — веданне) — філасофскае вучэнне, якое сцвярджае, што чалавечы розум абмяжованы, што сапраўдная прырода рэчаў недаступна чалавечаму пазнанню. На гэтым пункце погляду стаялі Юм і Кант, а таксама многія філосафы-ідэалісты (Конт, Спенсер, Мах і інш.). Па вучэнню агностыкаў, відзімы намі свет, з якім мы маем справу ў нашым пазнанні, не ёсць аб'ектыўная рэальнасць, а толькі прадукт дзейнасці нашых органаў пачуццяў і розуму. Агнастыцызм абвяргаецца вопытам і практыкай. Навука з кожным днём пазнае ўсё больш глыбока і ўсебакова з'явы прыроды. Не існуе граніц для нашага пазнання. Няма непазнаваемых рэчаў. Ёсць толькі розніца паміж тым, што пазнана ўжо, і тым, што яшчэ не пазнана.

ГНАСЕАЛОГІЯ (па-грэчаску «гносіс» — пазнанне і «логос» — вучэнне) — тэорыя пазнання, філасофскае вучэнне аб здольнасці чалавека пазнаць рэчаіснасць і зразумець ісціну, вучэнне аб крыніцах пазнання (пачуцці, розум) і формах, у якіх яно адбываецца (успрымання, уяўленне, паняцце, суджэнне, заключэнне розуму і т. д.). Адпраўным пунктам усякай гнасеалогіі з'яўляецца матэрыялістычнае або ідэалістычнае вырашэнне пытання аб тым, як адносіцца наша пазнанне аб акружаючым нас свеце да самога свету. Матэрыялістычная гнасеалогія зыходзіць з таго, што па-за намі і незалежна ад нас існуюць прадметы, рэчы, целы, што нашы адчужанні ёсць вообразы знешняга свету. Ідэалістычная філасофія сцвярджае, што пазнанне чалавека або з'яўляецца адлюстраваннем ідэі (Платон, Гегель), або супадае з самым быццём, якое існуе толькі ва ўспрыманнях чалавека (суб'ектывны ідэалізм Берклі і махістаў), або прынцыпова адмаўляе магчымасць пазнання свету (агнастыцызм Юма і Канта). У марксісцкай філасофіі няма асобнай навукі гнасеалогіі: матэрыялістычная дыялектыка, якая ўскрывае агульныя законы прыроды, грамадства і мыслення, і ёсць адзіна навуковая тэорыя пазнання. Яна «включыла ў сябе тое, што цяпер з'яўляецца тэорыяй пазнання, гнасеалогіяй» (Ленін). **ДУАЛІЗМ** (ад лацінскага «duo» — два) — філасофскі напрамак, які ў прамежку між канізму пачаткам быцця лічыць не адно, а дзве рэчы: субстанцыі. Дэкарт, напрыклад, лічыў, што чалавек складаецца з двух незалежных субстанцый: цялеснай і духоўнай — душы і цела.

¹) Тлумачэнні ўзяты з «Краткого философского словаря», ОГІЗ, 1939.

Дуалізм прабуе прымірыць і спалучыць матэрыялізм з ідэалізмам. Дыялектычны матэрыялізм стаіць на глебе маізма і адвяргае дуалізм. Прызнаючы рухаючуюся матэрыю першапрычынай усякай з'явы прыроды, ён лічыць сазнанне ўтарычным, вытворным ад матэрыі.

РАЦЫЯНАЛІЗМ (ад лацінскага «рацыо» — розум) — напрамак у тэорыі пазнання, які прызнае розум адзінай крыніцай сапраўднага ведання, у процілегласць **эмпірызму**, які лічыць адзінай крыніцай пазнання ісціны пачуцці. Дыялектычны матэрыялізм перамог аднабокавасці рацыяналізма і эмпірызма, навукова вырашыў пытанне аб пачуццёвым і лагічным момантах у пазнанні, разглядаючы іх у арганічнай сувязі і адзінстве. Пачуццёвы вопыт з'яўляецца адпраўным момантам пазнання, а лагічныя паняцці, г. зн. рацыянальны момант, ёсць пераапрацоўка пачуццёвых даных у галовах людзей. Віднейшымі прадстаўнікамі рацыяналізма былі Дэкарт, Спіноза, Лейбніц.

СЕНСУАЛІЗМ (ад лацінскага «сенсус» — адчуванне) — філасофскае вучэнне, якое прызнае крыніцай пазнання адчуванне. Ленін растлумачыў, што, зыходзячы з адчуванняў, можна ісці па лініі ідэалізма і па лініі матэрыялізма. Сенсуалісты-матэрыялісты (Локк, Гольбах, Гельвецій, Фейербах) лічаць, што адчуванні выклікаюцца дзеяннем на нашы органы пачуццяў прадметаў знешняга свету. Сенсуалісты-ідэалісты (Берклі, Юм, Мах, Авенарыус, Багданаў) сцвярджаюць, што нашы адчуванні ёсць толькі суб'ектыўныя перажыванні і не могуць адлюстроўваць аб'ектыўнага знешняга свету, бо апошні з іх пункту погляду не існуе. Дыялектычны матэрыялізм стаіць на глебе матэрыялістычнага **сенсуалізма**.

ЭМПІРЫОКРЫТЫЦЫЗМ (філасофія «крытычнага вопыту») або **махізм** — рэакцыйная суб'ектыўна-ідэалістычная філасофская плынь, узнікшая ў другой палове XIX в. у Германіі і Аўстрыі. Аснавальнікамі **эмпірыокрытыцызма** былі **Авенарыус** і **Мах**. Яны сцвярджалі, што ў аснове ўсіх з'яў ляжаць «элементы свету» або, што тое-ж, «элементы вопыту». Кожная рэч ёсць «комплекс элементаў». Славечкам «элемент» **Авенарыус** і **Мах** прыкрывалі той факт, што ў аснову з'яў яны клалі адчуванне, бо іх «элемент» роўназначны адчуванням. Тым самым **эмпірыокрытыцызм** прымае цалкам асноўную пасылку суб'ектыўнага ідэалізма **Берклі**. Развіваючы суб'ектыўна-ідэалістычны погляд на прыроду, **Авенарыус** і **Мах** даказвалі, што аб'ект (свет) немагчымы без суб'екта (свядомасці, адчуванняў), што законы прыроды не маюць аб'ектыўнага значэння, з'яўляючыся формамі сазнання, што немагчыма **аб'ектыўная ісціна**. Пад уплывам **Маха** **эмпірыокрытыцызм** набыў некаторае распаўсюджванне сярод натуралістаў-фізікаў. Навейшыя адкрыцці ў фізіцы (расшчапленне атама на электроны і пратоны, адкрыццё **электрамагнітнай прыроды атама**), якія пацвердзілі правільнасць дыялектычнага матэрыялізма, па думцы буржуазных фізікаў, не з'яўляюцца да дыялектычнага мыслення, са з'явілі аб «знікненні матэрыі, аб немагчымасці пазнання ісціны», аб неабходнасці пераходу на глебу ідэалізма і т. д.

ЭМПІРЫОМАНІЗМ — рознавіднасць **эмпірыокрытыцызма** або **махізма** у Расіі. Аснавальнікам ідэалістычнай філасофіі **эмпірыюманізма** быў **А. А. Баданаў**. Ён прапавуе на паставе атэізму (маістычнага) вопыту (адсюль і назва — «эмпірыюманізм») тлумачыць тэсэнсёвым мыслення і быццём ідэалістычную сістэму **эмпірыюманізма** быў у вяртанні **Багданаў** шляхам замены ідэальнага сазнання, якое вытлумачае ў **Авенарыуса** і **Маха** у ролі творцы прыроды, катэгорычным са-

знаннем, шляхам сцвярджэння, што фізічны свет ёсць «соцыяльна-арганізаваны» вопыт «калектыўнага чалавецтва». Крытыкуючы Багданава, Ленін пісаў: «Думаць, што філасофскі ідэалізм знікае ад замены сазнання індывіда сазнаннем чалавецтва або вопыту адной асобы вопытам соцыяльна арганізаваным, гэта ўсёроўна, што думаць, нібы знікае капіталізм ад замены аднаго капіталіста акцыянернай кампаніяй». Зыходзячы з прызнання грамадскага сазнання асновай усяго існуючага, Багданаў аб'яўляў прадуктам сазнання ўсю наогул прыроду. Філасофія эмпірыяманізма Багданава, гэтак сама як і яе аснова—махізм, ёсць філасофія суб'ектыўнага ідэалізма. Эмпірыяманізм быў абаронай папоўшчыны. Ленін ускрыў сувязь эмпірыяманізма з богашукальніцтвам і богабудаўніцтвам.

ЭМПІРЫОСІМВАЛІЗМ—суб'ектыўна-ідэалістычная філасофія, рознавіднасць махізма. Ва Францыі яе асновапаложнікам лічыцца А. Пуанкарэ, у Расіі ў годы рэакцыі яе прапагандаваў меншавік П. Юшкевіч. Аднаўляючы аб'ектыўнасць знешняга свету і матэрыялістычную тэорыю адлюстравання, эмпірыосімвалізм прызнае ўяўленне і паняцце не вобразамі матэрыяльнага свету, а толькі сімваламі, умоўнымі знакамі нашых адчуванняў.

Кніга аб вялікай перамозе

І. Ф. Лочмель «Вызваленне Беларусі ад белапольскіх акупантаў» (11 ліпеня 1920 г.). Дадзевятнацатай гадавіны. Дзяржаўнае Выдавецтва Беларусі. Менск, 1939 г. Стар. 52 Ц. 85 к. Тыраж 10 000 экз. (на беларускай і рускай мовах)

Аўтар брашур «Вызваленне Беларусі ад белапольскіх акупантаў» І. Ф. Лочмель сабраў вялікі і цікавы фактычны матэрыял аб знамянітай дане ў жыцці беларускага народа перамозе над польскімі панамі ў вайне 1920 г. з Польшчай.

Кніга складаецца з наступных раздзелаў: «БССР—у агні барацьбы народжаная», «Наступленне беларусаў на Савецкую Беларусь у 1919—1920 гг.», «Адзінаццаты месяц белапольскай акупацыі», «Разгром белапольскіх акупантаў» і «БССР—краіна сацыялізма».

Кнігі аб белапольскай акупацыі выходзілі і раней. Многія факты адсвятчаны ў вышэйшай у пачатку 1939 г. рабоце «К дванадцатой Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі», пад рэдакцыяй Сяменіва і Папова. Але ў кнізе І. Ф. Лочмеля пытанне аб белапольскай акупацыі распрацавана значна шырэй, і выхад яе у свет трэба лічыць Яна з'явіцца добрым дапаможнікам прапагандыстам, агітатарам і бяседчыкам.

Кніга мае і некаторыя недахопы, якія зніжаюць яе каштоўнасць. На наш погляд, ва ўступнай частцы трэба было расшырыць раздзел «З мінулага беларускага народа» і даць яго ў храналагічным парадку. Аўтар вельмі правільна гаворыць, што «гісторыя беларускага народа гэта гісторыя яго доўгай гераічнай барацьбы супроць іншаземных захватчыкаў за сваю незалежнасць, супроць усялякіх прыняцальнікаў і занявольвальнікаў за свае правы, за свае вызваленне, за радаснасць, квітненне жыцця, але ён чамусьці не падкрэслівае той гістарычнага факт, што рускі, украінскі і беларускі народы ва ўсёй сваёй гісторыі былі і ёсць неаддзялімы. Слава зброі гэтых народаў ухадзіць далёка ў глыб гісторыі. Вайна 1919—1920 гг. з белапольскай Польшчай яшчэ раз уваскрэшае ў нашай памяці гераізм і патрыятызм вялікага савецкага народа. Беларускаму народу асабліва памятны гэты адзін з важнейшых этапаў першае вайны імперыялістычных захватчыкаў супроць СССР».

У дзень 19-й гадавіны вызвалення ад белапольскай навалы беларускі народ не толькі ўспамінаў гераічную барацьбу Чырвонай арміі і савецкага народа, але і напамінуў фашысцкім збрэсцарам урокі 1920 г. Пяхіі яны не забываюць, што з таго часу сіла і магутнасць краіны сацыялізма выраслі нязмерна.

У далёкія вякі ўходзіць гісторыя беларускага народа. Рускім, украінцам і беларусам даводзілася ўсё час змагацца побач суп-

прэць іншаземных захватчыкаў нямецка-пскоу-рыцараў, літоўскіх князёў, польскіх паноў.

Яшчэ ў XIII—XIV вяках польскія паны сіл і захвалі беларускія землі. Аўтар не праў, прычым, што «у XVI веку панскія Польшча прыбрала да свых рук Беларусь і Украіну». Не прыбрала, а іменні гвалтоўна захапіла беларускія землі. Дзеці аўтар правільна ўказвае, што перыяд польскага ўладарштва быў найбольш цяжкім і змрочным у гісторыі беларускага народа.

«Польскія паны захапілі многа лепшых зямель у Беларусі і сумесна з беларускімі феодаламі няцёршна прыняталі і грабілі беларускі народ. Пры данам-зе ксяндзоў яны навязалі беларускаму народу каталіцкую веру. Шляхам усялякіх гвалтаў і здзекаў прародзілі патнізанню, і гэтым імкнуліся знішчыць беларускую народнасць.

Нянавісць працоўных да прыгнятальнікаў і захватчыкаў расла. Народ паўставаў, граміў і знішчаў паноў і ксяндзоў, пільна панскія маенткі. У сваёй барацьбе супроць класавых ворагаў беларускі народ выступіў поруч з рускім і украінскім народамі».

Аўтар у некалькіх словах расказвае аб паўстанні беларускіх сялян на чале з казаком Натанка ў 1595 г., аб паўстанні рамеснікаў у Магілёве ў 1606 г., аб народным паўстанні ў Віцебску ў 1623 г. Аўтар у некалькіх радках ўпамінае імяні кіравнікоў казацка-сялянскіх паўстанняў XVII века: Ісідора, Мхасека, Крывашапы, Гаркушы і Галюты. Упамінае аўтар і аб Крычаўскім паўстанні (1740—1744 гг.) Кніга многа выиграла-б, калі-б гэтыя факты паказаны былі значна шырэй.

Аўтар зусім не ўпамінае аб тым, што польскія паны выступалі ў саюзе з нямецкімі рабаўнікамі. Польскія паны імкнуліся захапіць рускую зямлю, але яе народ на чале з Мініным і Пажарскім у 1611 г. падняўся супроць захватчыкаў, разбіў іх і з ганьбай выгнаў за межы сваёй родзімы.

Трэба было больш падрабязна спыніцца на тым, як беларускі народ змагаўся супроць царскага самалзяржжы. Зсім вядома, што ў 1863 г. беларускія сяляне пад кіравніцтвам Кастуся Каліноўскага падняліся супроць паноў, забівалі іх, палілі маенткі. Таксама і ў 1905 г. беларускія сяляне падімаюцца супроць цара і памешчыкаў.

У раздзеле «Утварэнне БССР» трэба было паікрэсліць, што гены чалавецтва Ленін і Сталін указалі зняволеным народам шлях да вызвалення ад эксплуатацараў.

Аўтар зусім правільна падкрэствае, што «стварэннікамі дзяржаўнасці беларускага народа з'яўляюцца вялікія правадоры працоўных усяго свету В. І. Ленін і І. В. Сталін». 20 год таму назад па ініцыятыве Леніна і пад непасрэтным кіравніцтвам Сталіна была створана Беларуская Савецкая Соцыялістычная Рэспубліка. 1 студзеня 1919 г. быў апублікован гістарычны маніфест аб утварэнні БССР, поўнасю аснованы на прынцыпах нацыянальнай палітыкі большэвіцкай партыі.

БССР з'яўляецца дзецішчам дзецішка-сталінскай нацыянальнай палітыкі. Яна была ўтворана ў той час, калі іншаземныя захватчыкі сумесна з унутранымі ворагамі трацкістамі, бухарынцамі, бур-

жуазнымі нацыяналістамі—пачалі вайну супроць маладой савецкай рэспублікі.

Неўзабаве пасля Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі польскія паны мабілізуюць супроць яе контррэвалюцыйныя сілы. Тады Чырвоная Армія пад Жлобіным і Рагачовым наносіць рашучы ўдар корпусу Даўбор-Мусніцкага. Але гэта не зменшыла крыважэрнасці польскіх паноў. Савецкі ўрад прымаў усе захады, каб заключыць мір з Польшчай, аднак яна ўпарта адмаўлялася. Пасля краху нямецкай акупацыі, атрымаўшы вялікую дапамогу ад Антанты, яна пачынае наступленне на савецкую рэспубліку, каб закабаліць беларускі народ.

Да Кастрычніцкай рэвалюцыі польскія памешчыкі ўладалі на Беларусі сотнямі маёнткаў. Ім належалі лепшыя землі. Княгіня Го-генлоэ мела 712 тыс. дзесяцін, князь Вітгенштэйн—700 тыс., граф Тышкевіч—296 тыс., граф Патоцкі—240 тыс., у князя Радзівіла у адной толькі Менскай губерні было каля 200 тыс. дзесяцін зямлі, на-грабленай у беларускага народа. У сваіх захватніцкіх планах польскія паны не абмяжоўваліся мэтаю звярнуць сабе маёнткі, яны хацелі захапіць Беларусь і правабярэжную Украіну, каб пашырыць польскую дзяржаву «ад мора да мора».

Польскія паны былі ў смяротным страху ад блізкага суседства з краінай Советаў. Яны баяліся, як-бы поспехі савецкай улады не паслужылі польскім рабочым і сялянам рэвалюцыянізіруючым пры-кладам для звяржэння крывавай панскай дыктатуры.

Так ствараліся агрэсіўныя планы Польшчы. 21 красавіка 1919 г. польскія захватчыкі з дапамогай Антанты акупіруюць г. Вільню і пачынаюць захват часткі Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны.

Аўтар прыводзіць вельмі цікавыя матэрыялы аб тым, як арганізоўваўся адпор наступленню ворага. Агульны сход партыйнай арга-нізацыі большэвікоў г. Менска прымае пастанову: «Правесці мабілізацыю 50% усіх членаў нашай арганізацыі, кандыдатаў і спачу-ваючых для неадкладнай адпраўкі на фронт. Астатнія 50% прахо-дзяць курс ваеннага абучэння». Па закліку партыі адпраўляліся на фронт атрады добраахвотнікаў з рабочых і сялян. У Гомелі, Баб-руйску, Віцебску, Магілёве і іншых гарадах Беларусі праходзілі мабілізацыі.

Беларускі народ не быў адзінокім у сваёй барацьбе. На дапамогу яму прышоў вялікі рускі народ. Брацкая Украіна аказвала харчовую дапамогу. У ліпені 1919 г. для арганізацыі барацьбы супроць бела-палякаў прыбыў у Беларусь тав. Сталін, які асабіста кіраваў усімі аперацыямі на заходнім фронце і абаронай Менска.

Рабоча-Сялянская Чырвоная армія і беларускія сяляне пад кіраў-ніцтвам большэвіцкай партыі нанеслі белапольскім акупантам рашу-чае паражэнне.

11 месяцаў белапольскай акупацыі з'яўляюцца самымі цяжкімі ў жыцці беларускага народа.

Аўтар падабраў многа фактычнага матэрыялу, але яго можна было-б значна папоўніць. Недастаткова паказана здрадніцкая дзей-насць беларускіх буржуазных нацыяналістаў як у часе вайны з пан-скай Польшчай, так і ў мірны перыяд.

19-ю гадавіну вызвалення Беларусі ад белапольскіх акупантаў наш народ сустрэў вялікімі дасягненнямі ў галіне прамысловасці і сельскай гаспадаркі, навукі і культуры.

Пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна непазнавальна змянілася аблічча краіны, яе народы разгарнулі свае творчыя здольнасці. У брацкім садружстве з усімі народамі СССР вырасла Савецкая Соцыялістычная Беларусь, як непераможны фарпост вялікай краіны соцыялізма.

Нямецкія фашысты і іх кампаньёны па асях і блоках ліхаманкава рыхтуюцца да новай вайны. Выгнаныя за межы Беларусі князі Радзівілы, графы Патоцкія і Тышкевічы, паны Скірмунты і Чапскія ўскладаюць свае надзеі на вось Рым—Берлін. Яны мараць аб звароце маёнткаў. Але гэта ім ніколі не ўдасца.

Беларускі народ многа нацяраўся ад іншаземных захватчыкаў і добра памятае, што толькі дзякуючы брацкай дапамозе рускага народа і працоўных усіх савецкіх рэспублік ён разбіў сваіх ворагаў і адстаяў заваяванні вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі.

Беларускі народ прасякнут пачуццём гарачага патрыятызма і вялікай любові да сваёй слаўнай соцыялістычнай бацькаўшчыны. Ён ведае, што сіла і нерушымасць вялікага Савецкага Саюза—у брацкім, цесным садружстве ўсіх яго народаў.

Кніга І. Ф. Лочмеля яшчэ раз напамінае беларускаму народу аб тым, што яго спрадвечныя ворагі—польскія паны ў саюзе з нямецкімі драпежнікамі могуць зноў напасці на нашу бацькаўшчыну. Але няхай ведаюць, што беларускі народ разам з усімі народамі Савецкага Саюза, пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, разгроміць фашысцкіх агрэсараў на той тэрыторыі, адкуль яны ўздумаюць з'явіцца.

Недахопам кнігі з'яўляецца тое, што ў ёй няма раздзелу аб разгроме нямецкіх акупантаў.

Добра было-б прывесці таксама некаторыя дакументы з часу нямецкай і белапольскай акупацыі.

Т. ГАРБУНОУ.

Уп. Галоўліта БССР № 474
Тыраж 7970 экз.
352.000 друк. зн. (6 1/2 арк.)
Здана ў набор 13/VII—39 г.
Падпісана да друку 2/VIII—39 г.

РЭДКАЛЕГІЯ.

Друкарня імя Сталіна, Мінск, Дом Друку. Зак. № 802.

Па п
радок з
сусветна

Ад рэдакцыі.

Папраўка. На 1-ай старонцы ў «Змесце» (11-ы радок знізу) трэба чытаць: «Дваццаціпяцігоддзе першай сусветнай імперыялістычнай вайны».

ЦАНА 40 нэп.

00000001988907

Прадаўжаецца падпіска на другую палавіну **1939** года
на тэарэтычны і палітычны журнал ЦК КП(б)Б

Большэвік Беларусі

Год выдання 13

Выходзіць адзін раз у месяц

„Большэвік Беларусі“ разлічан

на шырокі партыйны і комсамольскі актыў, на партыйныя і непартыйныя кадры савецкай інтэлігенцыі.

„Большэвік Беларусі“ ставіць

сваёй задачай аказанне дапамогі таварышам, якія працуюць над вывучэннем тэорыі марксізма-ленінізма, у першую чаргу над вывучэннем „Кароткага курса гісторыі ВКП(б)“.

„Большэвік Беларусі“ змяшчае

галоўным чынам тэарэтычныя артыкулы па пытаннях марксізма-ленінізма, а таксама публікуе на сваіх старонках кансультацыі, адказы чытачам па пытаннях марксізма-ленінізма і метадычныя ўказанні таварышам, якія вывучаюць гісторыю ВКП(б).

„Большэвік Беларусі“ асвятляе

вопыт большэвіцкай прапаганды (самастойная работа над вывучэннем „Кароткага курса гісторыі ВКП(б)“ і твораў Маркса-Энгельса-Леніна-Сталіна, лекцыі лепшых прапагандыстаў, вопыт іх работы і т. д.), а таксама вопыт і практыку работы партыйных і савецкіх арганізацый, пытанні сацыялістычнага будаўніцтва, бягучай палітыкі і міжнароднага жыцця.

ПАДПІСНАЯ ЦАНА:

На 12 мес. . . . 4 р. 80 н.
„ 6 „ 2 р. 40 н.
„ 3 „ 1 р. 20 н.
„ 1 „ 40 н.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА:

штомесечна ўсімі раённымі канторамі сувязі, упаўнаважанымі па друку на прадпрыемствах, усімі паштовымі аддзяленнямі і пісьманосцамі.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Карла Маркса, памяшканне Парткурсаў пры ЦК КП(б)Б, пакой 13. Тэлефон № 24-887.

Па ўсіх пытаннях падпіскі, распаўсюджвання, неакуратнай дастаўкі журнала ЦК КП(б)Б „Большэвік Беларусі“ належыць звяртацца ў выдавецтва ЦК КП(б)Б „Звязда“ (Мінск, Савецкая, 49, пакой 2, тэлефон № 21-360).

УВАГА!